

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קל"ז פרשת חוקת תשפ"ג	לונדון		ניו יורק		בני ברק		ירושלים		זמני כניסת ויציאת שבת קודש: 19:13 20:31 21:06
	בגנז"מ	אית השבת	בגנז"מ	אית השבת	בגנז"מ	אית השבת	בגנז"מ	אית השבת	
	22:46	22:37	21:42	21:21	20:12	21:03	20:34	19:28	

חשיפה: למי הורה הרבי מליבאוויטש זצ"ל לבדוק את התפילין 3 פעמים ואיך גילה מרן בעל שבת הלוי את הפסול הנעלם | עמ' כ'
סגולה: סגולה נפלאה להסיר מעליו כל הדינים ורצונות אחרים | עמ' ב'
אקטואליה: שכרוהו להתפלל עם חבריו לרפואת חולה והתעצל ולא התפלל | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

שקיעתו המדהימה של מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל בלימוד התורה

זאת חקת התורה וגו' אדם כי ימות באהל (יט), זו מדכתיב 'חוקת התורה' ולא 'חוקת הפרה', דרשו חז"ל (ברכות סג, ב) שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים', מסר 'שיעור כללי' פעם בשבוע לפני תלמידיו בישיבה, והיה מכין את השיעור עם קבוצת בחורים נבחרים שהגיעו אליו ללמוד עמו בביתו.

בין המשתתפים באותה קבוצה היה הגה"ח רבי משה זייבאלד זצ"ל, והיה רגיל לספר, שפעם באמצע לימודם נכנסה הרבנית ע"ה ובישרה לרב בשמחה "שרהלע האט גיבורען א מיידאלע" [-] לשרהלה נולדה בת]. [היה זה דבר נדיר מאוד, כי מעולם לא הפריעה באמצע הלימוד, רק מפני שבתם זו היתה חשוכת בנים למשך כמה שנים, ע"כ הרגישה צורך לבשר לו בשורה טובה כזו].

נענה הגרא"ז והגיב "מזל טוב", והמשיך ללמוד...

והיה כאשר סיים את השיעור, פנה הגרא"ז לתלמידיו ואמר, שהוא זוכר שהפריעו לו על דבר מה באמצע הלימוד, ואינו מצליח להיזכר מה זה היה...

חייכו התלמידים, כי הבינו שלא קלט את

במה שנהגו יחידים להתענות בערב שבת חוקת

זאת חקת התורה וגו' (יט, ב). כתב המג"א (ס' תק"פ סק"ט): כתב התניא (-הקדמון) ביום השישי פרשת חוקת נהגו יחידים להתענות, שבאותו היום נשרפו עשרים קרונות מלאים ספרים בצרפת, ולא קבעו אותו בימי החודש מפני שמתוך שאלת הלום נודע להם, שיום הפרשה גורם גזירת התורה, זאת חקת התורה מתרגמין דא גזירת אורייתא, וגם בשנת ת"ח נהרגו שני קהילות גדולות באותו היום, כמו

הבשורה הטובה מפני גודל ריכוזו בלימודו. ואכן, כאשר אמרו לו שהרבנית נכנסה לבשר בשורה טובה נכנס תיכף למטבח, ובידך את הרבנית בברכת 'מזל טוב' מכל הלב, ודרש בשלומה של היולדת וכיוצא בזה.

והפליא הגר"מ זייבאלד מה שראו עיניו איך המית עצמו על דברי תורה כפשוטו ממש, שהסיח דעתו לגמרי מכל עניני עוה"ז בעת לימודו.

זרעא דיוסף (הובא בגליון יין ישן)

לכלל כעס על ישראל עד שאמר להם "שמעו נא המורים", ואיתא בדברי חכמינו ז"ל (ראה נדרים כב; וברמב"ם מדעות פ"ב ועוד), כל הכועס שכינה מסתלקת ממנו, א"כ לפ"ז שוב היה יכול לדבר אל הסלע, ואעפ"כ לא היה נתינת המים ע"י הקב"ה בעצמו אלא ע"י שליח, כי עכשיו לא היתה השכינה מדברת מתוך גרונו, והוה כוונת מאמרם ז"ל משבא לכלל כעס בא לכלל טעות ונענש על שהכה את הסלע דאם לא היה בא לכלל כעס היה נחא מה שלא דיבר אל הסלע, דהא היה צריך להיות נתינת המים על ידי שליח כנ"ל.

גן רווה - בפרשתנו

בחול"ל עדיין קוראים על מחלוקת קרה, כאן כבר אוחזים בטהרה

זאת חקת התורה וגו' (יט, ב).
כאשר פרצה פעם מריבה מסוימת, חשש הרה"ק מרן ה"פני מנחם" ז"ע שאיש מסוים עלול להגביר את המהומה, היה זה בשבת פרשת חוקת, כשבחול"ל קראו אז בפר' קרה.
לקראת סיום הטיש פנה רבינו ואמר לעברו: "בחול"ל קוראים עכשיו במחלוקת של קרה, ואילו כאן כבר אוחזים בטהרה – זאת חוקת התורה...".
הפני מנחם (ח"ב עמ' שפב בהערות)

בי להקדישני וגו' (כ, יב). וברש"י שאילו דברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים, מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע, ואינו צריך לפרנסה מקיים דיבורו של מקום, קל וחומר אנו.

לכאורה קשה מדוע באמת נענש משה רבינו ע"ה על שהכה את הסלע ולא היה מדבר אליו, הלא היה מוכרח להכותו ולא רק לדבר, דהא אמרו ז"ל (ב"מ פו:): דכל מה שעשה אברהם אבינו עליו השלום למלאכים בעצמו שילם לו הקב"ה לבניו ג"כ בעצמו, וכל מה שעשה אברהם אבינו ע"ה למלאכים ע"י שליח שילם הקב"ה לבניו ע"י שליח, אברהם אמר (בראשית יח, ד) "יוקח נא מעט מים" זאת שילם לו הקב"ה לבניו גם ע"י שליח שנאמר "והכית בצור ויצא ממנו מים יעו"ש.
והנה איתא בדברי חז"ל בכמה מקומות שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה, א"כ קשה למה נענש על שלא דיבר אל הסלע, והלא אם היה מדבר אליו אם כן היה נתינת המים ע"י הקב"ה בעצמו ולא ע"י שליח דהא השכינה היתה מדברת מתוך גרונו.

אמנם האמת כך הוא, דאיתא בחז"ל משבא לכלל כעס בא לכלל טעות, והיינו הטעות שמשה רבינו ע"ה חשב ודימה כן בליבו דמוכרח הוא להכות הסלע, אבל באמת טעה בזה, דהא בא אז

שכתב בסליחות שחיבר בעל השפתי כהן [הוא רבינו הש"ך ז"ע], עכ"ד.

אולם בס' מגילת איבה להגה"ק בעמח"ס תוספות יו"ט ז"ע (ד"ה ועתה בני) כתב, שהגזירה היתה על יום ה' תמוז שהיה בפרשת חוקת, ופתרו חכמים שהוא כתרומתו "דא גזירת אורייתא", ד"א בגימטריא חמשה, עיי"ש. [ואולי יום ה' בתמוז חל ביום שישי בשבת, ועל כן נהגו להתענות ביום שישי. אך זה אינו, דמבואר בטור אר"ח (ס' תכ"ח) דראש חודש תמוז ליכא ביום שני, ואם כן אי אפשר שיום ה' בתמוז יהא ביום שישי בשבת].

וראיתי בשבלי הלקט (ס' רס"ג) שכתב, דבשנת ה' אלפים ד', ביום ו' פרשת "וזאת חוקת התורה" נשרפו בצרפת כעשרים וארבעה קרונות מלאים ספרי תלמוד והלכות והגדות, והשיבו בחלום "דא גזירת אורייתא", ופירושו ביום ו' זאת חוקת התורה היא הגזירה, עכ"ד. והוא פלא, דבקרא כתיב "זאת בלא וא"ו, ולא כתיב "וזאת" בוא"ו, וצ"ע.

הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל – שיחות מלוח מלכה (מוצש"ק מברכין תמוז שנת תשס"ג)

ביאור נפלא בטעותו של משה רבינו ע"ה

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם

סגולת השבוע

סגולה נפלאה להסיר מעליו כל הדינים ורצונות אחרים

עשה לך שרף ושים אתו על גס (כא, ח).

כתב מרן הגר"ח מוולאזין:

"ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינים ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו רושם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר, הלא ה' הוא האלקים האמתי ואין עוד מלבדו, ומבטל בלבו ביטול גמור ואיוו משגיח כלל על שום כח או רצון בעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה, כן יספיק הוא ית' בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם".

"וזהו ענין עשה לך שרף, ואמרו בזמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם היו מתרפאין (ר"ה כט). רצונו לומר כשהסתכלו כלפי מעלה להנחש השורף והתבוננו כוחו הרע, עם כל זה בטלוהו מלבם ולא השגיחו על כוחו הנורא, ושעבדו לבם באמת לאביהם שבשמים בלבד היו מתרפאין" (נפש החיים).

בענין זה מסופר (הובא במרביצי תורה ומוסר), כשהגיע זמנו של מרן הגר"ח מבריסק להתייצב לעבודת הצבא הרוסי, נשקפה לו סכנה שייגיסו אותו לחיילות הצאר וישלחוהו לחזית האש, יעץ לו אביו מרן הגר"ח להגות ולקיים את דבריו של זקנם הגר"ח מוולאזין בנפש החיים (שער ג פרק יב), כי בעת שהאדם קובע בליבו כי אין עוד מלבדו ית', ומבטל ביטול גמור כל כח ורצון אחר בעולם, כי אז שום כח ורצון אחר בעולם זולתו ית' אין להם שליטה עליו כלל. – הודות לעצה זו, סיפר לימים מרן הגר"ח, עלה בידו להשתחרר מידי הצבא הרוסי.

ונסיים בסיפור נפלא שהתרחש בדורנו: הגאון הצדיק רבי דניאל פריש זצ"ל מחבר ספר מתוק מדבש על הזוהר סבל מכאבי גב גדולים מאוד. הוא שמע על מטפל מפורסם מהמזרח הרחוק שמצליח להעלים את הכאבים ללא מגע יד, כנראה בעזרת כוח חשמלי טבעי הטמון בידו, ומקרין על החולה.

הרב קבע תור לטיפול, בזמן ההמתנה במקום הבחין מרחוק באופן הטיפול ובמטופלים, וחשש שהמטפל פועל בעזרת כוחות טומאה. לכן החליט לשגן את הסגולה הנ"ל של "אין עוד מלבדו" ללא הפסקה עד סיום הטיפול.

הרופא החל את הטיפול, התאמץ ולא הצליח, הוא הודיע לרב שקרתה תקלה ומיד ינסה שוב. כשנכשל הניסיון השני התחיל לגלות סימני עצבנות, שוב הודיע על תקלה, ועל ניסיון שלישי ואחרון, לאחר שנכשל הניסיון השלישי, הודיע הרופא כי אינו יכול לעזור במקרה זה, הוא טען שאינו יודע מה קרה, ודבר כזה לא אידע לו מעולם.

אך הרב פריש ידע היטב מה קרה, המטפל מרפא על ידי כוחות טומאה, ודבקוהו של הרב באמונה שאין עוד מלבדו היא שלא נתנה לכוחות אלו להשפיע עליו.

למחרת בבוקר:

עודו תקוע בפקק-תנועה מתקשר המלמד למפקח. מודיע לו שהוא מאחר ברבע שעה ומבקש ממנו להיכנס לכיתה במקומו ולהושיב את התלמידים להתפלל.

בפועל הוא מאחר בחמש דקות בלבד, ובהגיעו עוד מספיק לקלוט את המפקח בקצה המסדרון.

נכנס לכיתה וסירחון גורא ואיום מקדם את פניו. כל הילדים מתרוצצים, הופכים את התיקים שלהם, חופרים בתאים, מחפשים מתחת השולחנות - ומספרים: הרגע היה המפקח בכיתה ואמר

שישנן שלוש אופציות למקורו של הריח: שוקו מקולקל, התול מת או עכבר מת - עלינו להפוך את הכיתה עד שנמצא את המקור!

ברגע שנגלה אותו נודיע לו והוא יזעיק את המנקה לטפל בבעיה...

"אי אפשר להתפלל בריח שכזה" קבע המפקח.

ושוב: ילד ניגש ומבקש לדבר עם המלמד בפרטיות. כן. זה היה הילד של אתמול. הוא מעדכן: "הרבי! כולם יודעים שמקור הריח הוא פלוני, הם רק עושים הצגה כדי לשמור על כבודו".

מצויד ב"מידע הזהב" החלו גלגלי-מוחו של המלמד לנוע במהירות.

חלון הזמן שעומד בפניו קצר מאוד. הילדים הצדיקים הטהורים, עושים הכל על מנת לשמור על כבודו של פלוני - אבל כמה זמן יכולה ההצגה להימשך? די בכישלון אחד קטן וכבודו הופך למרמס חלילה!

לא יאמן כי יסופר: כיתה שלימה של ילדים עורכת הצגה למען הזולת, וכל זאת בלא לתאם את הפעולה אחד עם השני, כאיש אחד בלב אחד, מי כעמך ישראל! בינתיים מצליח המלמד להמציא תואנה כדי להוציא את הילד מהכיתה. "אבא התקשר אליך..." זה לא היה נכון.

אביו של הילד חיפש אותו - אבל זה היה רק בגלל שהמלמד הספיק לעדכן את האבא בשיא המהירות במתרחש ולבקש ממנו להגיע בדחיפות לחלץ את הילד.

ומה התברר בסוף?

הילד סבל מפטרייה מסוימת ברגל שמפיצה ריח נוראי. לא. לא הפטריות הרגילות שכולנו מכירים - אלא פטריה שמפיצה ריח מסוג שאי אפשר לעמוד מולו. באחריות.

הילד טופל בתרופה המתאימה והכל הפך לנחלת ההיסטוריה. כבודו ניצל. אישיותו לא חטפה מכה שלא ברור אם ניתן להתאושש ממנה. כפסע היה בינו לבין הסטיגמה "המסריח". חס ושלום!

כאשר עודכן המפקח בסיפור החליט לתגמל את ילדי הכיתה בפרס ראוי, אך הילדים הציבו "תנאי": שגם פלוני יהיה בין המתוגמלים ושהוא לעולם לא יחלום שיש קשר בין הפרס למשהו שהתרחש איתו.

ללא ספק: סיפור עם ריח-גן-עדן!

אָשֶׁר אֵין בֶּה מוֹם:

סיפור עם ריח-גן-עדן! - סיפור בן זמננו כיתה שלימה שמרה על כבודו של ילד בכתה על מנת שלא לביישו והסוף הטוב - מי כעמך ישראל...

מצויד ב"מידע הזהב" החלו גלגלי-מוחו של המלמד לנוע במהירות. חלון הזמן שעומד בפניו קצר מאוד. הילדים הצדיקים הטהורים, עושים הכל על מנת לשמור על כבודו של פלוני - אבל כמה זמן יכולה ההצגה להימשך? די בכישלון אחד קטן וכבודו הופך למרמס חלילה!

לא יאמן כי יסופר: כיתה שלימה של ילדים עורכת הצגה למען הזולת, וכל זאת בלא לתאם את הפעולה אחד עם השני, כאיש אחד בלב אחד, מי כעמך ישראל! בינתיים מצליח המלמד להמציא תואנה כדי להוציא את הילד מהכיתה. "אבא התקשר אליך..." זה לא היה שקר. זה היה נכון. אביו של הילד חיפש אותו - אבל זה היה רק בגלל שהמלמד הספיק לעדכן את האבא בשיא המהירות במתרחש ולבקש ממנו להגיע בדחיפות לחלץ את הילד...

הסיפור הבא מתרחש - באחת השנים - בתלמוד תורה 'חכמת שלמה' בירושלים. על מנת שלא לחשוף את נשוא - הסיפור לא אציין את כל הפרטים, די שאומר שאני מכיר את הסיפור מכלי-ראשון.

ביום רגיל אחד עשה המלמד החלפת מקומות. פעולה שגרתית בכל כיתה, אך בעלת השלכות חברתיות וחינוכיות. לשמחתו עבד הענין טוב, לשביעות רצון כולם.

הכל טוב ויפה, אבל כבר בהפסקה הראשונה ניגש ילד ומבקש לדבר עם המלמד בפרטיות. טוב. השניים פונים לפינה דיסקרטית ושקטה והילד מתלונן שבהחלפת המקומות הושיבו אותו ליד ילד פלוני, אבל נודף ממנו ריח ממש לא נעים - וליתר דיוק: ממש בלתי נסבל! והוא, כמובן, מבקש להחליף מקום. בקשה לגיטימית. אבל הילד לא רוצה להחליף מקום.

כלומר? הוא רוצה להחליף - אבל לא היום. רק מחר. "אם זה יהיה היום אז פלוני יבין שזה בגללו והוא ייעלב".

למחרת:

כבר בהפסקה הראשונה ניגש ילד ומבקש לדבר עם המלמד בפרטיות. טוב. השניים פונים לפינה דיסקרטית ושקטה והילד מתלונן שבהחלפת המקומות הושיבו אותו ליד ילד פלוני, אבל נודף ממנו ריח ממש לא נעים - וליתר דיוק: ממש בלתי נסבל!

המתלונן הפעם הוא לא הילד של אתמול, אלא הילד שישב בצד השני של פלוני (אודותיו התלוננו). גם הוא חשב כבר להתלונן אתמול, אך החליט לדחות זאת להיום על מנת "שפלוני לא יבין שזה בגללו והוא ייעלב..."

שמח המלמד על העובדה שהילדים בכיתתו כה רגישים לזולת, והודיע להם שהוא יטפל בבעיה.

אבל איך, בעצם, מטפלים בבעיה רגישה שכזו? ההתפתחות הגיעה מהר מהצפוי...

הילד טופל בתרופה המתאימה והכל הפך לנחלת ההיסטוריה. כבודו ניצל. אישיותו לא חטפה מכה שלא ברור אם ניתן להתאושש ממנה. כפסע היה בינו לבין הסטיגמה "המסריח". חס ושלום! ספק: סיפור עם ריח-גן-עדן!

באר חפרה שרים:

שליח חב"ד בוינה מספר על ההתקפה האנטשמית בהקמת בית חינוך ועל הישועה המופלאה אחרי שכתב לרבי זצ"ל...

התקשורת הכללית והעיתונות הכתובה פתחו במתקפה אדירה נגד היוזמה. בחנויות הועמדו דוכני החתמה. השכנים ערכו אסיפות מחאה. ראש העיר הפסיק פתאום להגיב לטלפונים שלי. אפילו ראשי הקהילה היהודית התנגדו, בטענה שהיוזמה מעוררת אנטישמיזם. כבר הייתי קרוב לייאוש. אין לי הסבר מדוע רק בשלב הזה נזכרתי לכתוב לרבי. ישבתי ושפכתי את ליבי במכתב, ושיגרתי אותו לציונו של הרבי, בבקשה לעורר רחמי שמיים שנוכל לבנות את בית הספר. כמה ימים אחר-כך קיבלתי טלפון מיהודי ניצול שואה, פעיל בקהילה. הוא סיפר לי כי אישיות חשובה ביותר מעוניינת לפגוש אותי. "בשמחה", השבתי. האיש, מר האנס דיכאנד, היה לאור ועורך של 'קרונן צייטונג', העיתון היומי הגדול והמשפיע ביותר במדינה. אין פוליטיקאי המתמודד למשרה בכירה באוסטריה שאינו עובר דרך עיתונו. מר דיכאנד בא לפגוש אותי וסיפר: "בשנות החמישים העיתון שלי פרסם כתבה שממנה עלתה נימה אנטישמית. אני אדם מאמין, וכבר עברתי את גיל שמונים. רצוני לתקן זאת. אנא עזור לי".

באותו רגע לא חיברתי את הדברים. הצעתי שהעיתון יביע תמיכה בישראל, מול מתקפות העולם הערבי.

בסוף אותו שבוע התפרסמה במגזין העיתון תמונת ענק של ילד בן חמש מהחמאס, אוהז רובה בידו. לצד התמונה נכתב: "כבר בגיל צעיר הם מחונכים לרצח". העיתון פתח בקמפיין נגד הטרור הפלסטיני.

כעבור שבועיים ביקש האיש פגישה נוספת עימי. "אני מרגיש שזה לא מספיק. מה עוד אני יכול לעשות?", שאל. רק אז נפל לי האסימון. סיפרתי לו על בית הספר והמערכה הציבורית כנגדו. "הבנת", קטע אותי מר דיכאנד ויצא מהחדר.

"אני מוכן לממן בעצמי בניית קמפוס מפואר", הודיע לי מר לאודר, אך הוסיף תנאי: "עליו להיבנות במקום מכובד".

הסברתי לו שבית הספר חייב להיות ברובע השני של וינה, שבו מתגוררים רוב היהודים, ושם הרחובות צרים ואינם מכובדים. ואולם מר לאודר עמד על דעתו כי מן הראוי שבית הספר ייבנה במקום מכובד דווקא.

פנינו אל אדריכל ידוע, וביקשנו ממנו להכין תכניות, אף-על-פי שעדיין לא ידענו היכן ייבנה בית הספר.

לאדריכל הזה חברים רבים בעיר. יום אחד התקשר אליי וסיפר שפקיד בעירייה, ששמע כי הוא מחפש מקום מתאים לבית ספר יהודי, הציע את האוגרטן פארק (Augarten Park) – הפארק המכובד ביותר בווינה, שהיה שייך בעבר לקיסר פרנץ-יוזף. הפארק הזה שוכן בקצה הרובע השני.

"שמע טוב", אמר לו הפקיד. "בשולי הפארק יש שטח שכיום צומחים בו שיחים, אבל לפני מלחמת העולם השנייה היה שייך לקהילה היהודית, שבנתה עליו צריפים לחולי שחפת מבודדים. הנאצים ימ'ש שרפו אותם. שם אפשר לבנות את בית הספר".

עדכנתי את התורם, מר לאודר. ההתלהבות הייתה גדולה. פניתי אל ראש העיר והוא לא היסס. "השטח שלכם", פסק מייד.

שמחים ומאושרים הפשלנו שרוולים. התחלנו לעבור בין פקידי העירייה, לקבל את האישורים הדרושים, ואז החלו הבעיות.

צריך להבין שבוינה אזור ירוק הוא 'קדוש'. הפקידים אמרו כי הציבור רואה בשטח הזה חלק מהפארק, ועלולה לקום התנגדות.

ואכן, התקשורת הכללית והעיתונות הכתובה פתחו במתקפה אדירה נגד

היוזמה. בחנויות הועמדו דוכני החתמה. השכנים ערכו אסיפות מחאה. ראש העיר הפסיק פתאום להגיב לטלפונים שלי. אפילו ראשי הקהילה היהודית התנגדו, בטענה שהיוזמה מעוררת אנטישמיזם.

כבר הייתי קרוב לייאוש. אין לי הסבר מדוע רק בשלב הזה נזכרתי לכתוב לרבי. ישבתי ושפכתי את ליבי במכתב, ושיגרתי אותו לציונו של הרבי, בבקשה לעורר רחמי שמיים שנוכל לבנות את בית הספר.

כמה ימים אחר-כך קיבלתי טלפון מיהודי ניצול שואה, פעיל בקהילה. הוא סיפר לי כי אישיות חשובה ביותר מעוניינת לפגוש אותי. "בשמחה", השבתי. האיש, מר האנס דיכאנד, היה בעלים, מוציא לאור ועורך של 'קרונן צייטונג', העיתון היומי הגדול והמשפיע ביותר במדינה. אין פוליטיקאי המתמודד למשרה בכירה באוסטריה שאינו עובר דרך עיתונו. מר דיכאנד בא לפגוש אותי וסיפר: "בשנות החמישים העיתון שלי פרסם כתבה שממנה עלתה נימה אנטישמית. אני אדם מאמין, וכבר עברתי את גיל שמונים. רצוני לתקן זאת. אנא עזור לי".

באותו רגע לא חיברתי את הדברים. הצעתי שהעיתון יביע תמיכה בישראל, מול מתקפות העולם הערבי.

בסוף אותו שבוע התפרסמה במגזין העיתון תמונת ענק של ילד בן חמש מהחמאס, אוהז רובה בידו. לצד התמונה נכתב: "כבר בגיל צעיר הם מחונכים לרצח". העיתון פתח בקמפיין נגד הטרור הפלסטיני.

כעבור שבועיים ביקש האיש פגישה נוספת עימי. "אני מרגיש שזה לא מספיק. מה עוד אני יכול לעשות?", שאל. רק אז נפל לי האסימון. סיפרתי לו על בית הספר והמערכה הציבורית כנגדו. "הבנת", קטע אותי מר דיכאנד ויצא מהחדר.

"אנו בעד ילדים!", זעקה למחרת כותרת בעיתון. "ילדים ועצים חייבים להיות יחד!", הייתה הכותרת כמה ימים לאחר מכן. הקמפיין כנגדנו התהפך במאה שמונים מעלות לטובה. פתאום ראש העיר החל לחפש אותי. "מדוע לא שומעים ממך?...", שאל. תחנת התקשורת הממלכתית ביקשה לשדר כתבה על בית הספר. התודעה הציבורית נעשתה אוהדת יותר ויותר.

בתוך כמה שבועות בית הספר קיבל את אישור כל הגורמים בעירייה, תוך תמיכה מהימין ועד השמאל הקיצוני. אירוע הנחת אבן הפינה נערך במעמד נציגי הממשלה, והרחוב שבו שוכן הקמפוס החינוכי נקרא, בהחלטה פה אחד של מועצת העירייה, על שם הרבי מליובאוויטש.

הרב בידרמן מסיים את סיפורו: "יש בידי שתי ערימות של קטעי עיתונים: ערימה של כתבות שליליות, מהתקופה שלפני הכתיבה לרבי, ומולה ערימה של כותרות חיוביות מהימים שאחריה. זה היה מופת גלוי שהעיר וינה כולה ראתה בעיניה".

פתאום ראש העיר החל לחפש אותי. "מדוע לא שומעים ממך?...", שאל. תחנת התקשורת הממלכתית ביקשה לשדר כתבה על בית הספר. התודעה הציבורית נעשתה אוהדת יותר ויותר. בתוך כמה שבועות בית הספר קיבל את אישור כל הגורמים בעירייה, תוך תמיכה מהימין ועד השמאל הקיצוני. אירוע הנחת אבן הפינה נערך במעמד נציגי הממשלה, והרחוב שבו שוכן הקמפוס החינוכי נקרא, בהחלטה פה אחד של מועצת העירייה, על שם הרבי מליובאוויטש

(גל שיחת השבוע)

וכנס בגדיו הפנהו:

הבטיח להניח תפילין רק דקה אחת ביום, וזכה להינצל ממשפט בעון ריגול... ויהי לתקופת השנה חזר בתשובה שלימה...

"האם אתה שומר שבת? בבית, בעסקים?"

איך אני יכול לשמור שבת? תהה פליקס, בקולו לא היה שמץ של התנצלות או מבוכה, "עיקר הפדין של עסקי הוא ביום שבת. הפועל הרומני אינו חושב על יום המחר, בשבת הוא מקבל את משכורתו השבועית, ומיד הוא יוצא לקנות ולהתהולל. החנויות ובתי המרזח שלי מלאים עד אפס מקום בשבת. - סגירת עסקי בשבת כמוה ככריתת הענף עליו אני יושב!"

דלת חדרו של הרבי נפרצה בקול רעש גדול. כמה מן החסידים ששמעו את השיחה מן הפרוזדור, פלשו לחדר כרוח סערה, מוכנים ומזומנים לעשות שפטים במחלל שבח חצוף זה. עומד לו יהודי ומספר על חילולי שבת ללא נקיפת מצפון קלה, ועוד מבקש ישועות ומופתים?!... די היה בניד אצבע קלה של האדמו"ר, ופליקס היה נהדף החוצה ללא אומר ודברים. אלא שהרבי יושב שקט בכסאו, מביט באיש ושואל: ועל כשרות המטבח אהה שומר?

את פליקס שטראסר אי אפשר היה להאשים על ריחוקו מן היהדות, הוא היה 'תינוק שנשבה' כפשוטו. הוריו - יהודים כשרים ותמימים - מתו בילדותו, ודודו אחי אמו, שהיה רחוק מאד מיהדות, אספו אל ביתו וגדלו כבן בין בניו הוא. כשהגיע פליקס לפרקו השיא הדוד אשה ממשפתה יהודית מתבוללת למחצה.

פליקס חווה את נעוריו בצל הרי הקרפטים, בכפר טיפוסי שבמישור מרמרוש. זכרונותיו הצטמצמו סביב עבודה אינסופית בלולי העופות, ושעות ארוכות של חליבת פרות ברפת. לפיכך לא נתן איש את דעתו על כך, שפליקס נתברך בחושים מסחריים מפותחים. רק אחר נישואיו כשעקר אל העיר הגדולה ונפרד מעברו הכפרי, החל פליקס מתגלה כסוחר ממולה היודע פרק בהלכות קניה ומכירה. במרוצת הזמן נעשה פליקס סוחר מן השורה ומסחריו הסתעפו. כשהרגיש את עצמו מבוסס דיו, פתח בית מסחר גדול למוצרי הלבשה וטכסטיל בעיר הבירה בוקרשט.

יכול היה פליקס לישב בשלוה, אלא שתוקפו של הכלל שקבעו חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתיים", היה יפה גם לגביו. עסקיו שגשגו, בית המסחר התגלה כמקור לא אכזב של הכנסות מכובדות, אך לא סוחר כפליקס יסתפק בכך, הוא החל שולח ידיו גם בייצור יין-שרף, ופתח בית חרושת לייצור י"ש.

הצלחתו המסחררת של פליקס היהודי, היתה כצנינים בעיני מתחריו הגויים. הם ניסו להצר את צעדיו בכל מיני תואנות ואמתלאות, לא אחת הלשינו לשלטונות כי פליקס משתמט מתשלומי מס, רוכש סחורה גנובה, משתף פעולה עם מבריחים...

לשווא. פליקס רחץ בנקיון כפיו, מספר פעמים באו שוטרים לערוך ביקורת בבתי מסחרו ויצאו בבושת פנים. העסקים, הסתבר, היו כשרים למהדרין וחוקיים בעליל.

"נעמוד אם כן, בחיבוק ידיים, ונראה איך אוכל היהודי את כל כספנו?" קרא סטיב בחימה, "פריץ, צריך לעשות משהו!"

פריץ גנישובסקו, המוח' בין שני השותפים בפירמה "גנישובסקו את בולק,

טכסטיל ובדים" התבונן בשותפו סטיב בולק בשתיקה קודרת. כבר זמן רב לא הרגיש כה גרוע כמו עכשיו. היהודי שטראסר הצליח לדחוק את רגליהם, תנות הטכסטיל הגדולה שלו עמדה סמוך לחנות שלהם בשדירה הראשית, וזמן קצר אחר שנפתחה נגסה ברווחיהם כדי מחצית!

"הרי ראינו, כל מה שעשינו, לא הצליח. היהודי הזה כשר כמו געפילטע פיש... מכל צד שלא תבדוק - שמן זית זך... התיו פריץ בלעג מריר.

"לא יתכן, אתה תוותר? אתה פריץ, שהקמת כמו ידיך את בית המסחר שלנו! האם יבש מעיין מחשבותיך, או הצטמק המוח בקדקדך?" הטיח בולק בכעס. שני השותפים שקעו במחשבות. "מצאתי", קרא פריץ בצהלה, "שטראסר מרגל!"

"השתגעתי גנישובסקו שטראסר מרגל?" "ממש כך, ענה פריץ בשמחה, "כאשר תראה המשטרה את המסמכים המפלילים שנטמין עמוק בתוך המגירות בביתו לא יהיה כל ספק בכך, פליקס שטראסר יעצר בעוון ריגול לטובת רוסיה!"

"מנין לך מסמכים כאלו? ואפילו תשיג, איך תגניב אותם לבית שטראסר? חי נפשי, דעתך נטרפה, פריץ!"

גנישובסקו גיחך ושלף את ארנקו, "עם אל" נופף בשטרות של אלף מול פרצופו הנדהם של בולק, "אפשר לקנות את אנשי המאפיה, הם כבר יעשו בשבילי את העבודה!"

זהם! אכן עשו את העבודה, בדיוקנות וביעילות המפורסמות של אנשי העולם התחתון, הותירו את השותפים עם פה פעור.. שתלו בביתו של שטראסר מסמכים מפלילים לרוב, הפגישו אותו עם אנשי עסקים כביכול.

בוקרשט רעשה וגעשה, הסוחר שטראסר נתפש בעיניו של מפגש עם סוכני אויב! לפי שעה הצלילת להשתחרר בערבות בסכום מרקייע שחקים, עד למשפט.

איך נודע לפליקס על האדמו"ר, רבי יוסף מאיר בעל ה"אמרי יוסף" מספינקא, חידה סתומה היתה. מכל מקום, כשהיהודי נקלע לצרה מיד מוצא הוא את הכתובת...

כשהגיע באמצעו של שבוע וביקש להכנס לקודש פנימה, תהו רבים מה לגוי הזה ולרבי? בני הבית עקבו אתריו, המתינו עד שנכנס והקשיבו לשיחה. "משפט קשה מחכה לי", שפך שטראסר את ליבו, "העלילו עלי עלילת שפלה שאין בה שמץ של אמת. אלא כיון שהנושא הוא ריגול, ואין אומה שלא תהיה רגישה לבגידה, לא יעזרו לי עברי הטהור ללא רבב. שכרו עלי עדי שקר, והללו יעיזו בבית המשפט כאילו התכוונתי למכור סודות מדינה לרוסיה, דבר שהוא אינולת גמורה כמובן!"

"יודע אתה מה? אני אתן לך זוג תפילין, רק תניח אותם יום-יום לשעה קלה, לרגע קט... אם תבטיח לי, כי אז, מבטיח אני לך שתזכה במשפט!" פליקס עשה את החשבון בקול, ללא שמץ בושה:

"דקה אחה, רק פעם אחת ביום... נו, אפשר... רבי! אני מבטיח!"... נמנו וגמרו, מי שלא ראה את פניו הצהובות של הרבי, בעת שהעניק, בשמחת אין-קץ, את נרתיק הטלית ותפילין לידיו של אותו סוחר גס רוח, אותה ארשת פנים מופלאה, לא ראה שמחה של מצוה מימיו! פליקס נסע לביתו בבוקרשט. איש לא שמע מה עלה בגורלו

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

הרבי תיקון תשובה לחטאיו, יען כי הירבה לחטוא. כשיצא האישי, ישב לפוש על הספסל. קשה היה להכיר בחזות העדינה של אותו יהודי, האומר פרקי תהלים בדבקות, את האורח מן השנה שעברה... אחד מן החסידים, ובעל טביעת עין היה, וסקרן היה, הציץ בו ארוכות וקצרות, התבונן שוב ושוב, ולבסוף לא משל ברוחו: "אמור נא, האם אינך הסוחר מבוקרשט?" הסוחר הגהן בראשו לאות הסכמה. "כך?" - - -

כציפורים עפות הגיעו כל החסידים, קלי רגלים, לתקוע כף לשלום לפליקס שטראסר. "ראשית, אינני פליקס שטראסר!", פתח הסוחר. "אלא מי?" תמהו החסידים. "אינני פליקס", שנה היהודי, "אני פנחס, שמי בישראל נקרא פנחס, ועתה מששבת ליהדותי, מה לי מתהדר בשמות נכריים?"

"ומה היה במשפט?" דחקו בו הנוכחים בקוצר רוח. "יצאתי זכאי, ההגנה הצליחה להפיל את חומת הכזבים, והציגה את התובע ככלי ריק". ופליקס שח לפנייהם את כל המעשה מתחילתו ועד לסופו המפתיע, כאשר יצא זכאי כנגד כל הסיכויים. "אבל איך מגיע אדם למהפיכה נפשית כזו?" הרהיב אחד עוז בנפשו, "להשתנות כך מן הקצה אל הקצה?"

"לידי כך הגעתי תודות לדודי", אמר פליקס. והכל משתוממים, מיהו הדוד, וכיצד נקשר שמו בהצלה המופלאה. "דודי אמנם לא שמר תורה ומצוות, אבל לימד אותי לא לשקר! הדוד לא הרבה להכות, אולם אבוי לי אם נתפשתי בשקר, בכל כוחו חבט בי! כיון שכך, את מוצא שפתי קיימתי, התחלתי מניח תפלין דבר יום ביומו. מדי יום הייתי לובש את התפלין לרע קל ומיד שב ופושט אותם. לאחר זמן החלה מחשבה מנקרת בי: תינח אדם שאינו מניח תפלין כלל, אבל אני המניח תפלין בכל יום, מדוע לא אוסיף מספר מלים של שבת והודיה לבוראי שעשה לי נס והציל אותי מן הגדום?"

מאותו יום והלאה, החילותי מתפלל מעט ומשווח עם בוראי, תפילה קצרה עם הרבה כוונה.

אולם אם חשבתי כי בזאת תם הענין ונשלם, הנה החלו מנקרות בי שוב מחשבות מן הסוג המציק.

אם כבר מתפלל, מדוע לא כיהודי כשר? התחלתי להתפלל שלש פעמים ביום, בבית-כנסת ובמנין. בשבת התהלכתי מלא עגמה: שלש פעמים ביום אני מתפלל, ושבת אני מחלל! בתי המסחר ובתי המרזח ננעלו לאלתר, מן השבת היא ואילך. ועדיין לא סוף פסוק... שוב עשיתי חשבון נפש, כמה מזור, שומר שבת וזולל טריפות!?

מיום בו פסקתי לגעל נפשי באכילת טריפות, שרתה עלי רוח טהרה הפכתי לאיש אחר, עיניכם הרואות".

- גם הוא, היו מצביעים בחצר ספינקא על רבי פנחס שטראסר, "גם הוא מן הנפש אשר עשה הרבי בחרן, שהציל מחרון אף העולם!" (גל תהלתו בקהל חסידים)

שתיקה נשתררה בחדר, האדמו"ר מספינקא רבי יוסף מאיר, שתק ולא ענה מאומה. אמרו לי שהרבי הוא איש מופת, מחולל פלאים...

אנא, יפעל נא כדי שייצא צדקי לאור. פליקס דיבר תחנונים, ידו נשלחה אל ארנקו התפוח ושלפה שטר גדול, הרבי עצר בעדו.

"האם אתה שומר שבת? בבית, בעסקים?"

איך אני יכול לשמור שבת? תהא פליקס, בקולו לא היה שמץ של התנצלות או מבוכה, "עיקר הפדיון של עסקי הוא ביום שבת. הפועל הרומני אינו חושב על יום המחר, בשבת הוא מקבל את משכורתו השבועית, ומיד הוא יוצא לקנות ולהתהולל. החנויות ובתי המרוח שלי מלאים עד אפס מקום בשבת. - סגירת עסקי בשבת כמוה ככריתת הענף עליו אני יושב!"

דלת חדרו של הרבי נפרצה בקול רעש גדול. כמה מן החסידים ששמעו את השיחה מן הפרוזדור, פלשו לחדר כרוח סערה, מוכנים וזמונים לעשות שפטים במחלל שבת חצוף זה. עומד לו יהודי ומספר על חילולי שבת ללא נקיפת מצפון קלה, ועוד מבקש ישועות ומופתים?!... די היה בניד אצבע קלה של האדמו"ר, ופליקס היה נהדף החוצה ללא אומר ודברים. אלא שהרבי יושב שקט בכסאו, מביט באיש ושואל:

ועל כשרות המטבח אחה שומר?

"למה אשקר לכבודו", עונה איש האמת ללא מורא, "אני ובני ביתי טרודים מדי ואין שעתנו פנויה לחפש בשר כשר, אני קונה בשר בשוק והסל..."

ותפלין אתה מניח? אתה מתפלל פעם? הוסיף הרבי ושאל. "למי יש זמן וסבלנות לזה?" עונה פליקס ספק בתמימות ספק בהתרסה.

שוב שותק האדמו"ר, הכל ממתנינים למוצא פיו. הבה נעשה 'עסק', נשמע לבסוף קולו של ה"אמרי יוסף", "אתה תבטיח לי שתתחיל להתפלל, ואני מבטיח לך שתצא זכאי במשפט!"

לא, לא, רבי, התנגד הסוחר. "לא אוכל להבטיח זאת, מהיכן אקח לי זמן להתפלל כל יום?"

דממה מתוחה של צפיה. החסידים היו בטוחים כי עתה יקיץ הקץ לסבלנותו של הרבי והוא יצווה להשליך את הסוחר המגושם מן החדר כנצר נתעב. הנשמע כדבר הזה? הרבי מושיט לו את הישועה על טס של זהב, עליו רק לקחת, והוא מסרבר???

ברם, "לא מחשבותי מחשבותיכם", הרבי לא איבד עשתונות. הוא סקר את הסוחר במבט רחמיא, בקול מלא רחמים אמר:

"יודע אתה מה? אני אתן לך זוג תפלין, רק תניח אותם יום-יום לשעה קלה, לרגע קט... אם תבטיח לי, כי אז, מבטיח אני לך שתזכה במשפט!" פליקס עשה את החשבון בקול, ללא שמץ בושה:

"דקה אחת, רק פעם אחת ביום... נו, אפשר... רבי! אני מבטיח!"... נמנו וגמרו, מי שלא ראה את פניו הצהובות של הרבי, בעת שהעניק, בשמחת איני-יקץ, את נרתיק הטלית-תפלין לידי של אותו סוחר גס רוח, אותה ארשת פנים מופלאה, לא ראה שמחה של מצוה מימיו! פליקס נסע לביתו בבוקרשט. איש לא שמע מה עלה בגורלו.

ויהי לתקופת השנה... בתוך הבאים להצר הקודש בספינקא נבלעה דמותו של יהודי לבוש קצרות, כובע מצחיה לראשו, וציציות משתלשלות לו על בגדיו. הוא נכנס לחדרו של הרבי, ויצא משם אחרי שעה ארוכה. עדי שמיעה ספרו כי שמעו איך מתייפח האיש בבכי מד ומבקש מן

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

פנינים על הפרשה:

ברכות התורה בשחר, חסייעים לחדש בתורה

בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך. ברוך אתה ה' למדני חקיך (תהלים קיט יא-יב). עגין ברכה זו כאן, אפשר לומר דכונתו בזה משום דבסמוך לזה אמר בלבי צפנתי אמרתך, ובקש מהקדוש ברוך הוא שיודיעהו סודות התורה כמו שכתבנו. ועכשו בא לומר שיש לאדם עזר מחמת ברכת התורה שאנו מברכין בכל בקר. והחתימה של ברכת התורה היא 'ברוך אתה ה' נותן התורה, ודקדקו הראשונים ז"ל, דכיון דנסח החתימה בלשון הוה שהוא 'נותן התורה', ולא אמר 'אשר נתן' שהוא לשון עבר רק 'נותן' שהוא לשון הוה, מזה משמע דבכל יום ויום הקדוש ברוך הוא נותן חכמה בלב לומדי תורה לשמה לחדש חדושים אמתיים, וכל מה שמחדש האדם נחשב לו כאלו באותו יום קבל תורה מחדש, ולפיכך נתקנה חתימה זו בלשון הוה. והנה גם כן החתימה ד'והערב' חותמים 'ברוך אתה ה' המלמד', גם זה לשון הוה, מורה באצבע דבכל יום ויום נותן בלב בני ישראל למוד מחדש:

נמצא דברכות התורה שאנו מברכים בכל בקר ובקר הם סיעתא דשמיא להולכים בתמים לחדש בכל יום חדושים אמתיים בתורה. וצריך האדם כשמברך בכל יום ברכות התורה שייכון פונה זו במחשבתו. כשמברך 'המלמד תורה', יכון שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום למוד חדש, וכן נמי כשמברך 'נותן התורה' יכון שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום תורה חדשה, וכן יכון בכל יום ויום:

יבקש בזכות ברכות התורה לחדש חידושים אמיתיים

זה שאמר בלבי צפנתי אמרתך, הם סודות התורה, ואני מבקש ממך שלא תסתיר ממני סודות התורה כדי להבין פונת כל דבר ודבר, למען לא אחטא לך, שאם אכון בשום דבר הפך מן האמת, חטא גדול הוא בדי. ויש לי סיעתא דראוי לתן לי לב להבין סודותיך, שהרי בכל יום אני מברך ברוך אתה ה' למדני חקיך, דהיינו ברכות התורה שאני מברך שתיים לפני, אחת 'ברוך המלמד תורה', והשנית 'ברוך אתה ה' נותן התורה'. כי לא לחנם צוית לנו לברך ברכות אלה בלשון הוה, כי אם להורות לנו שבכל יום ויום חדשים מקרוב באו, ובכל כל חכם לב אתה נותן בכל יום חכמה חדשה, ובכח ברכה זו אני בא לפיך שתודיעני סודות תורתך:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ב)

בכל יום הקב"ה חסייע ללומד לחדש בתורה

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט, ב). מה אהבתי תורתך כל היום היא שייחתי (תהלים קיט צז). הפונה כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יובא להלן) דבכל יום ויום הקדוש ברוך הוא נותן בלב לומדי תורה לשמה לחדש חדושים בתורה, ולפיכך ברכת התורה נקבעה בלשון הוה 'ברוך אתה ה' נותן התורה', ולא 'ברוך אתה ה' אשר נתן התורה':

ואפשר דזה גרמו בתבת 'אנכי הנאמרה בתחלת עשרת הדברות, ד'אנכי' ראשי תבות 'אני נותן כל יום', רמז להם הקדוש ברוך הוא, שלא תאמרו נתינת התורה דוקא כי אם ביום זה, דעו שבכל יום ויום אני נותן לכם תורה מחדש, רק חזקו ואמצו ולא תרפו ידיכם מן התורה:

לזה רמז משה באומרו 'ראה אנוכי נותן לפניכם היום'

ואפשר דלזה גם כן רמז משה רבנו עליו השלום במשנה תורה באמרו (דברים יא כו) 'ראה אנוכי נתן לפניכם היום', דתבת 'אנכי' ותבת 'היום' נראו כמיתרים, דדי באמרו 'ראה נתן לפניכם ברכה'. אלא דבא לעוררם שיחזיקו בתורה ולא ירפו ידיהם ממנה, כי על ידי זה בכל יום מתחדש להם דבר חדש. וכמו שכתב שלמה המלך עליו השלום (משלי ה ט) 'אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירוך בכל עת באהבתה תשגה תמיד', משמע דבכל עת מתחדש לאדם בה. ואמר משה רבנו עליו השלום לישראל, התבוננו במלת 'אנכי' הנאמרה בתחלת עשרת הדברות, דשם גרמו דבכל יום נותן הקדוש ברוך הוא בלב כל חכם לב תורה מחדש, וזהו שאמר 'ראה אנכי', דהיינו, ראו והתבוננו במלת 'אנכי', ושם גרמו שאני נותן לפניכם בכל יום ברכה מחדש שהיא התורה, לפיכך חזקו ואמצו, דאם תחזיקו בה הרי ברכה, ואם לאו בהפך חס ושלום:

נמצא, כשאדם אינו מתעצל בדברי תורה, הקדוש ברוך הוא נותן לו חכמה מחדש. וזהו שאמר מה אהבתי תורתך, והאהבה שאני אוהב אותה ודבק בה הועילה לי הרבה, שהתורה היא משיחה לי ומוסיפה לי בכל יום חכמה כאמור. וזהו שאמר כל היום היא שייחתי, כלומר, היא משיחה לי ומופיעה בי רוח חכמה חדשה בכל יום, וזה מרב אהבתי בה, שאני דבק בה לשמה:

(אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

עצות וסגולות:

חצות לילה (א')

מעלת העוסק בתורה בחצות

דידוע שהלילה הוא זמן שליטת הקלפות (ח"א צב: ח"ג כא:), ויותר צריך האדם לזהר בלילה יותר מהיום, לפי שהוא עת שליטתם. וצריך לזהר הרבה להרבות בתורה קדם שיישן, ולקרוא קריאת שמע על המטה, ולקום אחר חצות לעסק בתורה. ועסק התורה אחר חצות אין למעלה הימנו, כמו שהאריך בזה הקדוש על עגין זה בכמה מקומות (ח"ג כא--כב).

(אלף בינה, אות ז"ן ז)

ק"ש שעל המטה חסייעת לקום בחצות

והנה הנזהר בקריאת שמע בכל לילה שלא לישן עד שיקרא קריאת שמע, זה יהיה לו לעזר להתגבר ולקום אחר חצות לעסק בתורה, משום דמצוה גודרת מצוה. וכשיעשה המצוה בתחלת הלילה ללמד קדם שיישן ולקרוא קריאת שמע, היא מסייעת לקום אחר חצות לעסק בתורה.

(אלף בינה שם)

צריכים להשתתף בצער השכינה בחצות

והנה הצער הגדול שיש לשכינת עזנו הוא בכל לילה ולילה, שגדחית ממקומה הקדוש העליון, שהוא עולם האצילות, ויורדת לעולמות בריאה יצירה עשייה, ששם אחיזת הקלפות. וכשיורדת שם היא בצער גדול, ובחצות הלילה היא שואגת ומקוננת על שגפדה מדודה, וצריכים יראי ה' והושבי שמו להשתתף עמה בצערה ולקום באותה שעה לקונן ולבכות על צערה. ואחר כך יעסק בתורה, כדי לתת לה סיוע לעלות בבקר על ידי התפלה למקומה. ועל זה הדבר צריך האדם להתאמץ ולהתחזק בכל לילה, ובפרט מאחר שאנחנו גרמנו לה, חובה עלינו להתאבל עמה.

(אלף בינה, אות ח"ת ו)

הקם בחצות - חלקו עם הצדיקים בן עדן

מי שקם אחר חצות לעסק בתורה, דאותה שעה עת רצון שבה הקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בן עדן (ח"א פב: ח"ב קעג), והקם באותה שעה נוטל חלקו עם הצדיקים אשר שם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יב:): כל העוסק בלילה בתורה חוט של חסד משוך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב ט) 'יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירה עמי', והחוט של החסד הזה עקרו משעשוע הצדיקים אחר חצות.

(פיתוחי חותם פרשת חוקת, ד"ה על כן)

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלוקי רבי יעקב אבוחצירא זי"ע

הינו במקום תפילתי:

(מעגלי צדק אות מ"ם)

העוסק בתורה לשמה, תפילתו נשמעת

ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשיו למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפעמי וילד לחברתי (בראשית ד כג-כד). הרמז בזה, דהעוסק בתורה נקרא חתן מלך, לפי שלקח בתו של מלך. באמת, אינו דומה מי שעוסק בה שלא לשמה לעוסק בה לשמה, שהעוסק בה לשמה מקרי באמת וישר חתן המלך, שהרי עושה לבת המלך כל תכשיטיה ועל פיה יצא ועל פיה יבוא. לא כן מי שעוסק בה שלא לשמה, אין בו מלתא מוכחא דלקח בת המלך. אבל אמרו חכמים (סנהדרין קה:) לעולם יעסק אדם בתורה אפלו שלא לשמה, דמתוך שלא לשמה בא לשמה. והנה פשוט הוא דאינה דומה תפילת שאינו עוסק בה לשמה לתפילת שעוסק בה לשמה, דזה שעוסק בה לשמה תפילתו קרובה להקדוש ברוך הוא, ומי שאינו עוסק בה לשמה תפילתו רחוקה מהקדוש ברוך הוא. והנה השמיעה רחוקה וההאזנה קרובה:

הנאה גדולה להקב"ה מחידושי תורה

אפשר לומר דמי שתורתו אמונתו ולא פסיק גרסא מפמיה, פטור מן התפלה, כמו שאמרו על הרשב"י עליו השלום (שבת יא.). וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט צז) מה אהבתי תורתך, ומדב אהבתי אותה, איני פוסק ממנה אפלו בזמן שלש תפלות. והתפלה נקראת 'שיחה' כידוע (ברכות כו:). וזהו כל היום היא שיחתי, דהינו איני מניח השיחה של תורה ועוסק בשיחה של תפלה, דהתורה היא שיחה והתפלה היא שיחה, ואין מבטלין שיחה מפני שיחה. כמו שאמרו בירושלמי (שבת פ"א ה"ב) זה שינון וזה שינון ואין מפסיקין שינון מפני שינון. והטעם משום דהתורה שהוא עוסק בה לשמה מתגלין לו רזי התורה כאמור, והקדוש ברוך הוא יש לו הנאה גדולה בחדושים המתחדשים בתורה, ובפרט אם מחדש בה חדושים על דרך האמת, וכיון שכן הוא, אם תהיה תורתו אמונתו לא יפסק מן התורה לתפלה. ועל זה אמר כל היום היא שיחתי, אפלו בשעת תפלה איני פוסק מן התורה, רק התורה בעצמה היא לי במקום התפלה, וזהו היא שיחתי,

והנה האדם הזה שזכה לתורה שבכתב ותורה שבעל פה ומתחלה היה עוסק בה שלא לשמה ועכשיו חזר לעסק בה לשמה, שמח בחלקו ונותן הודאה להקדוש ברוך הוא, ואומר החלוק שבין עת שהיה עוסק בה שלא לשמה לעכשיו שעוסק בה לשמה:

וזהו שאומר ויאמר למך לנשיו, הוא מלך האדם הזה, שמלך בשתי תורות, לנשיו קרי בה על נשיו. ומה אומר עליהן, כשהייתי עוסק בכם שלא לשמכם עדין לא נקראתן נשיו, רק עדה וצלה דעלמא, ולפיכך תפילתי היתה מרחוק לפני הקדוש ברוך הוא כשמיעה שהיא רחוקה, וזהו שמען קולי. אבל עכשיו שאני עוסק בכם לשמכם, עתה נקראים 'נשיו' באמת, וזהו נשיו למך, אם כן עכשיו האזנה אמרתי, תעשו האזנה לתפילתי להקדוש ברוך הוא שתהיה קרובה לו, כי כבר נצחתי יצר הרע והרגתי אותו בשביל שהמתי עצמי על דברי תורה. וזהו כי איש הרגתי, איש שהוא יצר הרע, הרגתי, בשביל שפציתי וצערתי עצמי על דברי תורה באמת. וילד, שהוא יצר הטוב שנקרא (קהלת ד יג) 'ילד מספן', הוא לחברתי, שנתחבר עמי ומסיעני:

(פיתוחי חותם, פרשת בראשית)

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

וכמה טרחתי יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
מצד רבי מימון

אוצרותיהם של מגידים

לאחר תקופה שמעתי מאביו של אותו בחור שבאותו חורף שבו חזר ללמוד בישיבה בחו"ל מהטעם שממילא אינו יכול ללמוד לומדות, למדו שם מסכת בבא בתרא, והנה הוא למד את כל המסכתא לפי דרכו, וכשסיים וראה שהוא מכירה על בוריה, ניגש אל אחד מראשי הישיבה וביקש ממנו להבחן על כל המסכתא. סירב אותו ראש ישיבה בחשבו שהוא מתלוצץ ממנו, כי לא יתכן שבחור צעיר יידע כל מסכת בבא בתרא בתקופה כה קצרה. פנה לראש ישיבה אחר, והלה בחן אותו על כל המסכת מרישא לגמירא ונתפעל עד מאוד. הלך אותו ראש ישיבה אל הראשון שלא רצה לבחון אותו ואמר לו: דע לך שהוא יודע... הוא יודע את המסכתא. הוא למד אותה וסיכמה...

הגאון רבי שמעון שפיצר שליט"א: בדרכו של הגאון הגדול ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין - ללמוד במקום שלבו חפץ וכך להצליח בלימוד התורה - כמה עובדות וסיפורים על כך...

מופרך אתה. אינך משלנו. ואמרו לו שלא יצמח למדן. אבל במשך הזמן, רכש ידיעות לרוב, עד שנעשה כעין 'משיב' בישיבה. כולם ניגשו לשאול אותו כי הכל צריכין למרי דחיטיא, והוא ענה על ההגדרה כי למד בבהירות לפי הסדר, גמרא רש"י תוספות, רא"ש ר"ף ונמוקי יוסף, מבלי להתעכב עליהם יותר מדי.

לאחר תקופה שמעתי מאביו של אותו בחור שבאותו חורף שבו חזר ללמוד בישיבה בחו"ל מהטעם שממילא אינו יכול ללמוד לומדות, למדו שם מסכת בבא בתרא, והנה הוא למד את כל המסכתא לפי דרכו, וכשסיים וראה שהוא מכירה על בוריה, ניגש אל אחד מראשי הישיבה וביקש ממנו להבחן על כל המסכתא. סירב אותו ראש ישיבה בחשבו שהוא מתלוצץ ממנו, כי לא יתכן שבחור צעיר יידע כל מסכת בבא בתרא בתקופה כה קצרה. פנה לראש ישיבה אחר, והלה בחן אותו על כל המסכת מרישא לגמירא ונתפעל עד מאוד. הלך אותו ראש ישיבה אל הראשון שלא רצה לבחון אותו ואמר לו: דע לך שהוא יודע... הוא יודע את המסכתא. הוא למד אותה וסיכמה...

ומה עלה בסופו של אותו בחור? - הוא נעשה בעל סברא והבנה ישרה ונעשה ראש כולל להוראה והעמיד תלמידים, וכן נתמנה למורה צדק בקהילתו, הכל מפני שלמד מה שלבו חפץ. עד כאן דברי רבי גרשון זצ"ל.

ובכן, מהו הלימוד שאנו מוציאים מסיפור זה? - רבי גרשון שאל את האברך כמו גם את הבחור: מה אתה כן אוהב? אין האדם יכול ללמוד מה שלבו חפץ רק לאחר שהוא יכול לענות בבהירות מה הוא אוהב ללמוד ולאחר שהוא מבין היטב מה מונח בזה שהוא אוהב ללמוד אותו. לא מספיק לומר לאדם: "אתה יודע מה? אם אתה אוהב ללמוד משנה ברורה, למד משנה ברורה.

תלמד הלכות אמן יהא שמיה רבה, מה רע?". לא שהלכות אמן יהא שמיה רבה הן לימוד פחות חשוב בתורה, אלא כוונתנו לשלול מהצורך לומר

הוא אמר: "לא שאיני מבין. אני מבין היטב. אני יכול אפילו לחזור על כל הנאמר, אבל איני מרגיש שום טעם". שאלתי: "מה אתה כן אוהב ללמוד?". ענה לי שהוא אוהב ללמוד משנה ברורה. אמרתי לו: הפלא ופלא! טבעך ללמוד ידיעות פשוטות, ובכן, הייתי מייעץ לך ללמוד משנה ברורה על מסכת בבא קמא, אך מה לעשות שאין, כי אין משנה ברורה על חושן משפט. על כן איעצך ללמוד סמ"ע. הסמ"ע המעטר את דברי המחבר בחושן משפט כותב הלכות פסוקות בקצרה. מעתה למד גמרא רש"י תוספות, שולחן ערוך, סמ"ע. שאל הבחור: המפני כך עזבתי את ביתי ובאתי לפוניבז'?

בשביל ללמוד כך, יכול הייתי להשאיר בחו"ל. אמרתי לו: צדקת. היית יכול להשאיר בחו"ל, אבל מן השמים סיבבו שתגיע הנה ותשמע שזוהי דרך הלימוד הנכונה בשבילך.

אכן בסוף הזמן חזר הבחור לחו"ל ונכנס שם לישיבה חשובה, ואף על פי שראשי הישיבה מסרו את שיעוריהם על פי דרכם כשהם יורדים לעומק העיון, הוא למד כדרכו ולא נתפעל מהסביבה, ואף לא מבעלי הגאווה אשר נעצו בו עיניהם כאומרים:

ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים (טז, ב) בחודש האחרון איבד העולם היהודי אדם גדול עד מאוד הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל.

אחד מהיסודות בהשקפה שהיה מדבר עליהם הרבה היה יסוד זה שהאדם צריך ללמוד מה שלבו חפץ, מדבר היה בענין זה, עוסק בו, ובוער בו ללא הרף. אף השיעור שהיה מוסר היה בסגנון זה, כי סבר שטוב להם לבחורים שילמדו יותר מהר. היה זה אצלו בבחינת הוא היה אומר, נאה דורש ונאה מקיים.

נעתיק חלק מדרשה שמסר, וניווכח לבהירות שהיתה לו בענין זה. הדרשה נמסרה במסגרת השיחה השבועית (כסלו תשע"ב). הוא סיפר: הגיע אלי אברך ואמר לי שאין לו שום טעם בלימוד. שאלתי: היכן כן יש לך הנאה? אמר לי: בשום מקום. לא בסדר עיון ולא בסדר בקיאות ולא בסדר שלישי. אני לא אוהב ללמוד. הפצתי בו: אולי בכל זאת. אמור לי היכן אתה נהנה. אז נזכר שבעש"ק וש"ק יש לו איזה סדר בטור בית יוסף ובו הוא מאוד נהנה. אמרתי לו: מסתבר שאתה נהנה מלימוד זה, כי כשלומד'ם טור בית יוסף, לומדים את הידיעות הפשוטות מבלי להתעכב על חקירות ולומדות. ואם כן העצה היא שגם במשך השבוע תלמד באופן זה.

אמר רבי גרשון בשיחתו: לא יעצתי לו לעזוב את הישיבה ולהתחיל ללמוד טור בית יוסף, אלא כך אמרתי לו: מה שלומדים בישיבה, תפסיק ללמוד אותו עם פלפולים, ותתחיל ללמוד אותו יותר מהר. למד את הגמרא עם הראשונים, זה אומר כך וזה אומר כך, ותתקדם, וכך תתחיל להרגיש טעם נפלא בלימודך.

הוסיף רבי גרשון: סיפרתי לו מעשה שהיה לפני ארבעים שנה. הגיע תלמיד מחו"ל ללמוד בפוניבז'. היה אז תחילת חודש אלול ולמדו פרק מרובה, פרק קשה במסכת בבא קמא. עברו כמה ימים והבחור הגיע אלי בתלונה שאינו נהנה מהשיעורים.

אוצרותיהם של מגידים

יוכל להרחיבו. גדלות היא! היכולת לומר לבחור: "אתה אוהב משנה ברורה? הפלא ופלא! תוכל ללמוד בבא קמא עם שולחן ערוך וסמ"ע. אתם יודעים איזו גדלות היא להסתכל כך על התמונה? לומר לפלוני: "באופן זה תוכל ללמוד מה שלבך חפץ". והיינו שהאדם צריך להתבונן מה מונח בזה שהוא אוהב ללמוד לימוד מסוים דווקא.

(הגאון רבי שמעון שפיצר שליט"א - קונטרס הביניני)

אם כן ככה. ושאר האנשים שמוחם בנוי אחרת, ילמדו כפי שמתאים להם. בשמחה רבה. אבל למה אתה מסתכל על פלוני כנחות? "לא... חבל... חסר לו אופן הלימוד הישיבתי". יכול להיות שחסר לו. לא אמרתי שלא. אבל למה אתה צועק? למה נראה לך שהוא זקוק לכשרון כמו שלך? הרי כמו כן אין לך את הכשרון שלו.

הוי אומר: האדם יכול להישאר במקומו, וצריך להישאר במקומו, אבל עליו למצוא מה כן, ואח"כ

לאדם: "אתה אוהב משנה ברורה? שב שם בקרן זווית ותלמד... אתה יכול לצאת מתי שאתה רוצה, ואם לא תגיע בכלל, זה גם בסדר". לא! כאן לומדים מסכת בבא קמא, ואתה צריך להזהר שלא יהא לך חלוק על המקום. תלמד אף אתה מסכת בבא קמא. אבל היות שאינך אוהב ללמוד באופן זה, בא נסה להבין באיזה אופן אתה אוהב. כפי הנראה אתה אוהב לרכוש ידיעות רבות. אכן, יש הרבה אנשים כאלה שהם צריכים ללמוד עוד ידיעה ועוד ידיעה מבלי להתעכב. תלמד

כראות הרבי כי פני רבי אלתר קודרות לנוכח העובדה שאין עצה ואין תבונה כנגד היצר, הוסיף ואמר: 'אבל מצינו בחז"ל עצה טובה, בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין. אחוז בעמוד התורה, תתחבר לעסק התורה. המאור שבה מחזיר למוטב, מנצח את היצר!'
ולימים, כך סיפר רבי אלתר, עצת הרבי עמדה לו היטב. הוא היה שקוע בעסקיו, נאלץ להסתובב בשווקים בעמלו לפרנסתו. אך את עצת הרבי לא שכח ולא זנח, ומדי יום ביומו היה מקפיד להקדיש זמן ארוך ללימוד התורה באהבה, כי היא התבלין כנגד היצר ונסינותיו!

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א: יש לנו כלי: להחזיק בעמוד התורה, לעמול בתורה, לעסוק בתורה - זו העצה להתגבר על כל נסינות היצר. בכוח עמל התורה - נזכה באמת להתמודד אתו ולנצח אותו, כי זה תפקידנו בעולם!

התורה, תתחבר לעסק התורה. המאור שבה מחזיר למוטב, מנצח את היצר!

ולימים, כך סיפר רבי אלתר, עצת הרבי עמדה לו היטב. הוא היה שקוע בעסקיו, נאלץ להסתובב בשווקים בעמלו לפרנסתו. אך את עצת הרבי לא שכח ולא זנח, ומדי יום ביומו היה מקפיד להקדיש זמן ארוך ללימוד התורה באהבה, כי היא התבלין כנגד היצר ונסינותיו!

אחים יקרים! עצה טובה זו, אשר מופיעה בספר 'אוצרותיהם אמלא' מפי דודי מגיד המישרים הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א, מאירה ומעוררת את הלב: נכון, קשה מאוד להתגבר על היצר. כל יום הוא בא עם תירוץ חדש, כל רבע שעה הוא בא עם פיתוי אחר. הוא מערים בדרךנו עוד ועוד נסינות...

אבל יש לנו כלי: להחזיק בעמוד התורה, לעמול בתורה, לעסוק בתורה - זו העצה להתגבר על כל נסינות היצר. בכוח עמל התורה - נזכה באמת להתמודד אתו ולנצח אותו, כי זה תפקידנו בעולם! (הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א - אוצרותיהם אמלא/פניני פרשת השבוע)

היצר הרע לא פוחד ממני, הוא שב ומבקר אותי פעם אחר פעם, מדי יום ביומו. זה התפקיד שלנו בעולם, לא נפטרים ממנו באף גיל!

וכראות הרבי כי פני רבי אלתר קודרות לנוכח העובדה שאין עצה ואין תבונה כנגד היצר, הוסיף ואמר: 'אבל מצינו בחז"ל עצה טובה, בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין. אחוז בעמוד

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט, ב). שעת ערב מוקדמת במעוננו של הרה"ק בעל העצי חיים' מסיגעט ז"ע. תור ארוך השתרך מאחורי הדלת, רבים ביקשו להיכנס אל הרבי ולזכות בברכה מאירה או בעצה נבונה. אחד מהם היה הרה"ח רבי אלתר פרוכטר זצ"ל, מוקני חסידי ויזניץ, שלאחר נישואיו הסתופף בצילו של העצי חיים'.

עם כניסתו אל החדר, פנה רבי אלתר ואמר: 'בהיותי בחור, היה היצר הרע מתרגש ובא עליי בכל עת, אבל קיבלתי זאת בהבנה - שכן אני עדיין בחור צעיר לימים. תקווה גדולה פיעמה בי, שלאחר נישואיי אתבסס בחיים, וכבר לא יהיה ליצר הרע דין ודברים עמי. לתומי סברתי שלא אכירו יותר, אולם הנני נשוי כבר מספר חודשים, והיצר עודו מתגבר עליי בשיא תוקפו בכל עתו! - התאונן.

הרבי האזין לו ברוב קשב, וחיוך נתלה בשפתיו. הוא אחז בשתי ידיו בזקנו הלבן הירוד על פי מידותיו, והשיב: 'הנה, הזקן שלי כבר לבן, מבוגר אני ממך בלא מעט שנים, ולמרות זאת,

אוצרותיהם של מגידים

תיכף ביום ראשון צלצלה אל המספר הנ"ל, אולם כיון שהיה אז זמן הקיץ שרוב תושבי העיר שוהים בערי הקעטסקילס, והרבה חנויות סגורים ביום ראשון, לא ענו לטעלעפאן, ובמשך הימים הבאים חזרה וצלצלה כמה פעמים עד שלבסוף הרים אשה אחת את הטעלעפאן, ושאלה אם הגיעה לחנות פלונית, ענתה לה האשה 'אכן, מספר זה היה שייך בעבר לחנותו של אבי, אך עתה יש לו מספר אחרת', ומסרה לה את המספר של אביה.

בעל החנות ששמע את שאלתה, אמר שאינו זוכר בדיוק את כל החובות שלא שילמו עדיין, אך הבטיח לבדוק בספרי חשבונותיו, ואכן, כעבור מספר שעות צלצל בעל החנות ואמר שמצא רשום אצלו חוב על שמה של אמה הרבנית על סך חמישים דאלער.

הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א: זהירות שלא ישכח האדם לשלם חובותיו כדי שיהיה לו מנוחה בעולם העליון-וסיפור נורא בזה...

זה היה שייך בעבר לחנותו של אבי, אך עתה יש לו מספר אחרת, ומסרה לה את המספר של אביה. בעל החנות ששמע את שאלתה, אמר שאינו זוכר בדיוק את כל החובות שלא שילמו עדיין, אך הבטיח לבדוק בספרי חשבונותיו, ואכן, כעבור מספר שעות צלצל בעל החנות ואמר שמצא רשום אצלו חוב על שמה של אמה הרבנית על סך חמישים דאלער. ע"כ שמעתי מבעל החנות.

ויש לרמז בלשון הפסוק (במדבר כא, כז) 'על כן יאמרו המושלים בואו חשבון', שצריך האדם לחשוב חשבונות אם לא נשאר לו איזה חוב ששכחו ולא פרעו עדיין, ועל ידי זה 'תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא' (ב"ב עה:).

(הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א – נר המאיר)

ביום ראשון, לא ענו לטעלעפאן, ובמשך הימים הבאים חזרה וצלצלה כמה פעמים עד שלבסוף הרים אשה אחת את הטעלעפאן, ושאלה אם הגיעה לחנות פלונית, ענתה לה האשה 'אכן, מספר

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון (כא, כז).

מעשה שהיה באשה אחת בא"י, אשר אמה שהיתה רבנית מפורסמת בניו יארק נפטרה לבית עולמה כחצי שנה קודם לכן, והנה בשבת אחת אחר הסעודה שכבה לנוח, וראתה בחלומה שאמה באה אליה ואומרת לה 'בתי היקרה, נשארתי חייבת סך חמישים דאלער לחנות פלונית בחו"ל, בבקשה ממך ראי נא לסדר חוב זה כדי שאמצא מנוחה בעולמי, וגם מסרה לה מספר הטעלעפאן של החנות, האשה הקיצה בפחד גדול, וזכרה את כל החלום לפרטיו, וגם את מספר הטעלעפאן.

ותיכף ביום ראשון צלצלה אל המספר הנ"ל, אולם כיון שהיה אז זמן הקיץ שרוב תושבי העיר שוהים בערי הקעטסקילס, והרבה חנויות סגורים

נביאים וכתובים מאידים כבוד זל"ה

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

אוצרותיהם של מגידים

לאחר התפילה הנרגשת עברו הכל על פניו, לקדם בשלום ולהתברך בברכת שבת שלום. גם יהודי הכפר עמדו בתור, ובהגיע תורו של השוחט העיף מבט בפני הצדיק - והתעלף... היה זה האורח אותו גרש בבזיון מחצרו, ואף לא הניחו ללון באסם! פרצה מהומה, היזו עליו מים. בפיק ברכיים שב ועמד על רגליו מבווייש ונכלם, והצדיק פתח ואמר: "אכן, התקשיתי להאמין למה שסיפרו אודותיך, ובאתי לבדוק בעצמי. לדאבוני, הוברר שצדקו... וכאן ודאי תשאל: האם תמיד, כששומע אני שיהודי אינו נוהג כשורה, פונה אני לאמת את השמועה? ודאי שלא. אך כאן, שונה הדבר. שכן, מדוע נהגו שהשוחט מארח את עוברי הדרכים? משום שהשחיטה עלולה להקהות את רגשותיו לצער וחמלה.

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: נאה הוא הסיפור, אך יחטיא את מטרתו אם נאמר לעצמנו: אני איני שוחט, ואיני מגרש אנשים... יתבונן כל אחד ויראה, שבלחץ החיים והטרדות נשחקים רגשות ומופריים איזונים, וחובה עלינו לעמוד על המשמר. אם ששת ימי המעשה מושכים לחומריות - נקדיש את השבת לרוחניות. אם מנותקים הם מהמשפחה - תוקדש השבת לחיזוק הקשר, ללימוד עם הילדים. תשיב אותנו אל עצמנו, למשפחתנו, ותשיב את האיזון הנכון!

והצדיק פתח ואמר: "אכן, התקשיתי להאמין למה שסיפרו אודותיך, ובאתי לבדוק בעצמי. לדאבוני, הוברר שצדקו... וכאן ודאי תשאל: האם תמיד, כששומע אני שיהודי אינו נוהג כשורה, פונה אני לאמת את השמועה? ודאי שלא. אך כאן, שונה הדבר. שכן, מדוע נהגו שהשוחט מארח את עוברי הדרכים? משום שהשחיטה עלולה להקהות את רגשותיו לצער וחמלה.

הן אמרו שקשורה היא במזל מאדים, מזל שפיכות הדמים. ורגש הרחמים, מסימני היהדות הוא: שלושה סימנים באומה זו, בישנים רחמנים וגומלי חסדים. ואם חלילה, יאבד השוחט את הסממן היהודי של הרחמים ותחלחל לליבו אכזריותו של עשיו, כיצד נאכל משחיטתו? והלא שחיטת גוי פסולה..."

והוסיף: "כשתמצי לומר, יש לכך רמז בפרשת השבוע, פרשת חוקת: "וימאן אדום נתון את ישראל עבד בגבולו - ויט ישראל מעליו". אם השוחט, ממזל מאדים, ממאן לתת ליהודי לעבור בגבולו, ואינו מאזן את שפיכות הדמים במעשי חסד והכנסת אורחים - "ויט ישראל מעליו", נוטשת אותו הנקודה היהודית.

נאה הוא הסיפור, אך יחטיא את מטרתו אם נאמר לעצמנו: אני איני שוחט, ואיני מגרש אנשים... יתבונן כל אחד ויראה, שבלחץ החיים והטרדות נשחקים רגשות ומופריים איזונים, וחובה עלינו לעמוד על המשמר. אם ששת ימי המעשה מושכים לחומריות - נקדיש את השבת לרוחניות. אם מנותקים הם מהמשפחה - תוקדש השבת לחיזוק הקשר, ללימוד עם הילדים. תשיב אותנו אל עצמנו, למשפחתנו, ותשיב את האיזון הנכון! (הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א - בקראת לשבת עונג)

בביתך, הרשיני לישון כאן, באסם! "אין על מה לדבר", הקשיח השוחט ליבו.

הזר קיבל את הדין ויצא משער החצר. שאל לביתו של הפרנס והתקבל בכבוד. ערכו לפניו שולחן והציעו לו מיטה, ובבוקר נלווה אל מארחו לתפילה. גם השוחט היה שם, ושיחת הבוקר נסובה על בואו של הצדיק הנערץ לעיר הסמוכה. כל יהודי הכפר התעתדו לנסוע העירה לשבת, ושכרו עגלה. ברצון ניאוחו לצרף אליהם את האורח נשוא הפנים.

לקבלת השבת היה בית הכנסת הגדול מלא מפה לפה, ורבים גדשו את החצר והרחבה, מהם שמעו את קול תפילתו של הצדיק שהתנשא כשאגת ארי.

לאחר התפילה הנרגשת עברו הכל על פניו, לקדם בשלום ולהתברך בברכת שבת שלום. גם יהודי הכפר עמדו בתור, ובהגיע תורו של השוחט העיף מבט בפני הצדיק - והתעלף... היה זה האורח אותו גרש בבזיון מחצרו, ואף לא הניחו ללון באסם! פרצה מהומה, היזו עליו מים. בפיק ברכיים שב ועמד על רגליו מבווייש ונכלם,

וימאן אדום נתון את ישראל עבד בגבולו ויט ישראל מעליו (כ, כא).

קבוצת חסידים הגיעה לשינאוה, אל הצדיק בעל "דברי יחזקאל" זצ"ל. חקר הצדיק כיצד עברה עליהם הדרך. סיפרו שהלכו רגלי ובכל כפר לנו בביתו של השוחט המקומי, כנהוג. רק בכפר פלוגי נאלצו לחפש אכסניה. השוחט סירב להרשותם ללון בביתו.

שמע הצדיק, ושמר את הדברים בליבו. כעבור זמן קצר באו אנשי העיר הסמוכה לאותו כפר לבקשו שישבות בעירם, ונעתר להם. השמועה עשתה כנפיים, ומכל רחבי המחוז נהרו העירה לשבות בצילו של הצדיק, לשמוע את הרינה ואל התפילה.

בין הנוהרים היה איש גבה קומה, בעל צורה, ציקלון מזונות בידו האחת ותיק טלית ותפילין בשניה. דרכו עברה באותו כפר. כנהוג, שאל לביתו של השוחט ושם פעמיו לשם. אשת השוחט קידמה פניו: יום חמישי היום, והשוחט עורך סיבוב ביישובים סביב, לשחוט לכבוד שבת... "ברשותך", אמר האיש, "אחכה לשובו באסם". האישה היססה: "בעלי אינו אוהב אורחים, חבל על המתנה ועל האכזבה. ישאל כבודו לביתו של הפרנס, שם יארחוהו בכבוד". אבל האיש בשלו: "מסורת היא ללון בביתו של השוחט, אמתין באסם עד שובר".

דלת הבית נסגרה, והוא פנה לאסם. ישב על אלומת קש, הוציא ספר מתיק הטלית והתפילין, ומיד השתפך קול ניגונו הערב, שובה הלב. צללי ערב נטו, אפלולית השתררה, ולפתע נפרצה דלת האסם. "מה מעשיך כאן?" רעם קולו של השוחט. "החוצה, משיג גבול שכמותך!" הזר קם על רגליו. "ברשותך", הפציר, "אם אינך מוכן לארחני

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

האם להשיב את דמי העלייה לחתן, לאחר שהתברר שלא עלה לתורה | שכרוהו להתפלל עם חבריו לרפואת חולה והתעצל ולא התפלל | קידוש בבית-הכנסת - צריך לקדש בביתו שנית? | "קידוש במקום סעודה" - באלו מאכלים? | האוכל פירות לאחר הקידוש | השָׁבֵעַ מתמרים - האם יצא ידי חובה? | ומהי ההלכה באכילת אורז וחמין? | האם צריך להסמיך את הסעודה בביתו? | האם המילוי מצטרף לשיעור חשוב? | הנאה מצחצוח נעלים בשבת | ניקוי דיו וצבע מהידים בשבת | מעשרות לבני תורה שאינם עניים | מעשר כספים לילדיו | ביטול צ'ק צדקה לרמאי | תרומת צדקה ממוסלמי

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

האם להשיב את דמי העלייה לחתן, לאחר שהתברר שלא עלה לתורה

שאלה: מעשה שהיה בחתן שעדיין רחוק משמירת תורה ומצוות, שהגיע בשבת החתן שלו עם משפחתו לבית הכנסת מסויים. אבי החתן רכש עבור בנו את עליית שישי, בחמש מאות שקלים. החתן הודיע לאביו שאינו מעוניין לעלות לתורה "כי איני מאמין בזה" [רח"ל], אך האב התעקש שיעלה, והחתן הזמין אחר - כבוד לעולת לתורה, בלוי שירת המתפללים והשלכת סוכריות. החתן, שככל הנראה היתה זו הפעם הראשונה בה ביקר בבית הכנסת, עמד ובהה באוויר, ולא ידע כלל מה עליו לעשות. גם לאחר שהראו לו את נוסח הברכות שעליו לברך, החתן ממשיך לעמוד כגולם, ואינו מוכן להוציא הגה מפי.

רב בית הכנסת פנה אל החתן ואמר: "תחזור אחרי מילה במילה - ברוך", והחתן חזר באדישות ומתוך אילוף "ברוך". "אתה", "אתה", וכו'. לאחר סיום הברכה קרא הרב בתורה, וגם את הברכה האחרונה הקריא לחתן מילה במילה.

לאחר התפילה פנו אל הרב בתמיהה: "וכי אחד כזה יכול להיחשב כעולה לתורה ולהשלים את מניין שבעת הקרואים [יעוין באגרות משה (או"ח ח"ג סימן כב)], ומה עוד שאינו יודע מימינו ומשמאלו מאומה, ואינו מכין כלל להוציא

לאחר שבנו לא קיבל כלל עלייה?
ובא רב בית הכנסת לשאול האם נהג כהוגן או לא?

תשובה: תשובה רב בית הכנסת נהג כהוגן, ואין במעשיו שום דופי: א. אין חשש ברכה לבטלה בברכותיו של החתן, כי כאמור ככל הנראה לא בירך ברכות התורה בבוקר, ואם כן ראוי שיברכם עתה. וגם את הברכה השנייה לאחר הקריאה יכול לברך, כי זו ברכת השבח על דברי תורה שנכנסו כעת באוזניו.

ב. ניתן לקבל מהאב את דמי העלייה, כי החתן ואביו קיבלו את מה שרצו, את 'טקס' העלייה לתורה, השירה, סוכריות, ומי שבירך יפה לכבוד החתן והכלה. ומאחר ועל זה שילם ואת זה קיבל, בוודאי שצריך לשלם על כך את הסכום בו נתחייב.

שכרוהו להתפלל עם חבריו לרפואת חולה והתעצל ולא התפלל

שאלה: חולה מסוכן, והקרובים בקשו מבן תורה, שהוא עם חבריו יתפללו לשלומו, ושלמו להם על זה סכום כסף, והתעצלו ולא התפללו, החולה נפטר, האם נוסף על זה שצריכים להחזיר את המעות, צדיקים גם לבקש מחילה מהנפטר בבית העלמין בעשרה, או לא?

בברכותיו את הציבור, [ולשיטת כמה פוסקים צריך העולה לתורה להוציא בברכותיו את הציבור ידי חובה, יעוין בב"י (סימן קלט) בשם רבינו יונה, ובביאור הלכה (שם ס"ו) בשם המאירי, ובשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סימן סא).

"וכי סבורים אתם שהוא בירך על התורה?" "השיב להם. "אלא מי?!", שאלו בפליאה. הסביר הרב: "אני בירכתי על התורה ועליתי לששי, את הברכות התכוונתי לברך עבור עצמי, ומה שאמרתי שיחזור אחרי, כי קרוב לוודאי שלא בירך בבוקר ברכות התורה, וחשבתי בלבי שכדאי שיברך עכשיו".

המתפללים טענו כנגדו שיש כאן שתי בעיות: א. האם אין חשש ברכות לבטלה בהקראת הברכות לחתן שלמעשה לא עלה לתורה? ב. קיימת כאן גם שאלה ממונית, האם מותר לקבל מהאב את החמש מאות שקלים עבור העלייה,

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

ונראה שאינו חייב לבקש ממנו מחילה, כי אף שנמנע ולא ביקש עליו רחמים, אולי תפילתו לא היתה נשמעת, ובספר אומר השכחה (לרבי ישעיה ברלין ברכות דף יב ע"ב) כתב שלא מצא בגדולי הפוסקים שיביאו לדינא את הגמרא בברכות כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו, ואינו מבקש נקרא חוטא. ולכן כתב שזה מכוון על צדיק גדול בדורו שתפילתו נשמעת, כגון רבי חנינא בן דוסא, שתפילתו על הרוב אינו חוזרת ריקם. ועל אלו אמר כל שאפשר לבקש רחמים, ולא ביקש. ועוד שאף אם היה מתפלל עליו, והיתה תפילתו נשמעת והיה נהפך עליו גזר הדין, והיה ממשיך לחיות, מ"מ אין זה חטא שבין אדם לחברו, שלא עשה לו כלום, אלא שמנע ממנו הטובה, וזה חטא שבין אדם למקום שיש לו לחזור על זה בתשובה.

חוטא, ונראה גם שעובר על איסור של לא תעמוד על דם רעך. ואם כן המתעצל עבר על מצוות אלה. ועוד דאמרינן בגדרים (שם) וכן שכל שאין מבקש את החולה, אין מבקש עליו רחמים לא שיחיה ולא שימות, וכתב הרא"ש זוהי רעה גדולה שאם היה מבקרו היה מבקש עליו רחמים, ואפשר שעת רצון הוא, והתורה תפלתו נשמעת ומניעת הביקור גורם שימות. ובנוסף יש בעצלות קצת חוסר אמונה, שהרי נאמר במסכת ב"ק דף צב ע"א כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, דכתיב (איוב מב) 'זה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו. וגם דכתיב (בראשית כ יז) ויתפלל אברהם אל האלוקים בעד אבימלך וכו', וה' פקד את שרה.

תשובה: המתפלל על חולה מקיים כמה וכמה מצוות עשה. א. ואהבת לרעך כמוך כמבואר בספר יסוד ושורש העבודה (שער פ"ז). ב. גמילות חסדים, שגומל חסד עם חברו, ועיקר מצות ביקור חולים הוא שמתפלל עליו. ואמרינן בגמרא נדרים (דף מ ע"א) כל המבקש את החולה גורם לו שיחיה, וא"כ מקיים עוד כמה מצות עשה, ג. וחי אחיך עמך. ד. והשבותו לו, שאמרינן בגמרא בבבא קמא דף פא ע"ב לרבות השבת גופו. ה. ורפא ירפא לשיטת החובות הלבבות, שכתב בשער הבטחון (פ"ד) שהוא מצוה לרפאות. ומאידיך מי שנמנע ואינו מתפלל על החולה, אמרינן בגמרא בברכות (דף יב ע"ב) כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו, ואינו מבקש נקרא

הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א בעל ה'לקוט יוסף'

שדוקא לחם, אבל פת הבאה בכסנין לא, אך שוב כתב שמכיון שהגאונים הקילו בשתיית כוס יין, יש לנו לומר מסברא דאף פת הבאה בכסנין מועיל ולא גרוע מכוס יין. וכל שכן בקידוש של יום שהוא קל יותר מקידוש הלילה.

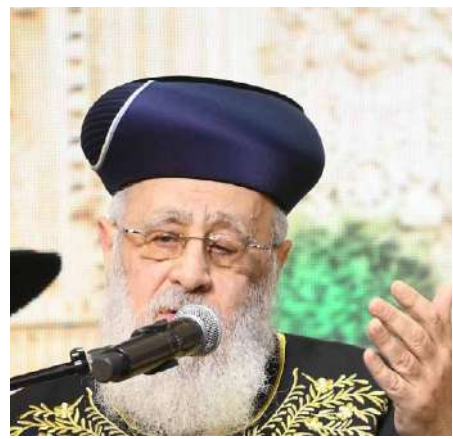
אכילת פירות בלבד

בשלטי הגבורים (פסחים כ ע"א) התיר גם בפירות, כשאוכל שיעור כזית, וטעמו מפני ששבת היא חשובה וקובעת, שאפילו אכילת עראי נחשבת קבע לענין מעשר (ביצה לד ע"ב), אם כן הוא הדין גם לענין אכילת פירות שנחשב לקבע. אולם בשולחן ערוך לא משמע כך, שכתב רק פת ויין, ובכלל זה גם פת הבאה בכסנין שהיא מחמשת מיני דגן, אבל לא בפירות.

וכך יש לבאר בדברי השערי תשובה (סוף סי' רפט) שהאוכל פת הבאה בכסנין חשיב קידוש במקום סעודה, אבל מיני תרגימא וקפה לא מהני, ותרגימא היינו פירות. ויש מי שרצה להגיד בדבריו שהוא מתכוון לשלול דייסא, אבל לא דוקא, ובאמת אף פירות וכדו' אינם מועילים ל'קידוש במקום סעודה', ואם עושים קידוש והציבור אוכל רק פירות, אינו מועיל, אלא צריך לאכול כזית פת, או כזית עוגה, או לשתות רביעית יין.

תמרים

בכלל פירות שאינם נחשבים כסעודה לענין 'קידוש במקום סעודה', גם תמרים אינם מועילים ל'קידוש במקום סעודה', אף אם יאכלו מהם בכמות גדולה. ואף שהתמר משיביע, כמבואר

ל'חם לבב אנוש יסעד' (תהלים קד טו), וגם היין סועד ומשמח, כמבואר בגמרא (ברכות לה ע"ב), משא"כ פירות ושאר משקים, אפילו אם היו חמד מדינה [משקה חשוב שרגילים לשתות באותה מדינה כפי שרגילים לשתות יין (שו"ע סי' רצו ס"ב)], אינם סועדים את הלב, ולכן אינם נחשבים כסעודה. וכן מבואר במגן אברהם (סי' רעג ס"ק יא), ובאליה רבה (ס"ק יב). ובכלל זה עוגה העשויה מחמשת מיני דגן, כיון שבדיעבד יוצאים באכילתה ידי חובת סעודת שבת, אם כן נחשב גם לענין 'קידוש במקום סעודה'. וא"כ כזית פת וכזית עוגה, ורביעית יין, נחשבים לקידוש במקום סעודה. ובשר"ת יגנת וורדים - לרבי אברהם הלוי (אר"ח ככל ג סי' יב) בתחילה רצה לדייק מלשון הגאונים

קידוש בבית-הכנסת

קידוש בבית-הכנסת - צריך לקדש בביתו שנית? | "קידוש במקום סעודה" - באלו מאכלים? | האוכל פירות לאחר הקידוש | הש"ע מתמרים - האם יצא ידי חובה? | ומהי ההלכה באכילת אורז וחמין? | האם צריך להסמיק את הסעודה בביתו? | האם המילוי מצטרף לשיעור חשוב?

שאלה: מצוי כיום בשבתות חתן וכי"ב שבעלי השמחה עורכים קידוש בבית הכנסת, ומכבדים את הקהל לברך על פירות ומגדנות, ובכדי שיוכלו לאכול, עושים קידוש לפני כן. האם יוצאים ידי חובת קידוש באופן כזה?

תשובה:

"קידוש במקום סעודה" - באלו מאכלים?
מדין בשולחן ערוך (סי' רעג ס"ה) הביא דברי הגאונים דהא דקיימא לן "אין קידוש אלא במקום סעודה", אם אכל דבר מועט (דהיינו כזית פת), או שתה כוס יין - שחייב עליו ברכה אחרונה - יצא ידי חובת קידוש במקום סעודה, ויכול לגמור סעודתו במקום אחר, ודוקא אם אכל לחם ושתה יין, אבל לא אם אכל פירות. והטעם שרק בפת נחשב סעודת שבת, כי

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הבאה בכסנין, שהאוכל למעלה מ-200 גרם (והוא בערך 210-204 גרם) פת הבאה בכסנין, נחשב לקביעת סעודה וצריך ליטול ידיו ולברך 'המוציא' וברכת המזון. ושם נחלקו הפוסקים לגבי המילוי שבמאפה, מצטרף לחישוב שיעור קביעות סעודה.

הדעות השונות בדברי הפוסקים

בשור"ת פני יצחק - להגאון רבי יצחק אבולעפייא (ח"א אות קנט) כתב שאם קבע סעודתו על פת הבאה בכסנין, אף על פי שאוכל עמו בשר, ולולי שאכל גם את הבשר לא היה שבע, אפילו הכי יברך 'המוציא' וברכת המזון. וכך משמע מהמגן אברהם (סימן קסח).

אולם מרן החיד"א (ברכי יוסף אות ו) כתב שלמעשה צריך עיון האם המילוי מצטרף. ולכן כתבו הפוסקים שספק ברכות להקל ואין המילוי מצטרף לשיעור קביעות סעודה.

וכן בכף החיים (סי' קסח ס"ק מז) כתב שאף על פי שיש פוסקים שכתבו כדברי המגן אברהם שהמילוי מצטרף לשיעור כזית, מכל מקום אין העולם נוהגים כן, אלא כמו שמשמע מסתמות דברי הטור והשו"ע שכל שלא אכל כשיעור שלש ביצים מהעיסה, אף שאכל עמו שאר מאכל אחר, כגון בשר וכי"ב ושבע, אין לברך אלא ברכת 'מעין שלש'. הרי שסובר שהמילוי אינו מצטרף לשיעור כזית, ולא לשיעור קביעות סעודה לברכת המזון.

גם הג"ר בן-ציון הלוי ליכטמן - רבה של ביירות בירת לבנון - בספרו בני ציון (סימן קסח סק"ט) הביא דברי המגן אברהם, וכתב לחלוק עליו, דבעינן שיהיה שבע מהעיסה ולא מהמילוי שבפנים, וכתב שכן מוכח מספר האשכול ועוד.

הלכה למעשה

ולכן אין לברך 'המוציא' וברכת המזון כשאוכל פחות משיעור 204 גרם ואין לצרף עמו את שאר המאכלים. וכן לענין 'קידוש במקום סעודה', שאוכל עוגה שרק עם המילוי הוא בשיעור כזית, אינו מועיל, אלא צריך שיהיה מהעוגה עצמה, ללא המילוי, שיעור כזית שהוא 27 גרם.

שאף הגאונים שכתבו שמועיל רביעית יין להחשב כמקום סעודה, לא כתבו כן אלא באוכל אחר כך סעודת שבת כדינו בפת, דאז אמרין שכינן שאין הפסק בין הקידוש לסעודה ואוכל הסעודה לאלתר, שפיר דמי.

אבל אם אינו אוכל סעודה אחר כך כלל, לכולי עלמא אינו מקיים סעודת שבת בשתיית יין לבד, אפילו שיעור רביעית, ובודאי שגם הגאונים מודים שאינו נחשב 'קידוש במקום סעודה' בשתיית יין לבד.

אולם אין דבריו נכונים להלכה, שהרי מרן החיד"א בברכי יוסף (סי' רכג סק"ו) כתב להדיא שהמנהג פשוט ברוב המקומות בשבת, שאחר שמקדשים קידוש-רבא (בבית הכנסת, או בחדר הסמוך לבית הכנסת) אוכלים עוגות, ומברכים ברכת 'בורא מיני מזונות' וברכת מעין-שלש, ורק לאחר זמן שהולכים לביתם סועדים סעודת שבת, יוצאים בכך ידי חובה. וכן יש לדייק מדברי הטור והשו"ע, שדוקא פירות אינם מועילים, אבל פת כיסנין יוצאים בו ידי קידוש במקום סעודה, ושכן פשט המנהג ברוב המקומות ביום שבת, שמקדשים ואוכלים כזית פת כיסנין ומברכים מעין שלש, ואחר זמן סועדים. וכן כתבו האחרונים דבפת כסנין שפיר דמי. נמצא שהמנהג פשוט שלא לדברי הבית שערים.

ולכן, כאמור, המקדש אחר התפילה על דעת לאכול סעודה לאחר מכן במקום אחר, צריך הוא לאכול במקום הקידוש עוגה או קוגל וכי"ב בשיעור כזית, שהוא 27 גרם, או שישתה רביעית יין, ורק אז נחשב במקום סעודה. אך אם בדעתו לאכול פחות משיעור כזית או לשותות פחות משיעור רביעית יין, אין הקידוש מועיל ולא יועם כלום, והרי זה כאילו לא קידש.

האם המילוי שבעוגה מצטרף?

מה שאמרנו שרק אם אוכל שיעור 27 גרם, היינו מהבצק בלבד, ללא צירוף המילוי, כגון קרם, גבינה, תפ"א וכדו', דכל שלא נילוש ביחד עם הבצק, לפי הספרדים אין המילוי נחשב להשלמת השיעור לכזית.

דבר זה נלמד מדין הקובע סעודתו על פת

בגמרא (ברכות יב ע"א) שם דנו לענין ברכה לאחריהם, ובשו"ע (סי' רח ס"ז) פסק שאם טעה וברך אחר התמרים ברכת המזון, יצא ידי חובה, כי התמרים משביעים. וכן אם בירך עליהם בברכה אחרונה ברכת 'על המחיה' יצא ידי חובה בדיעבד, כפי שכתב מרן החיד"א (ברכי יוסף ומחזיק ברכה סי' רח סק"ז), אף שאינם מחמשת מיני דגן.

אלא שכל זה לגבי הברכה, אך לא להחשיבם כסעודה לענין 'קידוש במקום סעודה', ולכן אם עשה קידוש ואכל תמרים, אפילו בשיעור גדול, אינו נחשב 'קידוש במקום סעודה' וכאילו אכל ללא קידוש, ודוקא פת ועוגה כזית או רביעית יין, רק הם נחשבים כסעודה לענין 'קידוש במקום סעודה'.

אורז וחמין

וכמו כן לגבי אכילת אורז, וכן חמין וכי"ב, אינם מועילים כדי להחשיבם כסעודה לענין 'קידוש במקום סעודה', אף אם יאכלו מהם בכמות גדולה. שדוקא בפת ועוגה שהם מחמשת מיני דגן, וכן רביעית יין, יוצאים בהם ידי קידוש.

דעת המקילים אף באכילת פירות

אמנם הריא"ז (פסחים פ"י ה"ט) כתב שאם אוכל מיני מגדים אחר הקידוש, חשיב שפיר קידוש במקום סעודה, לפי שכל סעודת שבת חשובה היא. ובספר שולחן גבוה (סימן תעג ס"ק כז) הביא דברי הריא"ז, וכתב שמכאן סמך למנהג שנהגו לקדש בחצר בית הכנסת, ואוכלים ביצים מצומקות ושותים שכר, ואחר כך הולכים לביתם ואוכלים סעודת שבת, על סמך קידוש זה, ויש להם על מה שייסמוכו.

ויש לכך סמך גם מדברי השבלי הלקט (סי' שדמ) שהביא בשם רבינו אביגדור כץ, שאכילת עראי דשבת ויום טוב חשיבא קבע, לענין סוכה, והוא הדין בדין. גם הגאון רבי יצחק אלחנן בשור"ת עין יצחק (או"ח סי' יב) כתב לחזק סברת הריא"ז.

העיקר כדעת מרן בשו"ע

אבל בגינת ורדים (הנ"ל) כתב לפקפק על דברי הריא"ז הנ"ל, שלא לכל מילי אמרין דסעודת עראי בשבת חשיבא סעודת קבע. ומה שאמרו בגמרא הוא לענין מעשר, אך לא לענין סעודת שבת.

ולדינא אין לנו אלא דברי מרן השו"ע שדוקא לחם או יין חשיבי במקום סעודה, אבל פירות לא. וכפי שכתבו המגן אברהם והאליה רבא ועוד, שהעיקר כמו שכתב מרן בשו"ע.

האם צריך להסמין את הסעודה בביתו?

בשור"ת בית שערים (או"ח סי' צו) כתב לחדש

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

הנאה מצחצוח נעלים בשבת

שאלה: התארחתי בשבת האחרונה בבית מלון שבו היה עובד שתפקידו לצחצח את נעלי האורחים. שירות זה ניתן חנם אין כסף לכל אורחי המלון אשר מניחים את הנעלים לצורך כך מחוץ לחדר. אני לא ידעתי מכך וכאשר ראיתי שכל האנשים מניחים את הנעלים מחוץ לחדר, חשבתי שהדבר נעשה כדי שלא ללכך את השטיחים שבחדרים, ולכן הנחתי את המנעלים מחוץ לחדר, כאשר קמתי בבוקר ראיתי שנעלי מצוחצחות.

שאלתי היא האם אני יכולה להמשיך וללכת בנעלים אלו בשבת, או שאולי הדין בזה כמו בבישול שאם נכרי מבשל בעבורי אסור לאכול מהמאכל בשבת?

תשובה: אסור לצחצח נעלים בשבת, והמצחצח מנעליו בשבת עובר משום צובע. בבתי מלון שהדבר נהוג יש להזהר מאד שלא להניח המנעלים מחוץ לחדר, כי מאחר שהדבר נהוג, הרי הנחת המנעלים היא כאמירה מפורשת לעכו"ם לצחצח המנעלים, שהרי השירות כולו במחיר, ולכן אם הנכרי צחצח את המנעלים בשבת לצורך ישראל לאחר שהישראל השאיר זאת שם בעבורו, יש להזהר מללכת במנעלים אלה בשבת עד מוצאי שבת בכדי שיעור זמן צחצוח המנעלים.

מקורות לעיון והרחבה: משנה ברורה

אורח חיים סימן שכז ס"ק יב וטז, שמירת שבת כהלכתה פרק ל סעיף ג.

ניקוי דיו וצבע מהידים בשבת

שאלה: בשבת אחרי הצהריים ראיתי שהילדים לא מצליחים להעסיק את עצמם כיאות, והחלטתי שנלך כולנו יחד לבקר את אחת מחברותיי.

אך אז התעוררה בעיה, בתי שבכיתה לומדת אחת מבנותיה של חברתי המדוברת, סירבה בכל תוקף להצטרף לטיול המשפחתי. לא יכולתי להשאירה לבד בבית והדבר היה מוזר בעיני, כי היא אהבה לשחק עם אותה חברה בדרך כלל.

התברר שעל כף ידה השמאלית של בתי, ציירה אחת מחברותיה ביום שישי דמות של בובה ומתחתה כתבה באנגלית את שמה של הדמות. הילדה נזהרה שלא למחוק את ה"ציירה", אבל בשבת בצהריים מה שנשאר מהבובה היה כתם דיו גדול ואדום ומתחתיו שרידים ברורים של שתי אותיות בלבד. הדבר בייש אותה מאד והיא לא רצתה שחלילה תראה זאת חברתה.

השאלה היא האם יש איסור כלשהו לשטוף את היד מהלכלוך? האם העובדה שבמקור היה שם ציור הופכת את זה ליותר גרוע מסתם לכלוך?

תשובה: אסור לשטוף לכלוך זה ובשעת נטילת ידים יש להקפיד לכסותו שלא יימחק.

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א ראש בית הוראה הכללי ירושלים גאב"ד מרכז פתח תקוה

מעשרות לבני תורה שאינם עניים

שאלה: האם ניתן להפריש מעשר כספים לילדינו שמצליחים 'להסתדר' ביום יום, אך חוסכים מראש לקראת ההוצאות הגדולות בעתיד עם נישואי ילדיהם.

תשובה: עניים ממשפחתו קודמים לשאר עניים, שנאמר (ישעיה נח, ט) "מבשרך אל

סימני ציור, דיו מטושטש או צבע הנמצאים על גבי בשר האדם, יש להחמיר בשבת שלא לשטוף אותם כדי שלא יבוא לידי מחיקה, וכן שלא לנגב את היד, כיון שעל ידי הניגוב יכול לבוא לידי מחיקת רושם הכתב, וגם יש לחשוש שעל ידי הניגוב יצבע את המגבת, והוי כותב.

לכן, כפי שכתבנו, ילדה שכתבה על ידיה לפני שבת, אינה יכולה לטוול ידיה לסעודת שבת כהלכה, ועליה לכרוך שקית ניילון (בכריכת מפית יש חשש סחיטה) על ידיה במקום האותיות או כתם הדיו והצבע, ולא טיטול ידיה באותו מקום, ודי בנטילת שאר היד.

[יתכן שבמקום שהילדה מאד מתביישת יש מקום להקל משום כבוד הבריות, כיון שאין מחיקה זו איסור תורה, ואינה אלא מדרבנן. ואין להקל בכך בלי לשאול רב].

בשולי הדברים נעיר שיש להזהר ולהזהיר את בני הבית שלא להשתמש או להתעסק בצבע או דיו העלול להכתים ידי האדם וקשה להסירו, בערב שבת וחג, כי על ידי כך יכולים לבוא לידי חשש כתיבה או מחיקה. ואם כבר עשו זאת והתלכלכו, או מי שעבודתו בכך כגון סופר סת"ם או צייר, יזהרו לשפשף ולנקות היטב ידיהם קודם כניסת השבת.

מקורות לעיון והרחבה: שו"ע אורח חיים סימן שמ משנ"ב ס"ק כב; מנחת שבת ס"פ ס"ק קצט; קצות השלחן ס"ה קמד; שו"ת מנחת שלמה תנינא ח"ב ס"ה לד.

תתעלם", אך ראוי לתת אף לשאר עניים שאינם קרובים "כי אם ישמור הכל לקרוביו, מהיכן יתפרנס מי שאין לו קרובים" (ערוך השלחן יורה דעה רנא, ד). אלא שבנידון דידן אינם בגדר 'עניים' ומעשר כספים נועד לעניים. ואמנם כתב החתם סופר (שו"ת יורה דעה רלא) שיכול לתת ממעשרות אף לשאר מצוות כגון בניית מקווה ובית הכנסת אם לא קיבל על עצמו בגדר, ולא דווקא לעניים, אך אין זה לכתחילה ובוודאי שלא

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגויים (שולחן ערוך יורה דעה רנד, א), אך "אם אינו יכול לחיות בצדקה של ישראל ואינו יכול ליטול מהגוי בצנעה, מותר". ואמנם היתר זה תמוה, כדכתיב (ישעיה כז, יא) "ביבש קצירה תשברנה" ופירשו "כשתכלה זכות שבידי אומות העולם ותיבש לחלוחית מעשה הצדקה שלהם אז ישברו".

אך אם הנכרי לא נותן הצדקה לשמה אלא למטרת פרסום, כבוד, קשרי מסחר וכדו', לכ"ע מותר ליטול ממנו אף בפרהסיה, שנתניתו להנאת עצמו ולא כדי להטיב עם המקבל ולכן לא ייחשב לו למצוה – בניגוד לישראל שאף אם עושה שלא לשמה, "הרי זה צדיק גמור" (פסחים ח). וכן שמעתי מרבינו.

כמו כן, מותר למוסדות ולקרנות צדקה ליטול סיוע בפרהסיה משלטונות הנכרים, משום שאינם מעניקים זאת לטובת הישראל, אלא להנאת עצמם להוכיח קבל עם ועולם בדאגתם לכלל האזרחים ללא הבדל דת. צד נוסף להיתר: היהודים אף הם נמנים על משלמי המיסים והארנונה במקומות אלו, וממילא נחשב שמקבל מ ישראל את התרומה, כעין שמותר לקבל מרווחי שותפות בין ישראל ונכרי, משום שיש ברירה בדרבנן, ותולים שמקבל מחלקו של ישראל. אך כ"ז אינו בא להתיר תרומות מנוצרים-אוונגליסטים שמאחוריהם מטרת מיסיון ר"ל, וכבר הכריעו רבותינו בזה

להקל בזה, ולא הצליח לשואלו והיקל בזה. ובזמן מועט כילה הגר"ח את ממונו, ותלה זאת בגמרא (בבא מציעא לג, א) "כל העושה כך בא לידי כך" שכל שאינו נותן לעניים מחשש שיבוא בעצמו לידי עניות, סופו שיהיה עני לבסוף.

ביטול צ'ק צדקה לרמאי

שאלה: רמאי שהתחזה לעני וביקש צדקה עבור ניתוח מסובך לבנו, ולבסוף גודע שכלל אין לו ילדים. וקיבל תרומה ע"ס מאה שקלים בצ'ק וקנה בו במכולת בסך עשרה שקלים, וקיבל מהמוכר עודף תשעים שקלים מזומן. האם התורם לא יכול לבטל את הצ'ק כיון שמפסיד בזה לבעל המכולת.

תשובה: כיון שהסכום נלקח ממנו ברמאות, יכול לבטלו ואינו צריך לחוש להפסד הנגרם למוכר.

תרומת צדקה ממוסלמי

שאלה: לאחר שנפתחו קשרי התיירות והמסחר, מוסלמי תושב דובאי מעוניין לתרום למטרת צדקה בארה"ק. האם מותר למוסד לקבל התרומה.

תשובה: אם מטרת הגוי לשם מצות צדקה בלבד, לא ייקח התרומה, שבכך מראה דאין לישראל כוח לפרנס עצמם עד שנוקקים לעזרת

לתת לזה בדרך קבע. וכתב רבינו (קובץ תשובות ד, פט. קכא) "במקרה ויש לבניו או לאחיו סכום כסף אשר בידם להשקיע באיזה עסק ולהתפרנס מהרווחים, עיין ביורה דעה (רנג, ב) שאינם בגדר 'עניים'. והואיל ועיקר מעשר כספים ממון עניים הם, ולא לשאר מצוות אף שמחזק בזה בני תורה אין לתת לזה", משום שאין זה בגדר "החזקת תלמידי חכמים" אלא רק משמש כשמירה בכספת לעתיד שבו יצטרכו להשיא את צאצאיהם.

מעשר כספים לילדי

שאלה: האם ניתן לזון ולפרנס מכספי מעשר את בניו הגדולים מגיל שש שאינו חייב בפרנסתם.

תשובה: אכן, מגיל שש אינו חייב בפרנסתם (כתובות סה, ב), אך אם אין השעה דחוקה אין להקל בזה, שהרי גם אם לא היו בידו כספי המעשרות היה ממשיך לזון את בניו בשונה משאר הצדקות שהיה נמנע מנתינתם (דרך אמונה בשם החזון איש מתנות עניים ז, כז). והרחיב החיד"א (ברכי יוסף י"ד רמט, יח) "כיון שהוא דבר שמוכרח לעשותו הן מצד אהבת בניו והן מצד שיחת הבריות ולעזה עליו המדינה". והוסיף הערוך השלחן (שם ז) "שואם לא כן לעולם לא יגיע לעניים אף פרוטה אחת".

ובכתר ראש (צדקה ומעשר קכה) הביא שהגר"ח מוואליזין רצה לשאול את הגר"א אם

מחבורים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ כאן

להצטרפות:
newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה מתחילים את היום!

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת גיטין דף מ-מו

וראה עוד בביאור הגר"א (דברי הימים טז ח) שכתב בזה הלשון, 'הודיעו בעמים עלילותיו, עלילות היינו החסד הגדול שמתנהג הקב"ה עם עם ישראל בתת לאיש איזה טובה מהטובות, ואחר כך מחסרתו הטובה ההיא, דכדי להמציא מזור למחלתו, היינו דבר שיכפר לו עונו בעולם הזה, ובספר שערי רחמים כתב עוד, ומה הן עלילותיו רחום וחנן וכ' כמו שאמרו המתחייב מיתה מזמן לו הקב"ה עני ונותן לו צדקה וצדקה תציל ממות', עכ"ל הגר"א. הרי שפעמים הקב"ה מזמין לאדם עניין של צדקה בכדי להצילו ממות.

אדם שחציו קטן וחציו גדול

בגמרא: איבעיא להו מעוכב גט שחרור יש לו קנס או אין לו קנס (גיטין מב, ב).
הגמרא בסוגיין מסתפקת על 'מעוכב גט שחרור', כלומר על עבד שאדונו שיחרר אותו אך עדיין לא זיכה לו גט שחרור, אם הוא אוכל בתרומה או לא.

בתוס' (ד"ה מעוכב) ביאר שספק הגמרא הוא במי שחציו עבד וחציו בן חורין. באחרונים (ראה מהר"ם ומהרש"ל ועוד) תמחו על דבריו שאם המדובר הוא בחציו בן חורין, מדוע יש לגמרא צד שעבד כזה יאכל בתרומה, והלא אף שמצד אחד הוא חציו עבד [של כהן] וממילא יתכן שהוא אוכל בתרומה כיון שהאדון עדיין לא זיכה לו גט שחרור, מכל מקום יש בו גם צד חירות, וממילא אסור הוא בתרומה, ומה מקום יש להסתפק בזה.

בכרם ציון השלם (ח"ב עמוד תקכד) כתב לתרץ שהמדובר הוא בעבד קטן ולקטן אין איסור לאכול תרומה, אך העיר שבקטן יש צד לומר שאינו בגדר 'מעוכב גט שחרור' היות שאינו מצווה עדיין בפריה ורביה וממילא אין

להחזיקו בביתו חנם ולוותר לו סכום גדול כזה, יתנדבו איזה אנשים לקבץ בעבורו סכום מעות דמי תשלומי הדירה ואנכי אתן שכם אחד יותר מכל בני גילי הגבירים, השיבו החידושי הר"ם אמנם כן היא, לאשר הבורא הזמין אותו לך שיהיה דר בביתך מוכח שעליך מוטל הדבר ובע"כ תסבול ממנו.

ראיה לכך הביא ממה שאמרו בסוגיין שעבד כנעני שהפך להיות חציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכתב שטר על חציו דמיו, ולכאורה יש לתמוה מדוע 'כופין את רבו' לשחררו ולהפסיד את העבד, ומדוע אין מקבצים מעות מאת נדיבי עם שיהיה ביד העבד לפדות את עצמו, ומדוע נופל כל העול על כתפי האדון, אלא מפני שהקב"ה הזמין אצלו שיהיה לו חציו עבד וחציו בן חורין מוכרח הוא לישא את ההפסד, וכך גם בכל עניין של צדקה, אם הזמין הקב"ה אצל אדם עניין של צדקה מחויב הוא בו יותר מאחרים.

ובקונטרס תפארת ישראל (מוד"ץ, ח"א עמוד כב) ובספר דברי ישראל (כללי אורייתא אות מ) מובא, שפעם באו לפני רבי יחזקאל מקוזמיר שני מחותנים, אחד עשיר, ואחד עני שלא היה ביכולתו לשלם את הוצאות הנישואין, וציווה הרבי לעשיר שיתן להעני צרכי הנישואין, ואמר תורה היא מי שחציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אי אפשר, בן חורין אי אפשר כופין את רבו וכו', ולכאורה למה כופין את רבו דווקא הלא כולם חייבים במצות הכנסת כלה ויקבלו נדבות ויפדה את עצמו ויוכל לישא בת חורין, אלא כשנפלה דליקה בבית ועומדות שם חביות מים בוודאי לא ילכו לבתים אחרים להפש מים לכבות, רק יקחו החביות מים ששם בבית ויכבו, כן הדבר הזה.

אם אשה חייבת בקריאת התורה

בגמרא: מיתבי עבד שהניח תפלין וכו' או שקרא ג' פסוקים לא יצא לחירות (גיטין מ, ב).
במסכת סופרים (פ"ח ה"ה) אמרו, שהנשים חייבות לשמוע קריאת התורה כאנשים אע"פ שאינם חייבות בתלמוד תורה. במגן אברהם (או"ח סי' רפב סק"ו) הביא דבריהם ומעיד ראשונים שמשמע שנשים חייבות, אך כתב 'זכאן נהגו הנשים לצאת חוצה'. ויש שנקטו שאכן יש לנשים להזהר בזה, כמבואר בשולחן שלמה (או"ח שם ס"ג).

ונהגו בדעת תורה למהרש"ם (שם ס"ג) כתב להוכיח שנשים אינם חייבות בקריאת התורה, ממה שאמרו בסוגיין, מיתבי עבד שהניח תפלין וכו' או שקרא ג' פסוקים לא יצא לחירות, והיינו שאף שבהיותו עבד אינו מחויב בדברים אלו לקרות בתורה ג' פסוקים, שמעשים אלו מחויב בהם רק בן חורין, אעפ"כ לא יצא לחירות, הרי ראייה ברורה שעבד אינו חייב בקריאת התורה. והרי דין האשה לגבי חיוב מצוות כדן העבד וא"כ גם אשה פטורה מלקרות בתורה.

כך מבואר גם בדברי החיד"א בכסא רחמים (על מסכת סופרים שם), שכתב, שמה שאמרו במסכת סופרים שהנשים חייבות בקריאת התורה, מלת 'חייבות' לאו דוקא שהרי נשים פטורות לגמרי מתלמוד תורה, אלא מנהג טוב בעלמא הוא, ולכן פשטה ההוראה בכל גלילותינו שאין הנשים הולכות לשמוע קריאת ספר תורה בעזרת נשים אלא איזה זקנות, וגם הן אינו בדרך קבע.

ובמשנה ברורה (ס"ק יב) כתב שאין הנשים נוהגות ליהזר בזה, ואדרבה יש מקומות שנוהגות הנשים לצאת לחוץ בעת הקריאה.

וראה עוד בערוך השולחן (או"ח סי' רפב ס"א) שכתב שנשים אינם מחויבות בקריאת התורה.

מי שנזדמן לו עניין של צדקה מחויב בו יותר מאחרים

בגמ': אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכתב שטר על חציו דמיו (גיטין מא, ב).

בספר אמרי צדיקים (איטינגא, אות כה) הביא מעשה באיש עני אחד שגר בבית של יהודי עשיר, ולא שילם לו שכר דירה, לאחר זמן מה כשרצה בעל הדירה להוציאו החוצה, פנה העני לבעל החידושי הר"ם ובכה לפניו על אשר רוצה בעל הבית להוציאו מביתו.

שלח החידושי הר"ם את משמשו לקרוא לבעל הדירה ואמר לו שלא יוציא את העני מדירתו, שאל העשיר את הרבי מדוע מוטל עלי החוב

כפיין את האדון לשחררו. ולכן כתב שאפשר לתרין שהמדובר הוא בעבד שהוא בן י"ב שנה ויום אחד, והיות שהוא עבד ועבד דינו כאשה שבהיותה בת י"ב שנה הרי היא כבר גדולה, אם כן גם העבד נקרא גדול, אולם בעת שהוא נהיה חצי בן חורין, שוב דינו כקטן שהרי גדלות של איש הוא בהיותו בן י"ג שנה ויום אחד, נמצא שמצד חלק הבן חורין שבו הוא קטן ואינו אסור באכילת תרומה, ומצד העבדות שבו הרי הוא מותר לאכול בתרומה, והרי הוא גדול וחייב בפריה ורביה, וממילא מחוייב האדון לשחררו והרי הוא מעוכב גט שחרור.

אולם הגאון ר' יוסף ענגיל בספרו ציונים לתורה (כלל לב ד"ה בגיטין) ובגליוני הש"ס (על תוס' ד"ה מעוכב) הביא תירוץ זה, וכתב ואינו נוח לי כלל, מפני שוודאי גדלות של עבד הוא כשאר איש, ואין ענין לכאן מה שהוקש עבד לאשה לענין מצוות ועוד איזה פרטי דינים, דמכל מקום בטבעו הוא איש, ומה שגדלות אשה קודם לאיש הוא עניין טבעי באשה, עיין נדה (מה: ויבן ה' אלקים את הצלע, מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש, ואם כן זה לא שייך בעבד.

הוכחה לכך שגדלות של עבד הוא כגדלות של איש ולא של אשה, הביא ר' יוסף ענגיל להוכיח מהמבואר בתוס' (ערכין ב. ד"ה נשים) שלעניין ערכין, עבד נערך כאיש ולא כאשה.

בשו"ת משנה הלכות (ח"י סי' רמז) גם דן בזה, וכתב לתלות ספק זה בחקירה אחרת, אם חיוב מצוות על העבד הם חיוב עצמי וממילא כיון שהוא בעצם זכר א"כ נעשה בר עונשין ככל זכר, או שמא החיוב על העבד לקיים מצוות הוא מצד האדון, כלומר שעל האדון יש חיוב שהעבד יקיים מצוות כאשה, וכמו שנתחייב בבהמה בשביתתה שלא יעבוד עמה, כך גם נתחייב בעבד שהוא ג"כ כספו שיקיים מצוות כאשה, וא"כ ודאי שחלו עליו החיובים לפי הזמן שהאשה מתחייבת שהרי ממילא אין החיוב בא מצד גוף העבד אלא מפאת האדון שנתחייב בעבדו.

והביא בששו"ת שדה יצחק (סי' ט) כתב שא"א לומר שאחר שנתחייב אדם בכל המצוות שבתורה יוכל להיות פטור מהם, שהעבד בתוך שנת י"ג חייב במצוות כאשה ואם ישתחרר יפטור מפני שאז נהיה כזכר, וזה לא מצינו בשום מקום, והאריך בזה עוד, עיין שם.

חישוב תשלום מיסים כהוצאות בחדשון המעשרות

בגמרא: אנסו בית המלך גרנו חייב לעשר (גיטין מד, א).

בסוגיין. אנסו בית המלך גרנו חייב לעשר. בשו"ת אגרות משה (ח"א י"ד סי' קמג) נשאל אם

בקשירה ישנו בכתיבה וכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה (גיטין מה, ב).

בעל הקיצור שולחן ערוך בספרו קסת הסופר (לשכת הסופר סי' כו סק"א) הביא ששמע בשם גדול אחד שהסופר שהוא כותב תפילין של רבינו תם, צריך הוא גם בעצמו להניח תפילין דר"ת, וכתב שכן מסתבר שהרי כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה.

כך כתב גם בספר ישמח משה (ה"ג יין הרקח על שו"ע א"ח סי' לט) שיש לזוהר שמי שאינו מניח תפילין דר"ת לא יכתבם, שהרי לדעת ר"ת אינו בר קשירה א"כ אינו בר כתיבה, וראיה לדבר שאף מי שנצטווה הואיל ואינו מקיים נקרא אינו בר קשירה, ממה שנפסק שמי שאינו חושש בשחיטה דינו כעכ"ם שאינו בר זביחה. ובס' אות חיים (סי' לד ס"ק יא) כתב המנחת אלעזר לחזק סברא זו,

וכן נקט בשו"ת תורת יקותיאל (למהר"י רוזנברג, מהדו"ק א"ח סי' כ).

אולם בשו"ת פני מבין (ח"א סי' יד) כתב על מי שאינו מניח תפילין דר"ת מחמת חשש יודרא, שמוותר לכתבן, והעלה זאת עפ"י דברי המג"א (סי' לט סק"ג) שכתב שמי שאינו מניח תפילין לתיאבון כשר, ומכ"ש זה שאינו מניח משום שחושש ליהורא הרי הוא בר קשירה לדעת ר"ת ג"כ, עיי"ש.

כך גם במקדש מעט (או"ח סי' לד סק"ד) נקט שאין בזה פסול כלל, וכן כתב בעל הילקוט גרשוני (במכתבו לחל תלפיות שנה תרעא אות גג), והחתן סופר (שו"ע ח"א שער הטוטפת סי' ל ד"ה וראיתי).

גם בתשובות והנהגות (ח"ד סי' רלח) הביא שהשינו ע"ז שמכיון שעושה ע"פ הוראת חכם, דהיינו שמסתמך על מה שאנו פוסקים להלכה כרש"י, נקרא שוגג ודינו כמומר לתיאבון שכשר לכתובת התפילין, אך למעשה כתב שבאמת מחמירים לכתחילה גם כמומר לתיאבון, ורק בדיעבד מקילים בזה.

יש לחשב את הוצאת תשלום המסים מסך הרייו שהאדם מרויח, שלא יצטרך ליתן עליהם מעשר כספים, [והיינו במי שנהג סתם ולא התנה כלום, או במי שרוצה להתחיל לנהוג במעשר כספים איך צריך להתנהג].

וכתב, הנכון לענ"ד שלא כל המסים שוים בזה, שמס שכל אחד חייב לשלם למלך או למדינה בלא שמרויח ממון, שהוא כרגא המוזכר בגמ', הוא כשאר חוב וצריך לעשר עליהם ואינו יכול לנקות סכום זה מרווחיו, וזה נראה הביאור בסוגיין הרי שאנסו בית המלך גורנו אם בחובו חייב לעשר, שהחוב הוא למסים, ואם היה מדובר בחוב מהלוואה או ממקח דוקא וזה תפס המלך, לא היתה הגמ' אומרת שאנסו בית המלך, מפני שאין שייך זה למלך, והיה לגמ' לומר בסתם הרי שאנסו גורנו אם בחובו חייב לעשר שאז היינו אומרים שאם יש לו חוב ולקח ממנו המלך באונס חייב לעשר, אלא מדובר בחוב של מסים ומ"מ השמיענו שהוא ככל החובות וצריך לעשר.

וכתב, ויש ללמוד מזה גם להמסים שבמדינתנו שמשלמים כשקונים איזה דבר לתשמישי בית ובגדים, ומס בית דירה שלו וכדומה, שמסים אלו צריך לעשר עליהם מפני שהם ככל חוב, אבל המסים שהם מס מהריוח אין צריך לעשר עליהם משום שנחשב כלא הרויח סכום המס כלל, וכן המס של בתים מבתיים שהם לפרנסה אין לעשר עליו, משום שמס זה הוא כאילו לא הרויח סכום הכסף של המס, ודומה הוא לשכירות הנותן ושכירות הפועלים שאין נחשבים מהריוח כלל.

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' לד אות ט) כתב להוכיח שבכל המסים אין אדם צריך להפריש עליהם מעשר.

כתיבת תפילין דרבינו תם ע"י מי שאינו מניחם

בגמ': שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו

הרה"ק רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש זי"ע ג' תמוז תשנ"ד

החסיד ידע היטב כי כאשר הרבי חוזר וכותב אותם דברים, יש דברים בגו וכנראה לא נעשתה הבדיקה הקודמת כפי הראוי. החליט האב לגשת אל אחד הסופרים הידועים ביותר, הנחשב מומחה גדול בתחום, כדי שהוא יבדוק את התפילין. הוא אף גילה לו כי זו בדיקה שנייה בעקבות מענה הרבי, ולכן חייב להימצא כאן 'משהו'.

בבואו אל הסופר המומחה לקבל בחזרה את התפילין, נאלץ הלה 'לאכזבו'. לא עלה בידו למצוא אף לא רבב קטן ביותר, אפילו פגם שהוא 'בדיעבד' בלבד. "התפילין האלה כשרות לכתחילה בתכלית ההידור", אמר הסופר, ואף הוא התפעל מפי הכתב של פרשיות התפילין.

כאשר מצבו של הנער לא השתפר ישוב האב וכתב לרבי בשלישית. הוא צירף את תוצאות הבדיקה השנייה, ציין את שם הבדוק ורשם את דבריו.

למכתב הזה התקבלה תשובת הרבי: "בדיקת התפילין. יתייעץ עם רב בעירו".

כחסיד נאמן החליט האב לקיים את דברי הרבי ככתבם וכלשונם. הוא מסר שוב את התפילין לבדיקה אצל סופר מומחה, ולאחר שגם הסופר הזה לא מצא בהן כל דופי, הלך אל הגאון הרב וואזנר, כפי שהורה לו הרבי, להתייעץ עם רב בעירו.

הרב וואזנר שמע מפי האב את השתלשלות הדברים ואת תוצאות הבדיקות של הסופרים המומחים והבין כי לפני תעלומה אמיתית. שעה ארוכה שקע במחשבות ולאחר מכן החליט לזמן אליו את הסופר שכתב את התפילין.

בתוך זמן קצר התייצב הסופר לפני הרב וואזנר. הרב ראה לפניו יהודי רציני, בן-תורה וירא שמים. הוא התחיל להתעניין אצל הסופר על בני משפחתו, על מקום מגוריו ועל דרך עבודתו. האיש השיב בתום לב על כל מה ששאל. בתוך הדברים ציין כי הוא מקפיד שלא לכתוב את שם ה' קודם שטבל במקווה.

המשפט הזה עורר את תשומת ליבו של הרב וואזנר. הוא זכר שבמקום מגוריו של הסופר עדיין לא נבנה מקווה. "כיצד אתה מסתדר עם ההקפדה לטבול במקווה, דבר המחייב אותך בכל פעם לנסוע אל העיר הסמוכה?", שאל.

הסופר השיב בפשטות, שבגלל המרחק בין מקום מגוריו למקווה הוא נוהג לכתוב את הפרשיות בלי שם ה', ומותיר רווח מתאים. לאחר מכן, כאשר מזדמן לו להגיע לעיר ולטבול במקווה, הוא חוזר וכותב את כל השמות החסדים...

"אוי ויז", הזדעק הרב וואזנר בתדהמה

השלטונות נגד יהודים שביקשו לדבוק בדרך התורה והמצוות.

פעם אחת נזדמן לו לבקר בביתו של פוסק הדור מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל בעל שבט הלוי. הרב התעניין אצלו על מסירות-הנפש של משפחתו ברוסיה, ונהג בו חביבות רבה. בראותו כך, פנה אליו הרב וישצקי וביקש לאמת סיפור מופלא ששמע, הקשור ברב וואזנר.

הרב וואזנר אימת את הסיפור, ואף סיפר לו אותו לפרטיו. והנה הסיפור לפניכם:

זה היה בשנות הכ"פים. נער מקהילת חסידי חב"ד בבני-ברק, שזה עתה נכנס לעול המצוות, החל לסבול מבעיות בריאות. הרופאים שבדקו אותו הציעו כיוונים כאלה ואחרים, אך הבעיות לא באו על פתרון וגם לא נמצא מקורן.

אביו של הנער כתב מכתב אל הרבי מליובאוויטש, וביקש עצה וברכה. תשובת הרבי לא איחרה לבוא והייתה קצרה בתכלית: "בדיקת התפילין".

אמנם התפילין של הנער היו חדשות, ונקנו זה עתה לקראת הנחת התפילין שלו לפני בר-המצווה, אך החסיד מסר אותן מיד לבדיקה לסופר סת"ם. כעבור יום-יומיים החזיר הסופר את התפילין בצירוף הבעת התפעלות מפי הכתב ומאיכות התפילין, אשר נראו מהודרות ביותר וללא דופי.

עברו כמה שבועות. מצבו של הנער לא השתפר. האב כתב שוב אל הרבי, וציין כי מסר את התפילין לבדיקה וכי הסופר התפעל מיופין ומכשרותן ולא מצא בהן שום פגם. לא עבר זמן והוא קיבל את תשובת הרבי באותו לשון: "בדיקת התפילין".

הרה"ק רבי מנחם מענדל נולד לאביו הרה"ק המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן אב"ד יקטרינוסלב ביום י"א ניסן תרס"ב.

מצד אביו חוטב מבעל הצמח צדק, ומצד אמו הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה נכד רבי אברהם דוד לאוואוט בעל 'שער הכולל' קב נקי' נתיב החיים.

מילדותו ניכרו בו כשרונות נדירים ולמרות שתקנותו המופלגה באותם שנים, נודע כי בתקופת הבר מצוה כבר היה בקי בש"ס ופוסקים, אביו הגאון המקובל זצ"ל היה מורו ורבו בנגלה ובנסתר משך שנים רבות.

לראשונה נפגש עם חותנו המיועד האדמו"ר הרה"ק רבי יוסף יצחק זצוק"ל בשנת תרפ"ג, אשר הכניסו אט אט לסוד ההנהגה.

בשנת תרפ"ט התקיימה החתונה, כאשר חותנו מתבטא את בתי נתתי לאיש והפליג בקדושתו וגאונותו.

החתונה נערכה בווארשא בה נטלו חלק גדולי עולם, בין השאר רבי מאיר שפירא מלובלין בעל שו"ת 'אור המאיר', הגאון רבי מנחם זעמבא הי"ד, ועוד.

למן אותה תקופה עד הצלתו מאירופה הנאצית בשנת תש"א התבודד והתקדש, עלה והתעלה תחילה בגרמניה ולאחר מכן בצרפת. חותנו הפנה אליו מכתבים שונים של שאלות שהתקבלו אצלו בנגלה, בקבלה, ובחסידות, כדי שישב עליהם.

באותן שנים נפגש בהזדמנויות שונות עם צדיקי דורו כגון בעל 'אמרי אמת' מגור, הרה"ק ר' אהרן מבעלזא בעל 'מנחת אלעזר' ממונקאטש ועוד.

עם הסתלקות חותנו ביו"ד שבט תש"י, נתנו בו החסידים עיניהם ומינוהו למנהיג ומורה דרכם. ביו"ד שבט תש"א אמר את המאמר הראשון דיבור המתחיל 'באתי לגני', וכך אט אט החל לנהוג נשיאותו ביד רמה, כאשר היה מתוועד עם החסידים שעות רבות במאמרי חסידות בנגלה ובנסתר, כך עלה והתעלה בתורה ועבודת ה' עד אשר נתעלה לשמי רום ביום ג' תמוז תשנ"ד.

מין שבט הלוי: כך הציל הרבי זצ"ל מיהודים להניח תפילין פסולות

הרב בן-ציון וישצקי מכפר-חב"ד לאוי"ט מנהל את תלמוד-תורה 'אהלי תורה' בכפר. הוא עצמו עלה לארץ בשעתו מרוסיה, עם הוריו ואחיו, לאחר שהמשפחה סבלה רבות מרדיפות

ובתוך זמן לא-רוב נעלמו הבעיות הבריאותיות כלא היו.

בסיימו את הסיפור אמר הרב וואזנר: "נוכחתי במו-עיניי לראות את קדושתו של הרבי ואת ראייתו למרחוק, וברוך ה' שזיכני שעל ידי ניצלו יהודים רבים מהגחת תפילין שאינן כשרות!".
(גל שיחת השבוע)

בדיעבד. במרוצת השנים הסופר פשוט שכח את ההלכה הזאת!

הרב וואזנר הורה מיד לסופר ליצור קשר עם כל מי שקנה ממנו פרשיות ולהודיע להם כי הפרשיות האלה פסולות. כמו-כן אסר עליו להמשיך במלאכת סופרות סת"ם עד אשר ישנן מחדש את כל ההלכות ויהיה בקי בהן.
פרשיות התפילין של הילד הוחלפו בחדשות,

מוחלטת. דיי היה בכך בשביל שהסופר יקלוט את חומרת הדברים.

התברר כי במשך שנים עסק הסופר בכתיבת ספרי-תורה, ושם ההלכה מתירה לכתוב את הפרשיות שלא 'כסדרן' ולהשלים את החסר לאחר מכן. אולם בכתיבת תפילין ומזוזות הכתיבה חייבת להיות 'כסדרן', ואם הפרשיות נכתבו שלא 'כסדרן' הן פסולות לגמרי ואינן כשרות אף

הגה"ק רבי פינחס הורביץ ז"ע

בעל ה'הפלאה' ועוד

ד' תמוז תקצ"ב

צדיקים לאחר מיתתם - אינם משתכחים מן הלב

מצינו דבר נפלא שפירש הרה"ק בעל 'ברך משה' מסאטמאר זי"ע"א פעם בהילולא דצדיקיא, מה שאומרים בתפילת אב הרחמים: הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו, מנשרים קלו ומאריות גברו לעשות רצון קונם וחפץ צורם, על פי מה שכתב ההפלאה ב'פנים יפות' (פרשת וישב) על מה שאמרו חז"ל (פסחים נד:): גזירה על המת שישתכח מן הלב, דיותר הוי ליה למימר גזירה על החי שישכח את המת. אלא שענין האהבה הוא 'כמים פנים אל פנים כן לב האדם' (משלי כז ט), ועל כן אין מקבלים תנחומין על החי, כיון שלבו מתגעגע אליו, על כרחך הוא מעורר את האדם לבל ישכחוהו, וזה שאמרו גזירה על המת שהוא ישכח את החי, וממילא ישכח החי ממנו עד כאן דברי ההפלאה.

אמנם כל זה במתי עולם, מה שאין כן אצל הצדיקים הנקראים חיים גם אחר פטירתם, אם כן אי אפשר לשכוח מהם גם אחר הסתלקותם לחיי העולם הבא, וזוהו יובן מדוע לא שפט יעקב אבינו מדעתו שיוסף חי, מזה שראה שאין הוא מקבל עליו תנחומין, כי חשב שהוא מן הצדיקים אשר זכרונם עולה גם לאחר פטירתם, וזה שאומרים הנאהבים והנעימים בחייהם וגם במותם לא נפרדו, שגם אחר הסתלקותם לא נפרדים מן החיים ולבם מתגעגע אליהם, ואף שגזירה על המת שישתכח מן הלב, מכל מקום הלא מנשרים קלו ומאריות גברו לעשות רצון קונם וחפץ צורם, והרי הם צדיקים הנקראים חיים גם אחר הסתלקותם.

(ספיר ויהלום פר' ויחי ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרוצה להחכים וללמוד קדשים יעסוק קודם בדיני ממונות

בהסכמת המחנה חיים לספר סדרי טהרה על כלים, כתב בשם ההפלאה ז"ל: "שמעתי מפי אמ"ו הגאון חתם סופר ז"ל שאמר בשם רבו הגאון בעל הפלאה ז"ל מה שאמרו חז"ל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, הכוונה חכמה זה סדר קדשים, והלימוד בקדשים הוא עמוק עמוק מי ימצאנו, רק האיש אשר נפתח לבו ושכלו בדיני ממונות, הוא יוכל להבין ולהשיכל בקדשים. וזה חידתם הרוצה שיחכים ללמוד קדשים, יעסוק מתחילה בלימוד דיני ממונות ושם ימצא אור זרוע להיות לו לב חכם ללמוד קדשים, ודפח"ח".

הסכמת המחנה חיים לספר סדרי טהרה על מסכת כלים

הגה"ק רבי פינחס נולד בעיר טשורטקוב שבפולין בשנת תצ"א לאביו הגאון רבי צבי הירש הלוי הורוויץ ממשפחת רבנים.

למד תורה מפי אביו שהיה אב"ד בטשורטקוב, ומפי אחיו הגדולים ר' נתום, לימים אב"ד בעיר פרסקרוב, ור' שמואל שמלקא, לימים רבה של העיר ניקלשבורג. מאוחר יותר התקרבו האחים ר' פינחס ור' שמואל להמגיד הק' ממזריטש, תלמידו של מרן הבעש"ט ז"ע.

בהמשך שימש ר' פינחס ברבנות בערים שוונת, ובשנת תקל"ב מונה למלא את מקומו של ר' אברהם אביש (נפטר בשנת תקכ"ט) כרבה של פרנקפורט דמיין, ובתפקיד זה שימש במשך 33 שנים, עד פטירתו בשנת תקס"ה.

בתקופה זו היה בקשרים הדוקים עם ר' יחזקאל לנדא בעל 'נודע ביהודה', ר' נתן אדלר מפפד"מ (רבו המובהק של ר' משה סופר בעל 'חתם סופר'), ועם כמה מגדולי החסידות. בסוף ימיו החלה לפרוח תנועת 'ההשכלה', ור' פינחס נאבק בה בכל כוחו. הוא העמיד תלמידים רבים, המפורסם שבהם הוא 'חתם סופר'.

ספרו הידוע ביותר הוא 'ספר הפלאה', הכולל למעשה שלושה ספרים: 'ספר כתובה' על מסכת כתובות, 'ספר המקנה' על מסכת קידושין, וספר 'פנים יפות' - דרשות על התורה וחמש מגילות. כמו כן נדפסו חידושייו על מסכתות נוספות תחת השם 'הפלאה'.

נתבקש לישיבה של מעלה ביום ד' תמוז שנת תקס"ה.

הרה"ק רבי משה מקאסוב זי"ע

בעמח"ס "לקט עני" ו' תמוז תרפ"ה

חולי בבני עמנו, ביחוד אצל תלמידי חכמים, האחד מגנה את השני, רק ת"ח שיודעים בנפשם שהם אפס – יכולים להיות בשלום. בהזדמנות זו הזכרתי מה ששמעתי מהרב קמלר, כי 'תורא' משמע 'שור' והשיב האדמו"ר בחיור: לא נראים הדברים. הלא שוורים הולכים יחד, ורק אם פראים הם מנגחים זה את זה.
(ספר 'היכל לדברי חז"ל ופתגמיהם' - עמ' 596)

הרה"ק רבי משה מקאסוב בעמח"ס "לקט עני" נולד בסביבות שנת תרט"ו לאביו הרה"ק רבי יעקב שמשון מקאסוב בנו הגדול של הרה"ק התורת חיים מקאסוב זי"ע.

אביו הרה"ק התבטא עליו כבר בצעירותו שהוא יהיה מושיען של ישראל. הרה"ק רבי יהושע מבעלזא העיד עליו נשמה כזו לא היתה בעולם זה ארבע מאות שנה. אחרי הסתלקות אביו הק' בשנת תר"מ עלה למלא את מקומו.

נודע בהסתרת הליכותיו בהכנעתו ובמעלותיו הרבות, וגם מקורביו לא עמדו מעולם על סודו. רבים היו דורשי עצת חכמתו, ושמעו יצא כבעל מופת, בקי היה גם בחכמת התכונה ברפואה ובחכמות שונות.

אחד מגדולי חסידיו הגה"צ רבי דוד שפערברג אבד"ק בראשוב, העיד על רבו שהיה בעל רוח הקודש בגלוי, ובקוראו קויטל שהוגש לו ידע כל מה שנעשה באותו אדם.

נח נפשיה דרב ביום ו' בתמוז תרפ"ה, לאחר מ"ה שנות הנהגת עדתו, וארוננו הוטמן באוהל אבותיו הק' בקאסוב. השאיר אחריו ברכה רבה בספריו 'לקט עני' 'אזור האמונה' 'ספר הצוואה' והגיון לבבי.

לא רצה לקבל סנדקאות ממי שרצה לכבדו רק מחמת נימוס

נתעוררתי אם נכון הדבר לקבל איזה כיבוד או הנאת דבר מאיש שאיננו מוחזק ברע עין, אלא דיש מקום לחוש דמבקש לכבדו רק משום דאי לא יאמר כך הדבר הוא לגנאי לו, ולא דרצונו לכבדו...

"אמנם ראיתי לאדמו"ר זצוק"ל בעל לקט עני, שאיש אחד אשר רוחו זרה אליו כבדו בסנדקאות ולא קיבל. וכאשר נשאל מדוע עשה זאת, השיב שהאיש ההוא לא כיבדו אלא לפניו". אלא שגם מזה אין ראיה, דהוא ז"ל בודאי לא היה מסופק בדבר.

שו"ת אפרקסתא דעניא (להג"ר דוד שפרבר היה מגדולי רבני רומניה) - חלק ד סימן שצט

הלוא שוורים הולכים יחד

אגב גררא אמסור שיחה חסידית. בקיץ תרפ"ד התארח אצלי בווינה האדמו"ר המפורסם ר' משה מקוסוב ז"ל. בקרו אותו שני רבנים מגליציה, שנשארו אחר מלחמת העולם הראשונה בווינה, ודברו אחד מהשני, כמובן שלא בפניו, לא בכבוד. אז אמר האדמו"ר: עכשיו אני מבין כוונת הפתגם 'טורא בטורא לא פגע' - אינש באינש פגע, המחזיק את עצמו לסיני ועוקר הרים אי אפשר לו לפגוש את עצמו בחביריו, וזה רעה

הרה"ק רבי שמחה בונם אלתר מגור זי"ע

בעמח"ס "לב שמחה" ז' תמוז תשנ"ב

היתה לבית קוצק וראדזימין, היא אשר עמדה לצידו במשך שבעים שנה.

בראש חודש ניסן שנת תרע"א סמוך ליום בר-המצוה שלו נכתבו התנאים. אך מפאת המלחמה העולמית הראשונה התקיימו נישואיו רק ארבע וחצי שנים אחר-כך, בראש חודש אלול שנת תרע"ה, בעיר ווארשא.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, פעל רבות לחלץ את אביו הרבי מאדמת פולין הבעורת. ואכן, בשעת הכושר האחרונה ממש הצליח האמרי אמת זצלה"ה לצאת את ארץ הדמים בלוי קומץ מלויים. כך - בחסדי ה' - הונחה התשתית לשיקום והתחדשות, משם הנצה הפריחה הגדולה

שנאמר באברהם הבט נא השמימה וכי' הוא יכול להמשיך דרך חדש לעולם.

בבית סבו הקדוש השפת אמת עמדה עריסתו, אשר הקרין עליו מהודו עד יום הסתלקותו בדמי ימיו ורבינו אך בן שבע שנים. על כסאו יושב אביו הגדול רבי אברהם מרדכי בעל האמרי אמת אשר היה למנהיגו של דור התפוכות במשך ארבעים ושתים שנה. תקופה סוערת בדברי ימי עם ישראל והוא המנהיג, מנווט ספינת הדור הלוחם על קדשי בני ישראל.

עוד בהיותו רך בשנים בא בקשרי שידוכין עם בת דודו אחי אביו רבי נחמיה אלתר, בנו השלישי של השפת אמת: מרת יוטא הענא, אשר נכדה

במוצאי יום אחרון של פסח, כ"ג לחודש ניסן שנת תרנ"ח, נולד בעיירה גור בן להגה"ק רבי אברהם מרדכי, לימים כ"ק אדמו"ר בעל האמרי אמת מגור ולאמו הצדקנית מרת חיה ראדא יהודית.

בהוראת סבו הגדול נקרא שמו בישראל 'שמחה בונם', על שמו של הרבי רבי שמחה בונם מפרשיסחא זצלה"ה. רבות משמעות היו דבריו של אביו האמרי אמת: 'אכן, מה חפץ הייתי שיהיה לי רבי ר' בונם בבית', ויהי לפלא. בשלחן סעודת המילה אשר ערך השפת אמת במוצאי יום השמיני בליל שבת קודש פרשת תזריע תרנ"ח אמר: אבל מי שיש לו כח למעלה מן השמים, כמו

בשנים יבואו.

עם הסתלקותו של בעל האמרי אמת, קיבל לידיו אחיו הקדוש בעל הבית ישראל זצלה"ה את שרביט ההנהגה. ורבי שמחה בונם אחיו הקרוב מתקשר אליו בלב ונפש, כפוף הוא אליו כחסיד מן השורה, בהצנע לכת ובביטול גמור. ואחיו הרבי מפליא בגדולתו, מזהיר את סובביו כי ישמרו עליו מכל משמר, אומר: 'הוא מסתובב כאן אך מתהלך בשמים'. סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

עשרים ותשע שנים נהג הבית ישראל זצלה"ה את ממלכת עם ה', וביום ב' באדר שנת תשל"ז הוכתה העדה ורבי שמחה בונם בראשם שבר גדול. המורה והמדרין הגדול נאסף לגנזי מדומים. העדה הגדולה, שבורה ורצועה נשאה עיניה אל רבי שמחה בונם, להוליכה ולהנהיגה, להאיר להם את הדרך. והוא, בשנתו השמונים הוא עומד, אינו חפץ בהנהגה, שנים רבות כל כך נסתר הוא מעין כל, אך הלא עדת ה' צריכה רועה, והוא נעתר ומקבל על עצמו את ההנהגה.

החל משעה זו, הפשיל הרבי במידת מה את המסוה אשר עטה כל הימים. או אז נתודע העולם אל 'אור עולם' המתהלך בקרבו שנים רבות כל כך, ושבייליו במים רבים, ועקבותיו לא נודעו. שפת פיו קצרה היתה, מדודה וחוכמת, אך תביעותיו נוקבות ויורדות עד השיתין. עיקר משנתו נסובה סביב ציר אחד מרכזי, הדבקות בהש"ת.

כל ערכי עבודת ה' נתקדשו במשנתו למען געת בתכלית האדם, אשר היא 'שוית' ה' לגנזי תמיד.

ובד בבד, לבם של ישראל היה. 'אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו' כפשוטו, הן ברוחניות והן בגשמיות. נודעת היא גאולתו את תלמודה של ארץ ישראל בתקנתו ללימוד הירושלמי. צור חלמיש הנהו במלחמותיו למען כבוד שמים, ומאידיך רך כקנה הוא לכל נער ואיש.

נודע כפועל ישועות בקרב הארץ אשר דברו לא ישוב ריקם, וראש וראשון בתקנותיו למען כלל בני ישראל הכורעים תחת גטל מצוקות פרנסתם ודיווריהם, ובעקבותיו באו רבים וטובים. בשנותיו האחרונות 'אכן חליינו הוא נשא ומכאובנו סבלם --- והוא מחולל מפשענו מדכא מעונותינו, מוסר שלומנו עליו ובהברתו נרפא לנו (ישעיה נג ד-ה). וביום הרביעי, ז' לחודש תמוז שנת תשנ"ב, דבק ה'לב שמחה' במקור חייו והוא בן תשעים. (נזר התורה' כסליו תשס"ג)

התנאי לסנדק שיזכה העשירות

כתב הרה"ק רבי בונם יואל טויסיג ממאטערסדארף זיע"א בספרו 'תפארת בני' על

קיצור שלחן ערוך (ח"ב ע"א ע"ה) שפעם אחת כשפגש הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן, את הרה"ק הלב שמחה מגור זיע"א, שאלו מה פשר דבר שלא זכה לעשירות, על אף ששימש כבר פעמים רבות כסנדק. נענה לו הלב שמחה ואמר: עיין בהגהות רבי עקיבא איגר על שו"ע יו"ד (סימן רסה ס"א) על דברי המחבר שכתב: ואבי הבן או המוהל או אחד מהעם מברך על הכוס בורא פרי הגפן וכך מציין הגאון רבי עקיבא איגר: בתורת חיים (ספ"י דסנהדרין) כתב דדוקא הסנדק המחזיק הילד על ברכיו בשעת המילה הוא יחזיקנו גם כן בשעת הברכה וישתה מהכוס יין, עיי"ש.

וכך כתב התורת חיים' על דברי הגמרא סנהדרין (פט:): אם אני אומר לו זבח את בנך לפני,

מיד זובחו, לפי שקטרג עליו על שלא הקריב שום קרבן מסעודת בנו, לכך השיב לו שאפילו אם יאמר לו זבח את בנך עצמו לשם קרבן מיד זובחו. ובסמוך נמי דאמר ליה יצחק לישמעאל ובאבר אחד אתה מגרה בי, אם אומר לו הקדוש ברוך הוא זבח עצמך וכו' לפי שהמילה כקרבן יחשב כדמשמע במדרש רבה (ריש פ' וירא), רבי לוי פתח, שור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' אמר, מה אם זה שהקריב שור ואיל לשמי הריני נגלה עליו ומברכו, אברהם שמל עצמו לשמי על אחת כמה וכמה. ולכך בשעה שמל אברהם לידו ביתו והעמיד גבעת ערלות והתליעו, עלה ריחן לפני הקדוש ברוך הוא כעולה, שהוא כליל לאישים, כדאיתא במדרש רבה (סוף פרשת לך לך). ומהאי טעמא נראה מה שמלין בבית הכנסת בצפון, לפי שהעולה שחיתתה בצפון, והיינו דאמר ליה באבר אחד שנעשה בך קרבן אתה מגרה בי, אם אומר לי הקדוש ברוך הוא זבח עצמך לפני, לשם קרבן אני זובח. וכיון שהילד הנימול נחשב כקרבן כך רגלי

הסנדק שמלין עליון חשוב כמזבח כמו שכתב בהדיא מהר"ל ז"ל בהלכות מילה. ונראה דלכך נוהגין ליתן כוס יין של ברכה לשתות לסנדק ואין נוהגין אותו לתינוק כדרך שנוהגין בכוס יין של קדוש, לפי שהעולה טעונה נסכים שהיו מנסכין יין על גבי המזבח בשעת ההקדבה. וכיון שהילד דומה לקרבן עולה, והסנדק דומה למזבח, לכך נוהגין כוס יין של ברכה בגרונו של סנדק, דהוה ליה כמנסך יין על גבי המזבח.

וכי האי גונא איתא בפרק בא לו (יומא ע"א): אמר רבי ברכיה הרוצה שינסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, שנאמר (משלי ח ד) 'אליכם אישים אקרא, נראה דלכך נקט לישנא ד'מלא גרונו יין' ולא קאמר ישקה תלמיד חכם יין, לפי שהיין שהיו מנסכין על גבי המזבח היו נוהגין בתוך הספל שהיה על גבי המזבח, והיה בו נקב כמין חוטמין, כדאיתא סוף פרק לולב וערבה (סוכה מט:), ואותו נקב עשוי כגרון של אדם ומשם יורד לשיתין. וקאמר ריש לקיש התם, בזמן שמנסכין פוקקין את השיתין לקיים מה שנאמר (במדבר כח ז) 'בְּקִדְשׁ הַסֶּךָ נִסַּךְ שֶׁכֶר לָהּ'. ופירש"י ז"ל, שפוקקין את הנקב שהנסכים יורדין בו לשיתין, שיראה היין עליו כגרון מלא ושבוע. ואיתא נמי התם (בגמרא) אמר רב פפא, שמע מינה כי שבע איניש חמרא, מגרוניה שבע. לכך נקט ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין פירוש תחת גרונו של מזבח והוה ליה כמנסך יין על גבי המזבח. והכי נמי כשנותנין כוס של ברכת היין בגרונו של סנדק, הוה ליה כמנסך יין על גבי המזבח מאחר שהסנדק חשוב כמזבח.

ומהאי נראה, דדוקא הסנדק המחזיק את הולד בשעת המילה על ברכיו, הוא יחזיקנו גם כן בשעת ברכה, וישתה מן הכוס של יין, ודלא כאותן שנוטלין את הילד מן הסנדק לאחר שנימול, ונותנין אותו לאדם אחר להחזיקו בשעת ברכה, והוא שותה כוס של ברכה, דאיהו לאו מזבח יחשב, ומה לו לשתות כוס של ברכה זו. והיינו דכתיב (בראשית יד יח) 'וּמְלִכֵי עֶדֶק מִלֶּךְ שָׁלַם הוֹצִיא לָחֶם וַיִּין וְהוּא כְהֵן לֹאֵל עֲלִיּוֹ, ואיתא במדרש שרמז לו על המנחות והנסכים, לפי שאברהם נביא וחכם הוה, והוציא לו לחם לאכול ויין לשתות, והוה ליה כאלו הביא מנחות ונסכים שנאמר 'אליכם אישים אקרא'. עכ"ל התורת חיים. והפטיר הלב שמחה, שכנראה שהסגולה להתעשר הוא דוקא אם הסנדק מחזיק התינוק גם בשעת הברכה ושותה היין, כדברי התורת חיים הג"ל. וסיפר הגר"ח קרייזוירט זצ"ל שאחרי זה בהזדמנות הראשונה שהיתה לפניו אכן ביקש שהוא רוצה לשמש כסנדק גם בעת הברכה וגם לשתות היין כנ"ל, וכעבור זמן קצר הרויח סכום גדול על ידי זכיה בגורל.

(ספיר ויהלום פ' תזריע ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הלוא חלומות שווא ידברו. השיב לו הלב שמחה: כאשר שומרים את המחשבות החלומות הם לא שווא ידברו. ואכן למחרת הגיע מברק שאחיו רבי יצחק נפטר באותו לילה של החלום.

(ספיר ויהלום פר' כי תבוא תש"פ - להגדה ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

השניה. פעם הופיע בבית הדין של העדה החרדית בירושלים ובפיו שאלה: היות שחלם בלילה שאחיו רבי יצחק נפטר האם עליו לחשוש מכך ולנהוג באבלות כלשהי. בבית הדין השיבו לו, שחלומות שווא ידברו, ולא עושים הנהגות של הלכה בפועל בגלל חלום. כששב הלב שמחה לביתו שאל אותו תלמידו: מדוע חששתם לחלום,

כאשר שומרים את המחשבות, החלומות הם לא שווא ידברו

מסופר על הרה"ק הלב שמחה מגור זיע"א שהתגורר בארץ הקודש כבר לפני מלחמת העולם

הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע בעל "אמרי נועם" ח' תמוז תרל"ז

והיה כנגן המנגן

כתב הרה"ק האמרי נועם מדזיקוב זיע"א (ג"ך): 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' (מלכים ב' ג טו). יש לפרש בדרך צחות, דהנה יש בני אדם שנוסעים אל הצדיק, וכאשר בפעם ראשונה לא ימצא חן בעיניו, תיכף מטיל דופי בהצדיק. אולם לא כן צריך להיות, כי יש ליקח דוגמא, והוא למשל באם שומע אדם ניגון בפעם ראשונה, נדמה לו כי לניגון זה אין לו צירוף, ומה ענין פרק זה לזה. אמנם בכל זאת כאשר ישמע פעמיים ושלש אז יבוא על הטעם, ויראה כי פרקי השיר משולבים אשה אל אחותה, עד אשר אף בשכבו על חדרי משכבו שרעפיו ינחוהו ביושר, וינעם ויערב לו. כמו כן בהצדיק, כי בפעם ראשונה לא יוכל לבוא על הטעם ולא ירגיש מאומה, כי נדמה לו על כל תהלוכותיו שאין ענין זה לזה, והנהגה זו אין לה צירוף להנהגה אחרת אשר עושה. אמנם כאשר יסע אצלו פעמיים ושלש, אז יבוא על המחקר וירגיש מנועם זיוו. והו' ו'היה כנגן המנגן, היינו, כדוגמת הניגון הנשמע מאת המנגן, כמו כן הוא האיש אשר ו'תהי עליו יד ה', היינו הצדיק. כן יש לפרש בדרך הלצה.

(ספיר ויהלום פר' בחקותי ע"ח - להגדה ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נועם עה"ת והמועדים ושו"ת.

פדיון נפש בקברי צדיקים

זקה"ק ה"אמרי נועם" זצ"ל אמר: כי בעת שהולכים להשתטח על קברי צדיקים, פדיון- הנפש בעבורם הוא כשמזכירים שם לטובה את בניו וצאצאיו של הצדיק הטמון שם.

כ"ק מרן אדמו"ר ה"אמרי חיים" מוויז'ניץ
זצוק"ל "שרפי קודש" (עמ' תקפ"א)

הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע נולד בשנת תקע"ט לאביו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע.

כאשר היה רבי אליעזר אצל הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע, אמר לו: סע לביתך ויהיה לך בן וקראת את שמו "מאיר", כי הוא יהיה "מאיר עיני חכמים" ו"מאיר לארץ ולדרים". מילדותו היה חד וחרף, עילוי ממש.

זכה להתחנך על ברכי זקנו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ. אביו הצדיק היה מתפאר בו: "הגאון שלי". וגם זקנו הרה"ק מראפשיץ היה נהנה לשמוע ממנו את חידודיו.

דלה ממימיהם של דודו הרה"ק ר' אשר ישעיה מראפשיץ והרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע.

אביו הק' מינהו למרא דאתרא בדזיקוב. שמו יצא לתהילה וגדולי תורה הריצו אליו שאלות בהלכה, חלקם הודפסו בשו"ת אמרי נועם.

בשנת תרכ"א עלה למלא מקום אביו בהנהגת העדה, ורבים נהרו לאורו. התלכדו בו יחדיו גאונות וצדקות, כי היה גאון בנגלה בחריפות ובקיאיות, וצדיק וקדוש, ערום ביראה וחכם בחכמת האמת.

בשנת תרל"ז נחלש ונסע לעיירת המרפא קארלסבאד, שם נסתלק ביום ח' בתמוז. ארונו הובא לדזיקוב ושם מנוחתו כבוד.

השאיר אחריו את דברי תורתו בספה"ק אמרי

אור בהירות הנ"ך
בהישג ידך!

אין בעל הנס מכיר בניסו

והתרגש ואמר: אלוקי ישראל, רגלי חסידיו ישמורו! סיפר השר לחסיד על מזימתו הרעה והבטיח לו כי לא ישוב לכסלה עוד.
סיים החוזה מלובלין ואמר: זהו הפירוש בדברי הפסוקים בספר תהלים (פרק קיז): 'הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האמים. כי גבר עלינו חסדו וְאָמַת ה' לְעוֹלָם הִלְלוּ יְהוָה. הַגּוֹיִים הֵם מֵהַלְלִים אֶת שֵׁם ה' וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם הֵם הַמְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ, כִּי רַק הֵם הַיּוֹדְעִים כַּמָּה רַעוּת הֵם חוֹשְׁבִים עֲלֵינוּ, שֶׁבְכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ וְהַקְבָּה מְצַלֵּנוּ מִיָּדָם, וְאִילוּ אֲנִי, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵין בְּעַל הַנֶּס מְכִיר בְּנִיסוֹ, וְאֵין אֲנִי יוֹדְעִים מַכְמָה וְכַמָּה צְרוּת וּמְזִימוֹת רָשָׁע אֲנִי נִיצָלִים (נְפִלְאוֹת הַרְבֵּי אוֹת שָׁסוּ).

שבעה הסברים נותן רבינו האור החיים הקדוש על הסיבה שנשוכי הנחש יביטו אל נחש הנחוש, וכמו שנאמר (במדבר כא ח-ט): 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שֵׁרָף וְשִׂים אוֹתוֹ עַל גֵּס וְהָיָה כָּל הַנֶּשֶׁף וְרָאָה אוֹתוֹ וְחִי. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחָשִׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּס וְהָיָה אִם נֶשֶׁף הִנְחֹשׁ אֶת אִישׁ וְהִבִּיט אֶל נָחָשׁ הַנְּחָשִׁת וְחִי. וְהַסָּבֵר הַשְּׁבִיעִי הוּא, כְּדֵי שֶׁבְעֵלֵי הַנֶּס יִכִּירוּ בְּנִיסָם: כִּי חִפְץ ה' שִׁיכִירוּ בְּנִיסֵי אֵל בְּדֶרֶךְ פֶּרֶט שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַנְּשׂוּכִים יִבִּיט לְמַעַלָּה וַיִּכִּיר בְּנִיסוֹ וּבְזֵה יִצְדִּיקוּ הַשְּׁגָחָה הַפְּרִטִית.

באמת כל רגע ורגע יש ניסים. רק שאין בעל הנס מכיר בניסו. ואמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א שלעתיד יהיה ספר זכרון מכל הניסים שעברו עלינו, ויתברר לנו שבכל רגע ורגע עברו עלינו ניסים (שיח שרפי קודש' מערכת אמונה ובטחון).
(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מעשה באשה כפרייה מפוחדת ומוגת לב שהייתה צריכה לעבור על גשר רעוע שמתחתיו געש ורעש נהר אדיר מימדים. הכריזה הכפרייה, שאם תעבור את הגשר בשלום מתחייבת היא לתת מאה רובל לצדקה. כשהגיעה למחצית הגשר וראתה שעד עתה לא אירע לה דבר, החלה לחוס על כספה והכריזה שהיא התכוונה בעצם רק למאה פרוטות ולא למאה רובל. כשהיא התקדמה עוד על הגשר, היא כבר הורידה את סכום הנדר לעשר פרוטות. פתאום נשבה רוח חזקה והגשר מט ליפול. או אז היא זעקה: רבונו של עולם: מאה רובל!

סיפר הרה"ק רבי אברהם מפורישוב זיע"א בשמו של הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א: מעשה בשר אחד, שהיה שונא ישראל גדול, וביותר היה שונא בכל ליבו לאיש חסיד אחד שהתגורר בעירו והיה מתנהג בחסידות, והיה עוסק בתורה ובעבודת ה' יומם ולילה. אותו חסיד היה מדי יום ביומו משכים קודם אור הבוקר, בין בחורף ובין בקיץ, והולך כשהוא מעוטר בטלית אל בית המדרש בכדי לעסוק בתורה. חשב השר תחבולות שונות איך להתנכל לאותו חסיד ולאבדו מארץ החיים, ועלה בדעתו רעיון נורא: הוא שלח את משרתו לחפור בור עמוק על הדרך שהחסיד היה רגיל לעבור בו בכל יום לפנות בוקר בדרכו לבית המדרש. סבור היה השר כי מפני אפלולית הבוקר לא יבחין החסיד בבור הכרוי לפניו והוא בטח יפול בו מבלי משים.

מה עשה הקב"ה? באותו לילה שבו שליחי השר חפרו את הבור, הגיע אל החסיד אורח חשוב, תלמיד חכם ונעים הליכות. ישבו החסיד ואורחו יחד בסעודת מרעים ושוחחו ארוכות בדברי תורה עד שעה מאוחרת בלילה. כיון שכן התעכב החסיד מעט לקום משנתו, ובשעה שהלך

לבית המדרש היה זה כבר לאור היום. כמובן שהחסיד ראה את הבור העמוק וסבב את הילוכו מן הצד והגיע לבית הכנסת בשלום. השר הרשע היה משוכנע שהחסיד נפל לבור, והוא מיהר ללכת אל הבור בכדי לראות את החסיד שוכב בתוכו חבול אברים, אולם להפתעתו הבור היה ריק ורק קולו של החסיד נשמע עולה מבית המדרש. לא יכול היה השר להתאפק והוא נכנס אל בית הכנסת והתעניין אצל החסיד על דרכו לבית הכנסת. החסיד שלא הבין את כוונתו של השר סיפר לו כי הוא התאחר היום לבית הכנסת, כיון שאורחו חשוב היה אצלו אמש. שמע השר את הדברים

אור החיים המשובח
תמצית נשירה ממדורי הביאור מאורי אור
וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שו"ת באמנות בית המילים
אור החיים: נתיבות חיים
הערות, ציטוטים ומקורות
עמוד מודפס עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מחקרים נבחרים:
הביאור המקורי על כל ספר האור החיים וכן
"מאורי אור" - מאור עין לתלמיד
"מאורי חיים" - מקורות מודפס
ביאור רש"י
עמוד מודפס עין

חיים של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 | אר"ב: 437-0054 (718) | אר"ח: 0176-8806-44-20
להשיג בתנ"יות הספרים המובחרות

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגיליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

בהתרגשות גדולה נפתחה חבורת אור החיים בלונדון בראשות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א שהביאה להתעוררות לתושבי המקום המעמד התחיל ברושם רב כשהגאון רבי אהרן זעליג רייס שליט"א סיפר לבני החבורה ישועה גדולה שהיתה לו בזכות לימוד האור החיים הקדוש ועוד כמה ישועות שהיו בקרב תושבי לונדון בזכות האור החיים הקדוש, כשאח"כ התחיל בריתחא דאורייתא סדר הלימוד בהשתוקקות והתלהבות כהכנה לשבת קודש מראות הוד ממעמד פתיחת חבורת 'אור החיים' לונדון וסדר הלימוד

הרב הגאון רבי נפתלי הערץ שטרן שליט"א במעמד ההגרות לרגל פתיחת החבורה

בעז"ה מדי ערב מתקיים
שיעור דף היומי
 מפני הרה"ג
משה ראובן אדלד
 שליט"א

לאחר תפילת ערבית בשעה 8:30 בערב
 בבית מדרשנו

ברחוב דבי פנחס בן יאיר 20 בית שמש

שמעו ותחי נפשכם

חדש בממלכת התורה

חזר למדפים

סט הזכרות אור החיים המבואר - 48 הזכרות

מהדורת אחי"ם, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

חמשה חומשי תורה, עם פירוש רש"י [המבואר]. וסביכם נסדרו דברי רבינו האור החיים זי"ע מוגהים עפ"י דפוסים ישנים, ומבוארים בכיבוד נפלא, עשיר ומורחב, עם הארות והוספות רבות לתועלת הלומדים. מהדורת 'אור החיים המבואר' מבית 'עוז והדר', התחבבה על קהל לומדי התורה, מכל הקהילות ובכל הרמות, ובפרט לרבבות לומדי תורתנו של רבינו האור החיים הק' זי"ע. הפירוש הנפלא עם ההערות הנחוצות נערכו בידי הגאון החסיד רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, ריש מתיבתא 'עוז והדר', והם מאירים את עיניהם של הלומדים, פותחים בפניהם צוהר חדש במשנתו של רבינו האור החיים, ומסייעים כידיהם להיטיב את הבנתם בעומק דבריו ובסוד כוונתו.

הביאורים ערוכים בטוב טעם וסדרים בשני מדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ילקוט מאורי החיים', עם הרחבת העניינים, להאיר את עיניהם של הלומדים בהבנת דבריו הק'. במהדורה ייחודית של 48 כרכים, מחולקת לפרשיות ונוחה לנשיאה וללימוד בדרכים.

חדש

זמירות שבת אותיות גדולות

גודל 25 ס"מ

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

זמירות שבת בגודל 25 ס"מ עם אותיות גדולות מאירות עיניים, בעיצוב מרהיב עין, בצבע כסף, כמיטב מסורת ספרי עוז והנדר. זמירות שירות ותשבחות למלך אל חי!

דבר בעתו

מסכת אבות עם ביאור מתיבתא

מהדורת נוסענצווייג

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

להביץ פרקי אבות! ביאור משולב מילה אחר מילה, בשפה קולחת ובהירה, ובנוסף, המדורים הנודעים: ילקוט ביאורים, אליבא דהלכתא, פניני הלכה וכפתור ופרח.

חזר למדפים

זוהר המבואר הכתר והכבוד במדבר ה (בלק ב)

מהדורת 'ק'ן טללי ברכה'

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'זוהר הקדוש' ערוך מחדש, מוגה ומזוקק בדקדוק רב

עפ"י דפוסים ישנים. מבואר עם ביאור נכון ומדויק, בשפה ברורה ונעימה, המשולב בתוך תיבות זוהר הק'. הביאור נערך עפ"י מפרשי זוהר, עם הערות וצינונים רבים, הפניות לפירושים רבים אחרים, להרחבת העניינים ולתועלת הבנת הלומדים.

סט סידורי אביר יעקב - 4 חלקים

מהדורת 'ק'ן טללי ברכה'

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סט סידורי אביר יעקב ב4 כרכים: א) סידור לשבת ב)

סידור ליום חול ג) סידור לשחרית מיוחד עבור תיק

התפילין ד) תהלים.

הסידורים הם בנוסח עדות המזרח, ועשויים בכריכה מפוארת דמויית עור, מונחים בתוך קופסה מהודרת. ניתן לבחור בין הגוונים: זהב או כסף. עיצוב מרהיב עין לצד נוחות מירבית וקומפקטיות מיוחדת. תתקבל צלותהון ובעותהון!

מולין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵיאָה חֻקְתָּהָ

חֻקְתָּהָ דְאִוְרֵי־הָאָה
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

תכסיסי מלחמת היצר

זו ומה תרוויח בה. נדמה זאת לאמירות הפנימיות שלוחש היצר הרע לכל אדם קטן כגדול ואומר לו 'הכיצד תוכל לפעול נחת רוח בעשיית מצוות ה', הבט במעשיך וראה עד כמה אינך ראוי כלל וכלל לגשת אל הקודש, ובוודאי שאינך ראוי לפעול נחת רוח לה' באמצעות התורה והמצוות, כי מה ערך יש לעבודתך' וכו' וכו' בדרכים שונות ופתלתלות.

והנה, משאך מסיים האדם לעשות את המצוה בהתגברות על היצר, הופך היצר הרע את עורו ונעשה משבח ומהלל את האדם **מה טעם יש בה**, זכור נא איך עשית המצוה והרגשת טעם מתיקות המצוה, ובכוונתו להגדיל בעיניו את מעשה המצוה שעשה כדי שיבוא מכך לגאווה.

אך התשובה לכך היא, קודם המצוה יאמר לו **גזירה היא מלפני**, אני עושה את המצוה כי כך ציוני בוראי, וגם אם לטענתך אין טעם במצוה זו בשעה שאני מרוחק ומשכך לא אוכל לעשות נחת רוח לפני בורא עולם, אך איני מביט וחושב ומהרהר בכלום, כי כך ציוני בוראי ויוצרי לעשות מצוה זו אף אם איני מבין וראוי לכך, אם כן ברי ונהיר הדבר כי אשמע לציווי בוראי מאשר לשמוע לטענותיך אף אם יש בהם מן ההיגיון.

לאחר המצוה עת שמגיע היצר הרע ומנסה להכניס בו גאווה, או אז יאמר לו **ואין לך רשות להרהר אחריה**, אין בידי להרהר לאחר המצוה כאילו ועשיתי מעשה שיש בו כדי להתגאות, כי עד כמה שיעשה האדם המצוה בהידור, הרי זה כאין ואפס כנגד מה שחייב אדם לבוראו, וכשלא ירהר אחריה לא יבוא לידי גאווה.

הרי שמכאן יש לנו ללמוד תוצאות חיים לקיום כלל התורה והמצוות. וכך דרש הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ע"ה: מדרכו של היצר הרע שקודם המצוה בא הוא לאדם ואומר לו **מה המצוה הזאת**, כלומר, מה לך כי תעשה מצוה

זאת חקת התורה וגו' (יט, ב). לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חוקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה (רש"י יט, ב). מאחר והתורה אומרת 'חוקת התורה'

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

היצר מסמא עינינו כפי שהובלו הקדושים למשרפות באושוויץ

מן הראוי הוא להביא לשונות גחלי אש מכבשוננו של צדיק הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו ע"ה, הוא הגבר ראה עוני בשנות ההסתר הנוראות - ימי מלחמת העולם השנייה, ואף הרגיש בחרצובות הרשע בבשר החי, בעלות י"א בניו וזוגתו על מזבח השריפה אשר שרף ה'. ואת מה שראה שם הנחיל לנו להבין שכדבר הזה מתקיים גם בימינו אנו בכל יום ובכל אדם על ידי יצר הרע וחיילותיו.

וכך זעק הוא מנהמת לבו לעורר ישנים ולפקוח עיניים עיוורות שהסתמאו בחבילי קסמי היצר (שפע חיים רעוא דרעוין שמות יג אות ח): ידוע מה שכתבו בספרים הקדושים, שאותיות שמו של הס"מ הם 'לסמ"א', כי כל חפצו וישעו לסמא עיני האדם. וכמו שהרשעים הארורים ימח שמם וזכרם הובילו את בני ישראל אל המשרפות באושוויץ מתוך משאות שוא שנוסעים למקום עבודה, כך היצר הרע מוליך את האדם בנערותו שאם יטמא עצמו אשריו וטוב לו בזה ובבא, ורק בימי זקנותו נוכח לראות שרימה אותו, ושמא יאמר 'מי מעיד בי' וכו', הלא הוא עצמו במצבו האומלל יעיד כמאה עדים על זה שנתפתה אחרי יצרו, כי תורה תחילתה ייסורים וסופה שלווה, ואילו הסומא תחלתה שלווה וסופה אבדון וכיליון.

ועל כך אנו מתחננים ומבקשים בכל יום 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו', שלא יסיתנו בימי נעורינו בחינת 'לפנינו' לרמות אותנו ולהסיתנו, ואף לא 'מאחרינו' בימי זקנותנו, שלא יכניס בנו ייאוש, רק נשריש בלבנו כי אין לך דבר העומד בפני התשובה, ואף אם חטא כל ימיו ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו.

התורה היא שלימות האדם

מצוות שאינן נהגות אלא בפני הבית, וכן יש מצוות שאינן נהגות אלא למי שהזדמנו לו במקרה כשילוח הקן, ועוד מצוות רבות שאין כל אדם זוכה לקיימן, וכיצד אם כן יזכה כל אדם מישראל לתקן כל חלקי נשמתו.

סוד גלגול הנשמות להשלים כל תרי"ג מצוות

העצה לכך היא בסוד גלגול הנשמות, וכמו שאמרו רבותינו הקדושים **בתיקוני זוהר** (תיקון ע' קלב.): זכאה איהו מאן דשריא ליה בכל אבר ואבר דיליה למעבד ליה אתר דלישרי ביה, ואמלכא ליה בכל אבר ואבר דלא יהא אבר פנוי מיניה, דאם חסר חד דלא שריא עליה קודשא בריך הוא, בגין ההוא אבר אתחזר לעלמא בגלגולא עד דישתלים באברים דיליה, שחוזרת הנשמה ומתגלגלת בעולם הזה בכמה מיני אופנים פעם בכהן ופעם בלוי וכן על זה הדרך, וכן נשמות שהיו אחר חורבן בית מקדשנו, הרי שהם צריכים להתגלגל לימות המשיח כדי לקיים המצוות התלויות בבית המקדש כקרבנות וכיוצא בהן, כדי שיזדמנו לפניה קיום כל תרי"ג מצוות, ובדרך זו זוכה הנשמה לתקן כל חלקיה על ידי קיום כל תרי"ג מצוות.

קיום כל המצוות בזכות האחדות

עוד כתבו בספרים שיש עצה שלא יצטרך האדם לשוב בגלגול לעולם הזה, והוא על ידי האחדות ואהבת רעים ומתוך כך נחשב כאילו הוא מתאחד עם חבריו, וכל המצוות שקיימו חבריו כאילו קיים הוא בעצמו, וזוכה להשלים כל חלקי נפשו בגלגול אחד. וכן כתב **האור החיים הקדוש** (שמות לט לב): כי ה' ציוה תרי"ג מצוות, ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לך האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצוות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים וכן בלויים וכן בנשים, ומה מציאות יש ליחיד לקיים להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכוונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה.

המצוות, שבלעדי ידעה זו מהיכן ידע כיצד משלים את חלקי נשמתו. הנה אמרו רבותינו **בזוהר** (יתרו צא.), 'אנכי ה' אלקיך' כולל כל רמ"ח מצוות עשה שבתורה, ולא יהיה לך' כולל את כל שס"ה מצוות לא תעשה. וכתב **האור החיים הקדוש** (שמות כ, א) שמזה הטעם שמענו שתי מצוות אלו מפי הקב"ה בעצמו כדאיתא (מכות כד.) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, כיון שהם שורש ועיקר כל מצוות התורה, ועל ידי ששמענו אותם מפי הקב"ה לא תמוט התורה מפי זרענו לעולם. ועוד איתא **בזוהר** (שם עמוד ב) שאנכי ולא יהיה לך מכוונים כנגד זכור ושמור והם כלל מצוות התורה, ופירש **הרמב"ן** (שמות כ ח) ששורש מצוות עשה ממידת האהבה כי העושה מצות אדוניו הוא אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ושורש מצוות לא תעשה ממידת הגבורה כי מרוב יראתו מאדוניו הוא נשמר מעשות הרע בעיניו.

כוונת המצוות - לקבל עול מלכות שמים במצות 'אנכי ה' אלקיך'

בכך מסכם **בארץ צבי להרב מקו"ג'גלוב ע"ה** (אחרי ד"ה ושמתם) הרי לנו כי תכלית כל תרי"ג מצוות לקבל עלינו עול מלכות שמים, וכשמקיים כל אחת ממצוות התורה מעיד בעצמו שהוא מאמין בה' ומקיים בכך מצות 'אנכי ה' אלקיך', וזהו שאמרו ש'אנכי' הוא שורש כל תרי"ג מצוות, ואם מקיים תרי"ג מצוות ללא כוונה זו לקיים בכך מצות 'אנכי' הרי זה כאילו קיים הגוף בלי הנשמה, כי מצוה בלי כוונה כגוף בלי נשמה.

ב. כיצד יקיים תרי"ג מצוות וישלים נפשו

אכן נתברר לנו באר היטב, כי האדם נשלח לעולם הזה כדי להשלים ולתקן כל חלקי נשמתו, ועל ידי קיום תרי"ג מצוות זוכה לתקן כל תרי"ג כוחות הנפש. אמנם כמעט ולא אפשרי שיזכה אדם אחד לקיים כל תרי"ג מצוות, שכן ישנם מצוות הנוהגות בכהנים ויש בלויים או ישראלים, ויש

זאת התורה אדם וגו' (יט יד). התורה הקדושה היא חיותו הפנימית של כל איש ישראל, כמו שכתב **בדגל מחנה אפרים** (בראשית ד"ה בראשית) פירוש הפסוק **זאת התורה אדם** שהתורה היא עצמיות האדם מישראל, כי חיות ישראל היא עצמיות הבורא ברוך הוא, כנאמר (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים', והרי אין אדם נופח אלא מעצמותו ופנימיותו, וכבר אמרו חז"ל (זוהר קדושים עג.) כי הקב"ה והתורה וישראל חד הם, וזהו שהתורה יש בה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, והם הנותנים חיות לאיבריו וגידיו של האדם. ועוד כתב (האזינו ד"ה כי לא) **זאת התורה אדם**, כמו שיש באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים, כן יש בתורה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, וכל מצוה שייך לאבר פרטי מהאדם כדי לחיות האבר ההוא ממקור המצוה ההוא, נמצא מכל התורה בכלל נובע חיות לכל האדם.

למדנו כי לכל יהודי יש שייכות מיוחדת לקדושת התורה, שכן תבנית גופו ואיבריו מכוונים כנגד התורה והמצוות, כי רמ"ח איברי האדם המה נגד רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים, ותרי"ג מצוות הן המזון הרוחני של תרי"ג איברי האדם, ואם חלילה וחס יעבור אדם על אחת מכל המצוות האמורות בתורה, נפגם בכך אותו האבר בגוף האדם, וכשמקיים מצות ה' מתקדשים האיברים שהם כנגד אותם המצוות.

ובזה פירש **האלשיך הקדוש** את הפסוק (קהלת יב יג) 'את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם', 'את האלהים ירא' אלו מצוות לא תעשה, 'ואת מצוותיו שמור' אלו מצוות עשה, כי רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה מכוונים כנגד כלל איבריו וגידיו 'כי זה כל האדם'.

א. תכלית כל המצוות לבוא על דם לאהבה ויראה

מעתה לאחר שראינו כי שלימות האדם היא בקיום כל מצוות התורה, יש לנו לבאר מהי תכליתם של

כפרת עוונות בכח לימוד תורה

שאינ התורה נקנית באדם אם אינו מוסר עצמו מכל וכל בעבודה, כמו שאמרו אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. כך רואים גם במתן תורה שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה פרוחה נשמתם של ישראל, וגם זה היה בכלל מסירות נפשם לקבל את התורה [וראה בעיון יעקב על עין יעקב (כתובות קיא): שהוא לימוד לאדם להתמסר בכל כוחותיו לעסק התורה ולא יטריד עצמו בצרכי קיומו והקב"ה יסייע בידו להחיותו], כי האדם הוא בעל גוף חומרי מגושם, ואילו התורה היא כולה שְׁכָל רוחני, ואין השכל הרוחני מתקיים בתוך הגוף הגשמי, כי אין שני הפכים מתגוררים יחד בכפיפה אחת, ורק אם האדם ממית את גופו ומסלק את חומריות גופו, בכך הוא מכין מקום משכן לשכל התורה, כאשר תהיה התורה עיקר בתוכו והגוף יהיה טפל.

וזהו מה שאמרו זְקֵנֵי הנגב לאלכסנדר מוקדון (תמיד לב.), כששאל אותם מה יעשה האדם ויחיה, השיבו לו ימית עצמו, ואם יחיה את עצמו הרי הוא גורם מיתה לעצמו, והביאור הוא כנ"ל, שעיקר חיי האדם הם בתורה הקדושה בבחינת 'עץ חיים' היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), וכן אומרים 'כי הם חיינו ואורך ימינו', והדרך לזכות בחיי עולם היא על ידי שימית האדם את חומריות גופו, כי אם יחיה את גופו יגרום מיתה לחיי הרוחניים.

וראה עוד בספר **עיר בנימין** (ירושלמי יומא פ"ח ה"ד) שהלומד תורה מסייעת לו התורה להשלים כפרתו [והטעם שלא נכתב בין אותם חילוקי כפרה לפי שזו היא כפרה בלי עונש וצער ואינו כאותם שנמנו שם בגמרא], כמו שאמרו (מנחות קי.). כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם, וכן אמרו (ברכות יט.). תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אין להרהר אחריו ביום כי בודאי עשה תשובה, ואף שעבירות חמורות אין התשובה לבדה ממרקת, מכל מקום תורתו מסייעת בידו למרק הכפרה תיכף ומיד שעשה תשובה.

עיקר מעלת התורה בלימוד לשמה

מכל מקום לימוד תורה נצרך שיהיה לשם שמים, ועיקר מעלת לימוד התורה המועיל לכפר עוונות החמורים הוא בלומד תורה לשמה, וכאשר יטהר כוונתו ללמוד תורה לשמה בלי נגיעות, באופן זה תסייע התורה בידו למרק כפרת עוונות עם התשובה. וכן כתב **החיד"א ע"ה** שהלומד תורה לשמה זוכה מיד לכפרה שלמה בכח התורה, כמו שנרמז בפסוק (הושע יד ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ה', 'דברים' היינו דברי תורה, ועל ידי זה 'כל תשא עוון' לרבות כל מיני עוונות.

התורה נקנית בסילוק חומריות הגוף

עוד תנאי לזכות לתורה וכפרתה הוא,

זאת התורה אדם כי ימות באהל (יט יד). דרשו חז"ל (ברכות סג): אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. חידוש גדול כתב **הרמ"ע מפאנו ע"ה** (עשרה מאמרות חיקור דין פכ"ב), כיון שאדם ממית עצמו על התורה הרי היא מכפרת עליו כמו בשעת מיתה. ואף על פי שיש כמה מיני עבירות שאין התשובה לבדה מכפרת עליהם, כמו שסידרו חז"ל ארבעה חילוקי כפרה (יומא פו.), ויש מהם שאין התשובה מכפרת עד שעת מיתתו של אדם, מכל מקום התורה שנאמר בה 'אדם כי ימות באוהל', ודרשו שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ממילא גדול כח הכפרה שבה שמכפר כמו המיתה.

בכך יתבאר דברי **השערי תשובה לרבינו יונה ע"ה** (שער ד אות טז), שהגם כי על עוון חילול ה' אמרו שאין כח בתשובה ויום כפור עם היסורים למרק כפרתו, אלא כולם תולים ומיתה ממרקת, מכל מקום רפואתו היא שיעסוק תמיד לקדש את השם יתברך, או שיתמיד להגות ביגיעת התורה, וסמך לדבר מה שנאמר (שמואל א' ג יד) 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה, בזבח ובמנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה (ר"ה יח.). ואף על פי שעוון בני עלי היה בו חלול הקדשים מעין חילול ה', מכל מקום הועיל לימוד התורה לכפר עוונם.

קול תורה ותפילה מבטל רוע הגזירה

שהוא הקול שיוכיח עליהם שהסיבה שלא עשה אותם היה מחמת חולשת גופו וחוסר ממונו, וכשנותן קולו בקול תורה וקול תפילה הקול ערב על הצום והממון. עפ"י הדברים הללו פירש הרב מסאסוב, **זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' לאמר**, שכאשר האדם משמיע קולו בתורה ותפילה אות הוא כי ברצונו לקיים את כל דברי התורה ולהגות בה יום וליל, אך לא תמיד הדבר באפשרותו. נמצא פירוש **זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' מהי החוקה המורה על רצונו של האדם לקיים את כל התורה כפי אשר ציוהו ה', לאמר** יאמר בפיו שילמד ויתפלל, אז יעשה קול התורה והתפילה ערב ויוכיח 'הקול' על כלל חוקת התורה.

שאינ לו לאדם ממון לכפר על נפשו. אך 'קול' תורה ותפילה, מי יכול להצטדק ולומר שלא היה בידו. ועל כך 'השמיעני את קולך' קול תורה ותפילה, 'כי קולך ערב' שהקול ערב בדבר ומוכיח כי אכן ברצונו של האדם לשוב בתשובה, וכשיש לו את הקול, מוכיח הדבר כי ברצונו היה גם להתענות ולתת ממון בעד נפשו אך אינו יכול מחמת חולשתו וחוסר ממונו, ע"כ דברי מהר"ש מבעלזא ע"ה. ואכן 'צום ממון' בגימטריא 'ערב', שדברים אלו - צום וממון, נצרכים לערב

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט ב). פירוש נאה כתב על כך **הרה"ק רבי יוסף דוד מסאסוב ע"ה בספר עצי לבנון**, תחילה הקשה מה בא להוסיף הכתוב באמרו 'לאמר', די אם יאמר 'זאת חוקת התורה אשר ציוה ה'.

ופירש על פי מאמר **הרה"ק השר שלום מבעלזא ע"ה** על הפסוק (שי"ש ב יד) 'הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עֲרֵב', דהנה ידוע (של"ה כי תצא תורה אור אות ו') 'תשובה תפילה וצדקה' המעבירין את רוע הגזירה עולים בגימטריא 'צום קול ממון', שהם ג' הדרכים בהם יתרצה עבד אל אדוניו, ועולים בגימטריא 'זאת'. והנה, ב'צום' יכול אדם להצטדק ולומר כי אין בכוחו לענות גופו. כן בממון יתכן

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

איצרות ומגיד ממעוז הוי"ו

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

תכלית כל השכלים - להתחבר לשרשם שהוא הבורא

במאמר זה, מבאר המגיד יסוד גדול מיסודות תורת החסידות בענין האותיות שהם כלים לגילוי אורות אלקות, שלמעלה מהבנת והשגת השכל.

ויסוד הענין הוא, ששכל הנבראים הוא מוגבל, ואינו יכול להשיג דבר שאינו נראה בחושים הגשמיים, וגם מי שמרומם את נפשו ורוחו על ידי התבוננות מרובה והתקשרות דעתו באלקות, יכול הוא להשיג על כל פנים את העניינים הרוחניים המובנים בדרך משל ונמשל, אבל להשיג אור אלקות ממש, לא יוכל.

ועם כל זה בני ישראל הם חלק אלוך ממעל, ונפשם חמדה לדעת רז סודותיו יתברך, ולא יסתפקו בהשגות שכליות, כי כל חפצם ורצונם הוא שתתכלל נפשם באור אין סוף.

והתכללות הנפש באור אין סוף, היא על ידי שהנשמה עצמה מגלה את שורשיה שלה עצמה העליונים החקוקים באור אין סוף, שבאמת הם מציאות אחד עם אור אין סוף, וממשיכה הארה מהאור הזה למטה - לחלקיה התחתונים של הנפש, שתעשה כולה כשלהבת אש העולה מאליה לקבל את אור המלך ברוך הוא.

ולכן נתן הקב"ה לבני ישראל מתנה טובה, היא התורה שאותיותיה נחצבו מאור אין סוף ממש, ועם כל זה האותיות מצויירים על ידי קוים, המורים על כך שהאור אין סוף נצטמצם על מנת להשפיעו לתחתונים.

ואמנם יש בזה שני אופנים, האחד היא שהאותיות מצטרפות לתיבות ויורדות לעולם בדרך הבנת השכל, ובשכל האלוקי הזה מתאחדים הנשמות בחכמת הבורא, וזה ענין תורה שבעל פה שבה יורדת ההשגת אלקות בדרך חכמה מושגת, והשני הוא שהאותיות עצמם מאירות את אור אין סוף באופן שלמעלה מהשכל וההשגה, ואנו מקבלים השגה זאת על ידי ההסתכלות באותיות ועל ידי דיבורי האותיות של פסוקי התורה.

והאופן השני הזה הוא שהאותיות הם כעין אספקלריא שמביאה את ההשגה הרחוקה מגילוי אל השגת הרואה בו, והאותיות הם הפורחות למעלה להביא את השגת הבורא אל האדם, ובאמצעותם הוא משיג ולא באמצעות שכלו.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

עַל כֵּן יֵאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בְּאוֹ חֲשָׁבוֹן תִּבְנֶה וְתִכְוֶנָּה עִיר סִיחֹן (במדבר כא כז). כִּי הַחֲשָׁבוֹן סוֹף הַמְּדַרְגּוֹת, לְאַחַר כָּל מִשְׁאֵל וּמִתָּן עוֹשִׂין חֲשָׁבוֹן, לְאַחַר הָאוֹתוּיּוֹת מְחַשְׁבֵי חֲשָׁבוֹנוֹ לְמַשֵּׁל תִּיבֵת שֵׁם הוֹי"ה כְּשִׁמְחֻשְׁבִים חֲשֹׁבוֹנָה עוֹלָה מִנִּין כ"ו, וְזֶה מוֹרָה עַל סֵךְ הַכִּלְיִי שֶׁל הָאוֹרוֹת הַכִּלּוּלִים שֶׁם בְּאוֹתוּיּוֹת אֵלוֹ וּבִהֲשֵׁגַת הָאֱלוּקוֹת הַנִּמְשַׁכֵּת מֵהֶם, וְיִשׁ חֲשָׁבוֹן תַּחֲלַת הַמְּדַרְגּוֹת, כִּי סוֹחֵר מְחַשֵּׁב לְעִשׂוֹת זֶה הַמְּקַח וּמִמְכָּר, וְאִם יִרְוֶיחַ וְזֶה חֲשָׁבוֹן שֶׁבִּבְחִינַת מַחֲשֵׁבָה הַקּוֹדֶמֶת לְמַעֲשֵׂה, לְהִכִּין אֶת הַכּוֹחוֹת הָעֵתִידִים לְצֵאת וּלְהַתְגַּלּוֹת בְּאוֹפֵן שֶׁבִּסּוּפוֹ שֶׁל דָּבָר יִהְיֶה מִזֶּה רוּחַ כִּמְנִין הַקְּצוּב בְּמַחֲשֵׁבָה תַּחֲלִילָה. וְנִמְצָא שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁבְּמַחֲשֵׁבָה לֹא הִיא רְאוּיָה לְמִנּוֹת מִנִּין הַכּוֹחוֹת הַיּוֹצֵאִים מֵהַשּׁוֹרֵשׁ, כִּי שֵׁם כָּל הַכּוֹחוֹת הֵם אֶחָד מִמֶּשׁ עִם הַחוּשֵׁב עֲצֻמוֹ וְחֻמְתּוֹ, שֶׁהִרִי אֹר הַבּוֹרָא הוּא הַכּוֹלָל אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת וְהָאוֹתוּיּוֹת, מִכֹּל מְקוֹם שִׁיךְ בְּמַחֲשֵׁבָה קְדוּמָה עֵנִין הַחֲשָׁבוֹן שֶׁהוּא 'סְפִירַת הַמְּלֹכוֹת' שֶׁל מַעֲלָה שֶׁעֵנִינָהּ הוּא לְגַלּוֹת אֹרוֹת בְּאוֹפֵן וּבְמִנִּין הַנּוֹצֵר לְפִי כֹל מִצַּב, כְּלוּמַר בְּהַתְאֵמָה אֶל הַמְּקוֹם וְהַשְּׁעָה וְהַנִּפְשׁ הַמְּקַבֵּל אֶת הָהָאָרָה, עַל מִנַּת לְגַלּוֹת שֵׁם אֶת הָהָאָרָה הַפְּרִטִית שֶׁל גִּילּוּי הַשֵּׁם הַמִּיּוֹחֶדֶת אֵלֶיהָ. וְלְמַשֵּׁל הַבּוֹרָא בְּרָא עוֹלָמוֹת וְצִרְפוּי הַמְּדוֹת וְכֹל עוֹלָם כְּלוּמַר כָּל הַשְּׁפָעָה כִּלְיִית שֶׁל גִּילּוּי אֱלּוּקוֹת, מוֹרַכְבַּת מְצִירְפוּי הַמִּדּוֹת, שֶׁבְּצִירְפוֹם יַחַד מֵתְגַלֵּה אוֹתוֹ גִּילּוּי אֱלּוּקוֹת. לְמַשֵּׁל עוֹלָם א' בְּצִירְפוּי יו"י הַמּוֹרָה עַל חֻכְמָה עֵילָאָה וְחֻכְמָה תַּתְּאָה הַמִּתְחַבְּרִים יַחַד בְּאַמְצָעוֹת הוּא"ו שֶׁהִיא הַדְּעִת, וְעַל יָדָם מֵתְגַלֵּה אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהַמְּדוֹת בְּסִדְרָה זֶה הַמִּדּוֹת הַמְּאִירוֹת עַל יְדֵי אוֹת אֱלֹהִים הִיא בְּסִדְרָה זֶה, שֶׁבְּתַחֲלִילָה מְאִירָה הוּא"ו שֶׁהִיא הַחֻכְמָה, וְאַחַר כֵּן הַהִמְשָׁכָה וְהַהֲתַקְשְׁרוֹת שֶׁהִיא הוּא"ו וְאַחַר כֵּן הוּא"ו, וְאוֹתוּיּוֹת ב' בְּצִירְפוּי מְדוֹת אַחֲרוֹת הַמּוֹרָה עַל שְׁלוֹשֶׁת וו"ן הַמִּתְחַבְּרִים יַחַדוֹ וְהִיא הָאֵרֶת הַיְחוּד וְהַהֲתַקְשְׁרוֹת, וּבְאַפְּן אַחַר כְּבִיכּוֹל גַּם הַחִיבּוּר שֶׁל הַמִּדּוֹת הוּא בְּאוֹפֵן מִיּוֹחֵד כְּדִי שֶׁתִּתְגַּלֵּה עַל יָדָם מִיֵּן הָאָרָה אַחֲרַת הַמִּיּוֹחֶדֶת לְאוֹת זֹאת.

וכן בכל האותיות בַּמְּחַשְׁבָה הַטְּהוּרָה היינו המחשבה שלמעלה מכל המידות והעולמות, ונקראת 'טהורה' כי היא מופשטת ונעלה מכל השגה ותפיסה וגדר, חֲשֵׁב בְּתַחֲלָה כְּמָה מְדוֹת וְצִרְפוּן, וּבְנָה מֵהֶם עוֹלָמוֹת אֵלוֹ, וְזֶה עֵנִין חֲשָׁבוֹן תַּחֲלִילַת הַמְּדַרְגּוֹת, שֶׁמִּחֲשֵׁב אֶת צִירְפוּי הַמִּדּוֹת בְּאוֹפֵן שֶׁיִּתְגַּלּוּ מֵהֶם אוֹתָם הָהָאֹרוֹת הַנִּדְרָשׁוֹת לְגִילּוּי אֱלּוּקוֹתוֹ יִתְבַרַךְ בְּתַחְתּוֹנִים.

וְזֶה צִרְפוּי תִיבֵת חֲשָׁבוֹן, כִּי חֲשֵׁב וְהַמְּשִׁיף בְּאו"ו שֶׁהִיא כַח הַכִּלְיִי שֶׁל הַהִמְשָׁכָה מֵהַמַּחֲשֵׁבָה אֶל הַמִּדּוֹת, דְּצוֹרֵת הו"ו הוּא הַמְּשָׁכָה וְהַתְּפַשְׁטוֹת מֵאוֹת יו"ו בְּרֵאשֵׁה, לְהַבְנֶה וְצִירוֹר אֶל הַהִבְנָה הַכִּלְיִית שֶׁמְקַבֵּל אֶת הַצִּירוֹר הַכִּלְיִי שֶׁנִּצְטִייר בְּכָל עַתָּה וְעַתָּה, וּמִתּוֹכָה מוֹצִיאָה אֶת הַהִשְׁגָה הָאֱלוּקִית הַטְּמוּנָה בְּתוֹכָהּ וְהַמְּשָׁכָה זֹאת מֵהַחֻכְמָה אֶל הַבִּינָה הִיא עַל יְדֵי 'סוּד אַבָּא' שֶׁבּוֹ הַמְּשָׁכָה כַח הַחֻכְמָה, וְאַחַר כֵּן 'תְּבִנָּה' הַהִבְנָה שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁמִּצְטִיירִים בֵּהֶם הָאוֹתוּיּוֹת בְּמַחֲשַׁבְתָּם וּמִשֵּׁם לְבִינָתָם הֵינּוּ שֶׁבָּא לְסוּד הַבְּנִין אֶל יִסוּד הַהִבְנָה שֶׁכֵּבֵר נַעֲשֵׂה מֵהַבְנָה לְבִינִין מִמֶּשׁ, לְהִשְׁגָה בְּרוּרָה בְּמַחֲשַׁבּוֹת הַתַּחְתּוֹנִים, וְאַחַר כֵּן 'תְּכוּנָה', הַמְּכוּנּוֹת הַכַּח שְׁנוּבַע מֵהַמַּחֲשֵׁבָה הַמּוֹלִידָה אֶת הַהִבְנָה לְחוּץ, וְאַחַר אַחֲרֵי שֶׁנִּשְׁלַמָה הָהָאָרָה בְּכִלְלוֹתָם וְאוֹר אֵין סוֹף מְאִיר בָּהּ, כֵּן לְעִיר סִיחֹן' מִלְּשׁוֹן 'שִׁיחָה' הֵם הַדְּבָרִים שֶׁהוֹצִיאָן הַקֵּב"ה לְפַעֵל בְּאוֹתוּיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁבֵּהֶם שׁוֹרָה אֹר אֵין סוֹף.

וְהַמְּשָׁלִים נְקָרָאִים, הָאוֹתוּיּוֹת נְקָרָאִים 'מוֹשָׁלִים', מִלְּשׁוֹן מִמְשָׁלָה וּמִלְּשׁוֹן מִשָּׁל, וְכִמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר עֵנִין מִמְשָׁלָה שֶׁבְּאוֹתוּיּוֹת: כִּי הַמְּלֹכּוֹת דּוֹבֵר דְּבָרִים שֶׁבֵּהֶם מְאִיר אֹר אֵין סוֹף, וְהַעֲבֵד נוֹטֵל אֵלוֹ הַדְּבָרִים בְּשִׁכְלוֹ וְאַצְלוֹ הַסִּדְרָה הוּא מִלְּמַטָּה לְמַעֲלָה - שֶׁבְּתַחֲלִילָה מְשִׁיג הַדְּבָרִים, וְכִשְׁמַעְמִיק בֵּהֶם אֵז עַל יְדֵי שִׁכְלוֹ מִבִּין הַמְּלָךְ.

[וְהַטְּעַם שֶׁנְּקָרָאִים הָאוֹתוּיּוֹת בְּלְשׁוֹן 'מִשָּׁל', הוּא מִכִּיּוֹן ש] בְּאַמְתָּה אֵינוֹ שִׁכָּל הַמְּלָךְ עֲצֻמוֹ, אֵלָּא הָאֵרֶת הַשִּׁכָּל הַזֶּה הוּא הַמְּתַלְבֵּשׁ בְּהַדְּיָבוּרִים וּמְאִיר בֵּהֶם, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְעַלּוֹל לְהַשִּׁיג הָעֵלָּה, אֶף עֲדִין מְחַבֵּר בְּשִׁכְלוֹ לְשִׁכָּל הַמְּלָךְ כִּיּוֹן שֶׁכַּח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעָל, וּמִכִּיּוֹן שֶׁהָאוֹתוּיּוֹת הָאֵלוֹ יִצְאוּ

שור העולם אָמרו 'עולם' מלשון 'העלם', שעל ידי ה'העלם' שהוא הצמצום במדרגת ה"ד" שהיא החכמה, נתגלה האור ב'עולם'.

וְכַשֶּׁהֲנִיצוּצוֹת נשמות ישראל שנמשכו מהשורש הכללי שלמעלה מההשגה, **רוצים לחדש אהבתם ויראתם להבורא ברוך הוא וההתפארות להתלבש הבורא ברוך הוא בהם**, שיתווסף להם שפע חדש של השגת אלקות, שבהשגה זאת יתלבש השגת הבורא באופן יותר גדול, ועל ידי זה ישרה עליהם קדושת הבורא יותר מבתחילה, ואז **מקבלים מהשרשים** שמשם מקורם של המידות כולם, וברצונם של הניצוצות לקבל שפע מחדש הם מעלים 'מיין נוקבין' שהוא רצון אצל השרשים האלו להשפיע, **ונתמלא האל להשפיע מטובו ונתחדשים ואומרים כתר יתנו לך והבן.**

ומשה רבנו עליו השלום נתעלה אל עצמות השכל האלו, **והבין ממדות האל בצד מה על ידי בחינת מ"ה** שבו שעל ידי זכה להשיג בחינת התורה כפי שהיא במחשבה עליונה, **וזה שביקש משה 'הודעני נא את דרכך' (שמות לג יג), הניתבות העליונות השרשים העליונים הנקראים 'ארחין' שמהם נמשכים המידות למטה, וזה 'שמי ה' (שמות ו ג) שהשיג משה (תיקוני זוהר תיקון סט)** גילוי שם הו"ה שהוא דביקות ה' מחמת עצמיות המחשבה הדבוקה בשרשה, ולא מחמת המידות שנשתלשלו למטה בעולם, **ונקרא אספקלריא המאירה בעצמה** שם הו"ה שממנו נמשכים המידות הוא בחינת אספקלריה המאירה, מכיון ששם זה עצמו הוא השורש העליון המאיר, מה שאין כן המידות הנמשכות משם הם בחינת אספקלריה שאינה מאירה, **והבן.**

היו תחלה בא"ן, האדם משיג לשרשו לאותו צמצום שהצטמצם בו הבורא על מנת שיוכל להשיג, ומכח השגה זאת **ומאיר בו שרש האי"ן** והיינו **ומשיג שהבורא ברוך הוא מאיר בו** שאף על פי שאינו יכול להשיג מהות האור, יכול להשיג מציאות הדבר הזה על כל פנים, והיינו שהבורא מאיר בו, **ומשיג מהבהירות הבורא, לאיזה מדה מחבר** משיג את הבהירות שיורד ונמשך על ידי מידה זאת שמשגי כפי שכלולה באין סוף.

ומזה שרש האי"ן נקרא (שמות ו ד) וגם הקמתי את בריתי כו' אתם לתת להם את ארץ פנועו את ארץ מגריהם אשר גרו בה', זהו הקמת הברית שהיא התקשרות פנימית ועצמית בין משפיע למקבל, שעל ידה נעשה המקבל ראוי לקבל השפע, ועל ידי זה ממשיך המשפיע עצמו למקבל ומוריד לו שפעו, **שמאיר במדות ומשפיע מכבודו לברואיו, וזהו 'ארץ מגריהם אשר גרו בה', אשר גרו בה קאי על שלושת המידות של האבות הקדושים חסד גבורה תפארת שנמשכו משורש ה'אין' שהוא ארץ מגוריה כלומר שמשם הופיעו מדות אלו ונמשכו לעולם, שהיו תחלה בה שם באין.**

ואלו המדות של האין בעצמו נקרא אין סוף המידות עצמם הם נקראים גם כן אין סוף, כיון שהם כלולים במחשבת המלך שהיא חלק מעצמותו, **וזה (ספר יצירה פרק א משנה ג) עשר ולא אחד עשר, שלא יבואו אלו המדות של האין בחשבון, כי אי אפשר להשיגם, ואלו הם אלקות בעצמם** וקא משמע לן שמידות אלו הם בגדר 'אין סוף' ואין לחשוב שיש בהם השגה חלילה, **ונקרא אל.**

והבורא העתיקם כמו 'ויעתק משם ההרה לבית א-ל' (בראשית יב ח) שהוא לשון מעבר והסתלקות ממקום למקום, **להופיע** כדי להתגלות בעולם באופן של הופעה והתגלות בהדר כבודו, **שהברואים ישיגו בו, ונקרא אדון** שהוא בחינת מלכות, **כי לזה עובדין** שהעבודה היא לחלק שנתגלה בפועל על ידי דיבורו יתברך, שהרי מחשבת הקב"ה אי אפשר להשיג, נמצא שאנו עובדים את דיבורו יתברך, **ונקרא אדני', אדון בתוספת יו"ד** שמורה על 'חכמה' שהיא ההשגה שמשגיגים באלקות, **כי ממליכין למה שמשגיגין באלקות. וזה 'נער הייתי וגם זקנתי' (תהלים לז כה), כי בתחלה היה האור בגדר 'נער' שמורה על האור כאשר הוא הוא עדיין נסתר, וכמו שכתוב (ישעיה י ט) 'ונער יכתבם', זה יו"ד (סנהדרין צה:), ששם האור עדיין לא בא לכלים ולדרגת השכל ולכן הוא **בהעלם גדול, ואחר כך בא בהתלבשות** באופן של השגה, **וזהו (יבמות טז):****

מעולמות שהם בבחינת 'שכל המלך', שעולמות המחשבה והבינה הם המוציאים אותם מהכח אל הפועל, נמצא שהארת המחשבה העליונה מאירה בהם, באופן של קשר של חיבור עצמי, שעל ידי שהם אחד ומקושרים זה לזה נמשכת הארה מהמשפיע למקבל אף על פי שהוא בבחינת אור אין סוף.

ונקרא שכלו משל לשכל המלך שכמו שהשכל שבמשל מאיר בנמשל אף על פי שהנמשל אינו כלל באותו ענין של המשל ואינו מאותו מין דבר שיוכלו להבין מתוכו את אמיתות העניין, כדוגמת הא' שנמשלת לשואב מים האוחז שני דליי מים בשני ידיו, שהאחת למעלה והשנייה למטה, ואין זה אלא משל להמשכת החכמה מלמעלה למטה, מכל מקום הארת המשל יוצאת על ידה, **וזה 'אחזו שער' (איוב יח כ) מרמז על נביעת השכל** ממקורו בבחינת ה'שערות' שהוא גם כן מלשון 'שיעורים', והם האותיות המחלקים את השכל לנביעות דקות כדי שיוכל השכל האלוקי לרדת לעולם המוגבל, ולרדת טיפין טיפין עד שיתקבלו בשלימות בהשגת התחתונים.

וזה נקרא אספקלריא שאינה מאירה מכיון שאין ההארה המקורית מתגלית בעצמה על ידה, אלא נראה מתוכה הארה חדשה שהיא תולדה מהאור הראשון **כי שכלו נעשה אספקלריא לשכל הבורא** שההארה שנובעת מתוך האותיות שמחשב אל תוך שכלו, גונזת ומעבירה בקרבה גם את הארת המחשבה הקדומה שנצטמצמה באותיות, **והבורא מצמצם שכלו בו, ונקרא מידת צמצום זה בשם אל שדי, שאמר לעולמו די (חגיגה יב), לשון צמצום.**

וכל השגתם כל ההשגה שמאירה באותיות, מה היא, **שמאיר בהם האי"ן**, אין בהם השגה מוגדרת בשכל, אלא מהות ההשגה היא ידיעת מציאות ה' שהיא ידיעה בבחינת אין סוף, ידיעה שנובעת ומחלחלת בין האותיות (ונקראת הלוכח שבתוך האותיות), **כי הרי שרשי כל המדות היו ב'אין', ואחר כך התצמצם הבורא ברוך הוא כפיכול להתלבש במדות אלו** "שברא הקדוש ברוך הוא דבר שיברא מידותיו שיקרא לנו אב, ויקבל תענוג מאתנו, ויאהב אותנו, ויראה להתרחק מאתנו כאב מבנו יחידו, ויתפאר בנו, וינצח הכל מאתנו". **והוציאם אחר כך** מכח התלבשות זאת שהקב"ה מתלבש במידות אלו, מאירה הארת אלקותו במידות אלו והיא מתגלה על ידם - לאוחזים במידותיו (על דרך (סוטה יד.) מה הוא רחום אף אתה רחום), **אבל ממדות האי"ן בעצמם אי אפשר להבין כלל כי הם מידות אין סוף, וכיון שמהותם הוא אור אין סוף, ממילא לא שייך כל תפיסה והשגה בהם, ונקרא שם (איוב כח כב) אבדון ומות** אָמרו באַזְגִּינוּ שְׁמֵעֲנוּ שְׁמָעָה, וכן (שם פסוק יד) **תהום אָמרו לא' ב' היא, וְגַם אָמרו 'אין' עֲמָדִי, לאִפְסֵת הַשְּׁגָה שָׁם.**

אבל מכל מקום, כיון שכל מדות האדם

זורר הקדוש
עם ביאור הכתר והכבוד
 המחלקות עליונות לשלבת הכתר והכבוד

הוציא בשנת ה'תש"ס
 הוציא בשנת ה'תש"ל
 הוציא בשנת ה'תש"ח
 הוציא בשנת ה'תש"ז
 הוציא בשנת ה'תש"ו
 הוציא בשנת ה'תש"ד
 הוציא בשנת ה'תש"ב
 הוציא בשנת ה'תש"א

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

